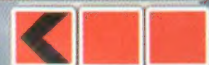

سەرگەوتن
بە دەست
بەیتە

ژمارە ٢١
چارە

www.chare-mag.net
منتدی اقرا الثقافی
www.iqra.ahlamontada.com

دیدیکی نویی چارەسازە

لیکنه گەیشتن گرفت دروست دهکات

خەرجی چاوی
میلیاردیڤێکی یابانی و
عهقلی دانایهك!

واقیعی مرۆڤ
بە ئاسانی
ئاشکرا دەبێت

بوچی کە نالە پینراوه کان کوشتار زیاد دهکەن؟

دانیشتوانی گوندەکانی
کورێستان ماستی
تورکی دەخۆن!

له بری ژەمیك
ماسی فیڕە ماسی
گرتم بکه

کيشه چيه؟

* لهو پوژانه چوومه سهرداني خزيمکم له گرتووخانه ي
ناوهندي ههولير، لهسهر سهره ي چوونه ژووره وه دوو
پوليس که لهسهرکه وهستا يوون له گهل هاوالاتيهک بووه
دهمه قاليان و نهگر پاسه وانه کاني نهو ي پو ليان نه بينيايه
نه وانيش دهکوتته بهنديخانه.

* نهوهم هاته وه ياد هه لهسهر سهره له سهفه ريکم
بو نهو روپا چون کچه که ي سهر کاوه نتهر گوتي: نه وانه
کيوه لينه، چونکه په پرده ي نيزام ناکه ين!

* که وره ترين گرفت نهو هيه مرو ف خوي نه ناسي و
نه زاني نهو نه رکي له سهريه تي چيه.

* زورچار نهو مرو فه بين هيزي خوي له ته تسليم بووني
به هه ندي ورده کيشه ناشکرا دهکات.

* منډال که تووشي گرفتیک دهبي دهگري، نهو ه نيشانه ي
بتهيزي نيه، به لکو جهسته ي پته که يشته وه! به لام که وره
که تووشي کيشه يهک دهبيت نهگر گريا نيشانه ي بين
هيزيه تي، نهگر دابميتي نهخوشه! به لام که کولي نه دا.
چوک به کيشه که داده دات.

* جاريکيان بيرم کرده وه، چ کيشه يهک کاريگه ربي خراي
لهسهر بهرهمي نه رکه کانم هه بووه، تا له نيو نهو هه موو
کيشه ي که هيه چاره سهري لو بدوزمه وه، زور بيرم
کرده وه، راپا بووم، تا خهو برديميه وه، وه لامه که م وهرگرت
که هوگريمانه به خهوتن.

* نهو پوژهي له گهل چهند هاوړيه کم دهعوهت کراين،
نهو هنده خوارديان له پيش دانان، که چوار به قه د ناستي
که ده به ده ر بوو، له نهو ه ي به ناچاري زورم خوارد
ديسان لهو ي خهو برديميه وه.

* گنپايانه وه له مهکته بينکي سهره تاي، منډالک گوايه
دهرزي نارزين دهکات دهستي ده منډال بريندار دهکات!
* نهو ه ي به چاوي خو شم ديتم، پينج منډال شمشيريان
له دار دروستکردبوو، به شه ره شمشير ته قلیدی کاک
جومونگ و جه ماعه ته که يان دهکرد.

* من ده پرسم نهگر نه وانه کيشه نه بين کيشه چيه؟

سهر نووسهر

با خۇمان

بناسين 16

پەرۋەردەي ئەرۇ

مەترسىيە بۇ داھاتووي ۋلات 6

مرۇف دىلى ژيان نىيە

38

پشيله كان برسين

7

خاۋەنى ئىمتياز و سەرنووسەر:

كاروان محمد

Mob: 0750 447 21 31

E-mail: karwanchare@yahoo.com

بەرپەردەي نووسين: گەيلان رەزا

E-mail: gaylan.chare@yahoo.com

چارە

نرخ: ۱۵۰۰ دىنار

دیدیکی نووی چارەسازە

گۇفاریکی پۇشپیریە، نایبەتە بەینیاتانەوی مرۇف، مانگی جارتک لەھەولیز دەرەجیت ژمارە (۲۱) حوزیرانی ۲۰۱۲

ئەو

ئافرەتەي

(۴۰) ھاری

لەسرا

29

نەجەنبیەكە چا
بە پۇلیس گوت؟

4

لەھەر

چەکیکیان

چەند

ۋاڵەمەك

ۋەرچگەرە

33

نەخشەسازی: ئەبوبەكری مەلا عەبدوللا - سەرپەرشتیاری چاپ: نەھز مەحمود

ناونیشان: ھەولیز - شەقامی پێشانگاكانی ئۆتۆمبیل

تیراژ: (۱۵۰۰) دانە

www.chare-mag.net

خه می منداله کانی سهر شه قام

باوکی داهین

به هیچ جۆریک بووه که مندال به سوال کردن داهینتر دهرچیت؟ دیاره مندال پاکترین توپژه له کومه لگه دا و له بیرمان نهچیت سروشتی مندال وایه که او پیویستی به چهن دین جۆر یارییه که و نابین بینهش بیت له ناره زووه کانی، چونکه ئه مه کاریگری له سهر دهروونی دروست دهکات، ئه گهر سهیری جهستی مرؤف بکین دهییتین پیویستی به چهن دین جۆر له فیتامین هه به که دهی بۆی دابین یگریت، که مته رخه می له وهرگریتی دهیته مایه می که موکوری له لهشی و دهی به گوهری پیویستی لهشی وهریان یگریت بۆ بیادنانی جهسته یه کی تهن دروست.

شه ویک له ترافیک مندالیکم بیینی له سهر شۆسته که خهوی لیکه و تبهو! کیسه کانی شه عربه ناتکه می له تهنیش خوی دانابوو، منیش بانگی هاو له کهیم کرد و لیم پرس می ئه منداله بۆچی لهوی خهوتوو؟ ئه ویش گوتی: باوکی پیی گوتوه تا هه مووی تهواو نه کهیت نه یه یته وه مال! ئه و کاتیش کاتزمیر ۱۱ ی شه بوو!

ئه و باوکه دهی خوی چی بی شه و منداله که می له هیلاکیان له دهر وه بخه ویت و نه توانیت له ترسی باوکی بچیته مال و له سهر شه قامه کان بخه ویت؟

ده پرسم ئه و منداله پیویستی به یاری نییه؟ پیویستی به وه نییه شهوان له مال بیت و له لای دایک و باوکی بخه ویت و له ژیر سینهی ئه وان ئارام یگریت، تاکو روژانه ئاموژگاری پیویستی بکین به لکو ئه و منداله که سیکو ریکو پیکی لی دهر بچیت.

که وتمه به دوا داچوون بۆ منداله که تا باوکیم دۆزییه وه، دهرچوو دوکانیکی هه به، له گه لی که وتمه گفتوگو، لیم پرس می: گوزهرانت چۆنه؟ گوتی له خوا به زیادین خۆم به روژ دوکانداری ده کهم به شه ویش منداله کانم کار ده کهن! لیم پرس می له کوئ کار ده کهن گوتی: گرنگ نییه له کوئ کار ده کهن گرنگ ئه وه به شهوان پاره ی دینه وه، ههروه ها چاوشیان ده بیته وه!

لیم پرس می به روژ منداله کهت چی دهکات له بهرچی به شه و کار دهکات؟ گوتی: چاویان ده بیته وه و کهس ناتوانیت فیلان لی بکات! دووباره پرس یاره کهم ئاراسته ی کرده وه، له وه لامدا گوتی: شهوان له سهر شه قام (شه عربه نات) دهرقوشیت، گوتم باشه ئه وان فیلان لی ناکریت! ئه ی ئه وان فیل له کهس ناکه ن؟ گوتی چۆن؟ گوتم من له

زۆربه ی منداله کان ده پرسم بۆچی به شه و کار ده کهن؟ ده لی: ن باوکیان نییه و به روژ دهخوین به شه ویش کار ده کهن، مندالی توش یه کیکن له و مندالنه! رووی پرس یارم ئاراسته کرده وه: کاتیک که منداله کانت شهوان پاره ت ده نه ی چی ده لی: ی؟ گوتی: ده لیم: کوپم پاره هه موو شتیک و ده توان به پاره هه موو شتیک بکرن! به خته وه رین: گوتم: ئه وه فیل له منداله کهت ده کهیت، منداله که فیره فیلکردن ده کهیت، پرس می چۆن گوتم وه کو پیش که میک پیم گوتی ده لی: باوکم نه ماو! که چی وانیه، ئه وه یه کهم شت فیره درق بوو، پاشان خه لک هه به باوهر دهکات و پاره ی ده داتی له بهر ئه وه ی خوی به بی باوک نیشان ده دات، به مه دلایان بۆ ده سوتی و پاره ی ده نه ی و ده لی: ن قه یاناکه شه عربه نات که شمان ناویت! لیره ش فیره سوال کردنیش بوو.

ئینجا شه یکردن له سهر شه قامه کان، منداله کان جه زیان له یاری کردنه و شه ره شق له گه ل هاو ریکانی دهکات، له م ناو هس جوین به یه کتر ده دن، ئه مانه و چهن دین خالی خراپی تر دهر نه جامه کانی به ره لا کردنی منداله به سهر شه قامه کان، سوالیان پین ده کریت، هه ر ئه و منداله درق له گه ل دایک و باوکی دهکات، چونکه ئه و نه ریت هه له یه بۆیه ده یی باجه که ی بدریت.

باوکی ئه و منداله گوتی: کوپه کهم منداله هه موو شته کی به چاوی خوی ده بیینی به و هس داهینتر دهر ده چیت! ئه ی ئه وه نییه

به روژ دهخوینیت، لیره دا ده پرسم مندالیک ئه وه نه ریتی بیت ده یی ئه گهر بی به هه ر شتیک له دوا روژ چی لی دهرچی و چی لی چاوه ری بکرت؟ جا ماموستا بیت یان دکتور قه ساب یان هه ر شتیک دی، ئه وا هه ر نهخۆش دهر ده چیت، چونکه فیتامینه کانی به ره وهر ده ی به شیوه یه کی تهن دروست بق نه چوو و وه ک پیویست نه بووه.

چۆن بۆ خاوینی و جوانی ژینگه دار ده چنن و رووبه ری سه وزایی زیاد ده کهین، ئه گهر بمانه ویت کومه لگه که مان پاکو خاوین بیت ئه وا ده بیته به ره وهر ده یه کی جوانی منداله کانمان به دین، شتی جوان له میشکیان بچنن، تاکو له خراپه کاری دوا روژی پیشه ی ئه و مندالنه ی که گهره بوو نه خۆمان بپاریزین، منداله کانمان بی ئومید نه کهین و جوان به ره وهر ده یان بکین و به ره لایان نه کهین.

بۆیه پیویسته به منداله کانمان بلین رۆله: دار پرته قال جوانه پرته قالمان ده داتی.. مه ر جوانه شیرمان ده داتی.. بولبول جوانه خۆشیمان ده داتی.. شیر نازییه تیمان ده داتی.. چیا خورا گریمان ده داتی، روژ روناکیان ده داتی، ئه ستیره ئاسمان دهر ازینیه وه.. ئیوه ش که گهره بوون به و شیوه یه به ره وشته جوانه کانتان هه موو ئه و شته جوانانه مان به دهنه وه، تاکو به جوانی سه ی بکرن.

چون منډال فیږی گوپرایه لی بکهین؟

رابهر قادر

ئهو دی له ژبانی منډالدا ده بیری زیاتر په نا ده بریدته به لیدان بڼ کوتایی هیتان به خواسته کانی، دایک و باوک به تاییت که روژانه روبه پرووی چه ند هلس و که ویتیکی تازه ده بیته وه له منډاله کی که جیا له چوار چتو ده یی ویستی دایک و باوک که ده بی منډال (بیده نگ بی، کهم جووله، زورخواردن، زورنوستن، قسه گوره بیت...) له لای نیمه بڼ ئه وه دی منډال بیته سر ویستی دایک و باوک پیش گفتوگو

هاتنه سرخوی باری ئاسایی منډاله که و قه ناعت هیتان به منډاله که یه کسهر به زمانی لیدان گفتوگوی له گیل ده کرتیت، لامان وایه لیدانه که ئاسانتره و ماندوو بوونی ناوی، به لام له راستی دا ئهو هه سته ی دایک و باوک پاش که میک دوا ی لیدانه که ده یانگه یتیته ئازاریکی زوری دهر وونی، راسته هه ولدان بڼ ئه وه دی منډال قه ناعتی بیت، جاری واهیه ئاسان نییه، به لام ئه گهر دایک و باوک زور ماندوشیو بڼ ئه وه قه ناعت به منډالی به یتي ئه واهه زوو دوا ی که میک دایک و باوک له دهر وونی خویان دا زور هه ست به ئارامی و دلخوش بوون ده کهن، کریمان منډال به لیدان فیرکرا ئه ی که گوره بی چی لیده که ی؟ ده لین: ئه گهر بیگری به شیر ی زور زحمه ته وازی لینیتی به پیری، ئایه ئه وه نایتیه هوی ئه وه دی که گوره ش بوو شت به قه ناعت

وهر نه گری ته نها به ترس نه بی، باشتر نییه منډال والی رابه یتیت که گوپرایه لی به قه ناعه ته وه بڼ وه دی دروست بکهین؟ تا کو که گوره ش بوو قه ناعت زیاتر کاریگه ریی له سر هیتیت، ئایه به و شیوه یه گوره یی هه ست به رزی ناگه یتیه وه بڼ منډاله که ت؟ نایتیه هوی ئه وه دی که چاو نه ترس و ئازابیت، ئایه هر ئه وه ش نییه ده بیته هوی ئه وه دی که گوره ش ده بیت له گیل نزیکانی خوی و دهر و به ری زیاتر هه ول بدات به رامبه ری خوی رازی بکات به خوشه ویستی و به لیتورده یی، نه ک به ترس، بڼیه له و باوه پهرین هیچ کات گوپرایه لی سرکه وتنی به خوه نه بینیه به ترس، بلکه به پیچه وانه وه گوپرایه لی به خوشه ویستی به رده وام ده بی، خوشه و یستیش به باوه به یه کتر بوون ده بی.

ئیراده چاره سهره

محمد نبی

و نه خوش سهره لبدات، سهره نجامه کی مالویرانی بڼ خودی ئه و که سیه که به دم کیشو گرفته که ده نالین ته مه ش له نه نجامی لیک تینه که یشتنیک یا قه بولنه کردنی رایه کی جیا له گیل بوونی گرفت ی دهر وونی، من به و پری متمانه به خوبونه وه ده لینم هیچ مروفیک نییه خاوه ن کیشو گرفت ی دهر وونی نه بیت زهنگین بیت یا که دا، سروشتی مروف وایه که په روه ردار دروستی کردوه، چ له ناخوه بیت یاخود به پیچه وانه وه به دم کیشو یه کی بچوک ده نالین، وه لی هزکاره لیک تر هه ن بڼ بوونی ئه م گرفته نه له روی خیزانییه وه که کاریگه ریی راسته وخو و نه رینی له سر تاکی خیزان و کومه لکا دکات، به پله ی یه که م بوونی کیشو کومه لایه تیه کان له م زه منه ی که تیایدا گوزر ئه که ین کیشو نه بوونی دارایی خیزانه که سهر چاوه ی بژیوی و داهاتی به نه رتی خاوه خیزانی هه رتاکیه، گرفته کان له بن نه هاتوون نه که هر لای مروف بلکه لای زینده وهرانی تریش چکه له مروف سهر چاوه ی هه مو ئه م په یوه ندیانه چ راسته وخو بی یا به پیچه وانه وه په یوه ندییه کی هه رمه کی و سالاریه.

هیچ گومانیک له وه دا نییه که هه مو کومه لکه یه که به دم کیشو و گرفت ی تاییت به خوی ده نالین، جا له هر روه یه که وه بیت، که له نه ندیشه ی تا که که سدا چه که ره ی کردوه (نا به رجه سته یه)، وه لی که سه کان ناتوان به سر بچو کترین کیشو و گرفت ی روژانه یان دا زال بین، مه گهر که سانیک بن خاوه ن ئیراده یه کی به میزو له بن نه هاتو بن، نه خاسمه بگره روژانه چه ندین رووداوی جزواو جزو روودده ن که چی سهره نجامه کی په شیمان بوونه وه ی له دواوه یه، وه ک کورد وتنی (په نجه ی په شیمانی ده که زیت) ئه مه له لایه ک، له لایه کی تره وه له روی زمانه وانییه وه (مشکه) له زمانی عه ره یی له وشه ی (شکه) هاتووه که له به نه رته دا (مشکه) که پیتی (وا) ده که بووه ته (الف) به مه ش مانا که ی ده گوریت واته (ده لاقه).

گرفت و کیشو ی هه رتاکیک له م چاخه ی ئیستا که به چاخه ته که نه لوژیواو پیتشکه وتن ناسراوه و کیشو ی کومه لایه تیه یه که له دوا ی یه که کان، که نه مه ش وایکروه خیزانیک لیک ترازاو کومه لکه یه کی دواک وتوو

ئەجنەبىيەكە چى بە پۇلىس گوت؟

كاوه محمد

دىيارە ھەموو كاريك بە ياسا دانراو، ھەركاتىك ياسا كاري پىن نەكرى ئەوا فەوزا دروست دەبىت، بۆيە ياسا زەرورەتى ژيانى رۆژانەمانە پىيوستە كاري پىن بگريت، ھەر كاتىك كار بە ياسا نەكرىت باجى پشت گوي خستى ياسا دادەنن، يەككىك لەو ياسايانە ياساي ھاتوچۇيە.

بەداخەو تەكو ئىستا وەكو پىيوست كاري پىن ناكەين، ئەويش ھۆكاري پابەندەبوونە، كە پەيوەندى بە ھەموومانەو ھەيە ھەر لە پۇلىس و شوفىر تا ھاولاتيان.

لە سالى ۱۹۶۹ ئەوكتە شەرىكاتى ئەجنەبىي لە عىراق كاريان دەكر، رۆژەكيان يەككىك لەو ئەمنىانە بە سەيارەى خۆى بەسەر شۆستە دەكەويت، پۇلىس رىگەى لى دەكرىت پىنى دەلى: ئەو جادەيە بۆ بەسەر شۆستە دەكەوى؟ ئەويش لە وەلامدا دەلى: بېورە من دەزانم شۆستە شۆيتى سەيارە نىيە بەلام ئىو بە مەتان گوت چىكاي سەيارەيە، پۇلىسەكە گوتى: چۆن؟ ئەويش ئىشارەى

بۆ ئەو ھاولاتيانەدا كرى كە لەسەر شەقام دەقۆن، گوتى: گەر شۆستە جىنى سەيارە لى خورىن نەبىت بۆ ھاولاتيان لەسەر شۆستە ئارۆن؟ كەچى لەسەر جادە دەقۆن ئىوەش لى پىچىنەو ناكەن، كەواتە ئىو بەمەتان

گوت شۆستە شۆيتى سەيارە لىخوپىنە، بە راستى يەككىك لە ديارە سەيارەكانى تر ئەو ھە ماتۆر و ھاولاتى ھىچ پابەند نابىن بە ياساكانى ھاتوچۆ، زۆرجار رووداوى دلتەزىنى لى دەكەويتەو، سەيارەكە لەو ھەدايە كاتىك گۆبى سور پىنە ماتۆر ناوەستى بە ھەر چاوى پۇلىس لە بەينى سەيارەكان دەردەچى، پىم سەيارە ئايە ئەوانە بە ئىنسان دانانرىن لىپىچىنەو ھيان لەكەلدا بگريت؟ چۆنكە كە كارەساتى روويدا ئەو ھەى ناو سەيارەكەو سەر ماتۆرەكە ھەر دوو ئىنسان، بۆچى بۆ سەيارە غرامە ھەيە بەلام بۆ ماتۆر نىيە؟ ئايە بۆ ئاستەكەيە كە سەيارە و ماتۆرەكەيە يان پەيوەندى بەو ئىنسانە ھەيە كە لەناو سەيارە و سەر ماتۆرەكەن؟ پاشان ئەو ھەيەنە نىيە بە ياساكانى ھاتوچۆو بەو پۇلىسەى وەستاو لە واجبى خۆى، كود دەلى: ئەو كەسە كەسە ئەلفىكى بەسە، ئەگەر ۱۹۶۹ بە ئەلفى ئەو ئەجنەبىيەمان بگريد ئىستا ماتۆر و ھاولاتى بەو شۆيەيە ھاتو چۆيان دەكر كە ياسا بۆى ديارى كرىووين.

كىشە كۆمەلەتەيەكان

شادى ابراهيم

ئىمە لە سەردەمەتەكداين كە سەدەى خىزايى و تەكەلۇزايە و جىهان بە گشتى پىشكەتووە لەم بوارانەدا، بەلام ئەو ھەى ئىستا كىشەى سەرەكى كۆمەلەكانە كىشە كۆمەلەتەيەكانە، كىشەى كۆمەلەتەى ئەو كىشانەن كە خەلكانى نۆيان يەك كۆمەلەكە كە لەسەر يەك خاك دەژىن و يەك مېژوويان ھەيە كىشە لە نۆيانان دروست دەبى، ھەندىچار ھەستىشى پىن ناكەن، كۆمەلگەى خۇمان زۆر جۆر لەو كىشە كۆمەلەتەيانەى تووش بوو كە ئەمەش جىتى نىگەرانيە كە ناتوانىن چارەسەرىكى گونجاو بۆ ئەو كىشانە داينن.

لە كىشە ھەرە باوھەكانى نۆو كۆمەلگەى كورد * كەمبۆنى خزمەيتى، خزمەيتى لەم سەردەمەدا بەرەو نەمان دەچى ئەو ھەش لەبەر ئەو ھەيە كە پارە و سەرەو و سامان پرووى لە زىادبوون كرىدە و خەلكان زياتر بىر لە كارەكانيان دەكەنەو، لە سەردەمانى زوو دراوسى سەردانى دراوسىكەى دەكر و لە خەم و خوشى و ناخوشيا ھەمىشە لەگەل يەكبوون، بەيەكەو ھەوليان دەدا بۆ باشكرىنى بۆيى ژيانان، بەلام زۆرىك خەلكى ئىستا تەنھا ئەو ھەيان دەوى كە خۆيان سەرەكەوتو و بن و ھەر خۆيان سەرەو ھەيە

زىاتريان ھەي، دراوسى و ھەيە ھىچيان لە ھالى يەكيان نەپرسىووە و نازان كە دراوسى ياخود خزمەكەيان لەچ بارىكدايە. بەراستى ئەو كىشەيەكى ھەرە گەورەيە كە كەس سەردانى خزم و كەسى ناكات، يان ھەندى كەس تەلەفونىش بۆ خزم و كەسەكانيان ناكەن تا واى لىدەت كە خزمەيتيان بەتەواوى دەپچرى و مەدالەكانىشان بە خزمەيتى خۆيان نازان و ھەر لەسەر ئەمە بەردەوام دەبن. * يەككىكى تر لە كىشەكان ئەو ھەيە كە خەلكى زۆر روويان تەنيا لە دنيا كرىو، لەسەر مالى دنيا و سەرەو و سامان برا برا دەكوژى ياخود باوك كۆرەكەى دەكوژى، يان دوو ھاورى يەكترى دەكوژن تەنھا لەسەر قەسەيەكى بى مانا يان مالى دنيا. پىشيان و تويانە كە (مالى دنيا چلكى دەستە) بەلام ئىستا مالى دنيا بوو ھەموو شتىك بەو رادەيەى كە خەلكانىك بەكوژ دەدرىن، بەراستى ئىمە گەراوينەتو بە سەردەمەكانى پىش ھاتنى ئىسلام، خوداى بەخشندە ئەقلى بە ھەموو مروكان داوھ تا بىر بگاتەو ھەى كاتى پىيوست بەكارى بىننە نەو ھەك بىر و مېشكى بە شتى پىروپوچ سەرقال بگات. * شوكرىدن يان ژنەننەن بەتەمەنى مەدالى ھەندى لە دايك و باوكان ھەن كە

مەدالەكانيان دەگەنە تەمەنى ۱۵ سالى دەلەن گەورە بوو كاتى ئەو ھەى ھاتووە بچىتە رىو شۆيتى خۆى، كە خىزانىكان بۆ دروست دەكەن بەلام نازان كە خىزان چۆن بەرئو ھەيەن و ئەقلىان تەواو پىنەگەشتووە ئەمە دەبىتە ھۆى دروست بوونى چەندەھا كىشەى گەورە لەنۆيانان و تەنانەت ھەندى جار دەگاتە رادەى جىابوونەو ھەش. * ئىنتەرنەت و موبایل يەككىك لە ئامرازەكانى پىشكەوتنى ژيان، بەلام كاريگەرى زۆر خراپى لى دەبىتەو ئەگەر بە شۆيەيەكى و بە كارى بىنن كە ئالودەبىن پىتى ياخود بەلايەنى خراپە بەكارى بىنن، فەيسبوك و چات و ايان كرىووە كە مېشكى ھەزارەھا كەس سەرقال بگەن، زۆر بەكارمەننەيان و دەكات كە كاريگەرى لە تەندروستىت بگات يان كەم خەوى و ئارەزوو نەكرىنى خۇراك كە زيان بە تەندروستىت دەگەيەنن، ھەندى جار كەسانىك ھەن زۆر بە خراپە بەكارى دىنن واى لى دىت كە تووشى كىشەيەكى خانەوادەيى بىت و كىشەى زۆر گەورە بۆ خۆت و خانەوادەكەت بىننەتو، ئەمەش كە گەنجەكان زياتر تووشى دەبن. لە كۆتايى دەلەن زۆرجار خۇمان دەبىنە مايەى كىشە بۆ خۇمان و دەرووربەرمان بەلام چارەكرىنى چەندىن زاناو داناي پىيوستە كە بىتە ھانامان.

راسته جگهره به ديلي خه مه كانه؟

زياد باليسانى

جگهره كيشان يه كيكه له باوترين دياردهكان و لهم روژگارهى ئيمه دا به شيويه يكي فراوان بهربلاوه، هه موومان هه تا راده يكي باش له كارگه ريبه خراپه كانى جگهره له سهر جهستهى مروؤف تيگه يشتووين و ده زانين داهاتووى جگهره كيشان له رووى ته ندروستيه وه باش نيبه و ته مه نمان به ره وه هه لدير ده بات، له گه له هه موو ئه مانه ش روؤف له دواى روؤف بازركانييه يكي زورى پيوه ده كريت و جگهره كيشانيش روو له زياد بوونه! زور جار له جگهره كيشم پرسيوه، ئه وه دووكه له هه لمژينه له پيناو چى؟ له وه لامدا ده لين: جگهره كيشان خه مه ره وينه و كيشه مان له بير ده بات وه! مه ترسييه كه ليره وه ده ست پى ده كات، كه سى جگهره كيش وا باوه رى به خوى هيناوه كه باشتري چاره سهر ئه وه يه كه له كيشه كانى بى ئاكا بى، ئه ويش به خو سهر قالكردن به جگهره كيشان، به لام يا ئه وه ش بزاني به وه فير له خو كردنه چاره سهرى كيشه كان دواده كه ويئت و كيشه كان قولتر ده بن، توويژينه وه زانستيه كان ده ريانخستوه كه دوكه لى جگهره ته ركيزى مروؤف كه مه ده كاته وه، پسپوراني ده روناسيش ده لين:

له كاتى بوونى كيشه و خه موكى و دل توندى پيوستيت به ژينگه يه كى پاك هه يه تينا چهند جاره ك به قولى هه ناسه بدهى و هه وايه كى پاك هه لمژى بو ئه وهى باشت ته ركيز بكى، ئه وكات زور به ئاسانى ده توانى چاره له ده ور به رى كيشه كانت ببينه وه و چاره سهر يان بكى، نه وه ك خو ت له ناو دوكه له بزر بكى! جگهره كيش جگه له وهى كارگه رى خراپى هه يه بو خوى، ده ور به ريشى لى ببينه ش نين له وه مه ترسييه وه ك ده لين: ئه وهى لى جگهره كيش دابنيش ئه گه ر زيانه كى له جگهره كيش زياتر نه بى كه متر نيبه! هه ر بويه كه سى جگهره كيش له رووى كوومه لايه تيه وه كه سايه تيبكى نه خوازراوى هه يه لاي ئه وه كه سانهى جگهره ناكيشن، به تاييه ت لاي هاوسه ره كانيان. به هوى پيس كردنى ئه وه ژينگه پاكه ي ناوما له به وه دوكه له مه ترسيداره و بوئه ناخوشه ي به رده وام له گه لايانه، خيزانه كانيان ناتوانن لايان دابنيش ئه مه ش كارگه رى نيگه تيف ده كاته سهر خيزان و په يوه ندى هاوسه ريتى، كه سوز و خو شه ويستى له نيوانيان كه مه ده بيه ته وه! زور كات ئه وه خوه خراپه مناله كانيش ده كريت وه به تاييه ت كوران، چونكه ئه وان زياتر لاسايى باوكيان ده كه نه وه، سهرپيش ئه وه يه كه هه مووكات

باوكه جگهره كيشه كان ريگرن له وهى منداله كانيان جگهره بكيشن به مه ش منداله كه سهرى لى سوو ده مينى له وهى بوچى به خوى جگهره ده كيشت و له و ناگه ريت! نازانى باوكه كه له به رژه وه ندى ئه وه قسه ده كات يان له دژى، هه ر بويه مقمانه لاي كه مه ده بيه ته وه، ئه وه حاله ته ش كارگه رى نه رينى ده بيت له سهر منداله كان و له رووى ده روونيه وه ئه وه خيزانه هاوسه نگ نا بيت، ئيست كاتى ئه وه هاتوه پرسيار بكه م، جگهره كيشى به ريز هه ست ده كه ي به هوى جگهره كيشانه كه ته وه به ده يان ئاراميت له خو ت شيواندوه؟ جگه له ته ندروستيت، هه ست به وه كردوه خيزان و ده ور به ره كه ت ليت بيزارن! خيزان ئه وه بازنه ئارامگه يه كه هه ريك له ئيمه بو حسانه وهى خوى به هه موو شيويه ك گرنگى پى ده بات، ئايه توش ته ندروستى خيزانه كات به لاوه گرنگه؟ زور ترسانكه مروؤف له به ر حه زيكى خوى چنده ها شتى باش پشت گوى بخت! ده مه ويئت به رسم جگهره كيشان بووه به ديل بو كيشه كان يان خودى خوى كو مه ليك كيشه و نه هه مه تيت بو ديني؟ بويه دلنياه ته نها به لادانى جگهره كيشان له ژيانت راسته وخو كو مه ليك خوشگوزهرانى روت تيده كات.

ده پياو به سوو به ت شه ره ته قه يان ده كرد، (۳) كوژران و (۴) برينداربوون سى يه كه ي دى گو تيان به سه سوو به ت با نه بته راستى.

پەروەردەى ئەمرو مەترسىيە بۇ داھاتووى ولات

ئازا ئەحمەد

ھەر مامۇستايەكش كە دېتە پۇل كۆمەلىك وانه دەدات بە قوتابى و كۆمەلە ئەركىكى پىن دەدات، قوتابىش دەپى بى دەنگ بىت و كۆى لە مامۇستا بگريت، پاشان قوتابىيەكە ئەودى لە مال لەبەرى كىردووه وەكو توتى دووبارەى بكاڤتووه، ئەو قوتابىيەشى تواناى لەبەركىرنى زۆر بىت ئەوا بە زىرەك ناودەبرىت، بەداخووه زۆرجار رېژنەگرتنى قوتابى و جوين پىدانى لە لايەن مامۇستا، ئەمەش ھۆكارەكەى خودى مامۇستا نىيە بەلكو بار و دۇخىك دروست بووه مامۇستا ناچار دەكات، بوونى تەنھا يەك وانەى تەرفىيەى كە وەرزشە ئەویش زۆرجاران دەكەوتتە وانەى شەشەم و قوتابىيان بۇ مالووه رەوانە دەكرىتەووه، لە بەرنەبوونى كۆرەپان لە زۆر قوتابخانەكان ئەم وانه وەرزشە كە تاكە ھەناسەيەكە بۇ قوتابى ئەنجام نادرىت.

نەبوونى وانەيەك بۇ برەو پىدانى نەرىت و بەھا رەوشتەكان و خۆشەويست كىرنى نىشتەمان لای قوتابى، چارەسەر نەكرىنى كېشە سېكسىيەكانى قوتابى ئەویش بەھوى نەبوونى وانەيەك بۇ ئەم مەسەلەيە، كە زۆر لە گەنجان پانتايەيەكى زۆرى مېشكىان ئەم بابەتە داگىرى كىردووه، كەمى كاتى دەوامى قوتابخانەكان كە لە چوار سەعات و نيو تىيەر ناكات كە ئەمەش كەمە بۇ فېركىرنى قوتابى، نەبوونى ھۆيەكانى فېركىردن و نەبوونى تەكەلۇجىاي نوئ وەكو تاقىگەى كۆمپيوترى و تاقىگەى بەشە زانستىيەكانى تر، بەداخووه نەشارەزايى ھەندى لە مامۇستا

و دەزگا پەروەردەيەكانەمان، ئەو وەختە بۇمان روون دەيىتەووه تاكە چىنى بىتوان لەم رېچكەيە قوتابىيە، بە داخووه كەيەكەم قوربانىيە، بۇ نمونە لە قوتابخانەكان شەش وانەى چل خولەكى دەكرىت لە رۆژىكا، لە نىوان ھەر دوو وانه پىنج خولەك بۇ پشوو ھەيە قوتابى بەو راناگات لە پۇل بىتە دەرو لە كاتى زەنگى چوونە ژورەو پىچتە ژورە، لە بەر نەبوونى بەرنامەيەكى پەروەردەيى بۇ تۆكەكرىنى كەسېتى قوتابى زۆربەى بەرئووبەركان ئەودى زۆر پىنى دل گران بن ئەو پىنج خولەكەيە، چونكە ئەو قوتابىيەى كە چل خولەك لە ناوچوار دىواردا بوو ئىستا كە بەردراوہ ئەو پىنج خولەكە نازانېت چى بكات بۇيە زۆر جار ئازاوه دەنېتەووه، داخۇ ناو پۇل لای قوتابى چۆن بىت، ھەستى چى بىت بەرامبەر بەو كاتەى كە لە پۇل دەيىتە سەر، راست گويانە بلىن پۇل وەكو زىندانىك واپە، چونكە بە ھېچ شېئوہەك لەگەل ئاوات و ئارەزوو توانا ئارواوكانى قوتابى يەكناگرېتەووه، زۆربەى پۇلەكان لە زستاندا سارد و لە ھاویندا گەرم، زۆرى ژمارەى قوتابى كە لەوانەيە لە ھەندىك قوتابخانە بكاڤتە (۶۰) قوتابى لە پۇلىكا، بەمەش زۆر جار ھۆكارەكانى ھەواگۆركى لە پۇلەكاندا نايەكسان دەبىت لە گەل رېژەى قوتابى، بېگومان كەمى ئۆكسجىن لە ھەر شوېنېكا دەبىتە ھوى كەم ئۆكساندىنى خۇراك و دواتر كەم بوونى رېژەى ووزەى پىويست بۇ بېركىرنەووى قوتابى.

كاتىك پىرسىيار لە نىزمبونەووى ئاستى زانستى و نەبوونى داھىتانى قوتابى دەكرىت لە قۇناغە جىاوازەكانى خويىندن، لە وەلامدا زۆربەى ئاوانەكان دەكەرىتەووه بۇ خودى قوتابى، بەلام پىنچەوانەكەى راستە، قوتابى وەكو ماددەيەكى خام واپە بە دەستى دام و دەزگا پەروەردەيەكان، ھېچ كاتىك قوتابى بەرەست نەبووه و نابىت بۇ بەرەو پىشېرىنى زانست و داھىتان، بەلام ئەودى جىكاى داخە نەبوونى پلانېكى پىشكەوتووه لەلایەن دام و دەزگا پەروەردەيەكان كە لەو رېچكەيە كاردەگن، بۇيە پىويستە ئاوپىك بدەينەووه لە رى و رېچكەى خويىندن، گەر بمانەوېت ولات و نىشتەمان بەرەو پىش و خۇش گوزەرانى بچىت يەكەم قۇناغ كۆرپىنى نىزامى خويىندن، چونكە باشترىن رېگەيە بۇ دەرخستى توانا و بەھا رەوشتەكان لای مرقۇ، ئامانچ لە خويىندن تەنھا ئەو نىيە قوتابى لە كاتى تەواوكرىنى خويىندن پۇستىكى وەزىفى وەربگريت و ژيانى ئابوورى تەرخان بكات، ئامانچى خويىندن زۆر لەو بەھادار ترو گەورەترە، تاكەى ترسمان لەوہ بىت كە ناتوانىن گوزانكارى بکەين لە نەوكانەمان، بۇچى نەتوانىن ئەزموونى ولاتە پىشكەوتووهكان پاش گونجاندىنى لە گەل كۆمەلەگى خۇمان جىيەجى بکەين، لەوہش پىويستىر بۇ نەتوانىن داھىتان بکەين و لە ولاتان پىش كەوتوترىين؟ گەر بىت و چا و خشانىك بکەين بە ناو دام

دوو كامر نايان دەخوارد يەكەميان كە دەستى كرد بە نان خواردن وتى بسم الله لەوى تران پىنى وت: بى عەقل
يېمە كامرين خېرا بلى استغفرالله.

به‌ریزه‌کان نوزائیدگان به چونه‌تی هلس و کت کردن له گهل قوتابی، نه‌مشیان به‌هوی نه‌بوونی خوله‌کانی راهیان و بره و پیدانی تواناکانی ماموستا سه‌ر هله‌دهات، سه‌ره‌ای نه‌مش پیس و پخلی زوربه‌ی قوتابخانه‌کان، به‌داخه‌وه نه‌وه‌ی ره‌چاو نه‌کراییت لایه‌نی خوشگوزهرانی ده‌روونی قوتابییه، چه‌ندی باس له کم و کوریه‌کان بکریت ته‌واو نابن، لیزه‌دا ده‌ستی تاوانباری راناکیشم بق دام و ده‌زگاکانی په‌روه‌ده چونکه هه‌ولیکی زور دراوه به‌لام به‌داخه‌وه نامانجی نه‌پیکاره، چونکه نه‌مه‌په‌سه‌یه خه‌می هه‌مومانه وهک باوک و دایک و ماموستا و قوتابی، به‌لکو نه‌وه‌ی پیوسته ته‌نها بوونی پلانیکی ریکوپیکه‌که به سوودمندی هه‌موو لایه‌ک ته‌واو ده‌بیت، ده‌کریت لیزه‌دا چه‌ندین چاره‌سه‌ر دابننن بق نه‌م مه‌به‌سته: ۱- دریزگرده‌وه‌ی ده‌وامی قوتابی که‌متر نه‌بیت له هه‌شت کاتژمیر، به‌مه‌ش قوتابی تاراده‌یک پیوستی به‌وه ناییت که له ماله‌وه بخونیت، به‌لکو هه‌موو خویندنه‌کی ده‌که‌ویته قوتابخانه له‌گهل هاو پوله‌کانی و ماموستا به‌مرجی لایه‌نی خواردن و پاکو خاوینی بق دابن بکری.

۲- له‌م ماوه‌یه‌دا بوونی جورده‌ها کاتی جیا بق پشوو دان و خواردن و یاری کردن و سه‌یرکردنی به‌رنامه‌ی به‌سوود و ترفییه‌کان، وهک نه‌وه وایی ماموستا و قوتابییه‌کان وهک خیزانیک بن.

۳- گوراکاری له پرؤگرام به‌شیوه‌یک بگونیت له‌گهل نه‌و باره‌و هه‌لقولای داب و نه‌ریت و ره‌سه‌نایه‌تی بیت و بگونیت له‌گهل ثانیی نه‌ته‌واپه‌تی، مه‌نه‌چه‌که‌ش دوو به‌ش بیت، به‌شیکان هه‌موو قوتابیان لینی هاویش بن، به‌لام به‌شه‌کی تریان خوی قوتابی خوی له چ ناستیک ده‌بیت له‌ویوه

مومارسات بکات.

۴- دابینکردنی ته‌کنه‌لوجیای سه‌رده‌م وه‌کو تاقیکه‌ی کومپوتهری و تاقیکه‌ی زانسته‌کان و هزل و پیدایسته‌یکانی فیزیوونی پیشه جوراو جورده‌کان.

۵- راهینانی ماموستایان بق نه‌وه‌ی بتوان بگونجین له‌گهل ده‌روونی قوتابی له ناسته جیاییه‌کان.

۶- بوونی نازادی که‌سی له ناو پؤل، وهک دانیشتن و هلس و که‌وتی قوتابی.

۷- به‌رزگرده‌وه‌ی ناستی دایک و باوکی قوتابی و به‌و راده‌یه‌ی که‌هاریکار بیت له‌گهل ماموستایان و ده‌سته‌ی به‌ریوه‌به‌رایه‌تی قوتابخانه‌کان.

۸- ناو به‌ناو گه‌شتی زانستی و ترفییه‌ی کردن بق قوتابی.

۹- بوونی باخچه و چیشخانه و په‌رستگا له قوتابخانه‌کان.

۱۰- بوونی هلیکی موسیقا و به‌ها هونه‌ریه‌کان.

۱۱- بوونی به‌شی وهرزشی که‌قوتابیان بتوانن شاره‌زووی هه‌رجوره وهرزشیک بکهن له‌وی مومارسه‌ی بکهن، نه‌مه‌ش سوودمند ده‌بیت بق توانا نه‌قلی و جه‌سته‌ی قوتابی و خوشگوزهرانی ده‌روونی.

۱۲- به‌رزگرده‌وه‌ی باری نابووری کارمهندانی په‌روه‌ده به‌جوریک هپج کارمندیک پیوست به‌وه نه‌کات بیر له‌کاریکی تر بکاته‌وه بق بژیوی ژیان، به‌مه‌ش خوشگوزهرانی کارمهندانی په‌روه‌ده به‌هه‌موو جورده وهرزیه‌یک ده‌بیت پیشه‌نگ بق چاولیکردنی قوتابی له ماموستا و کارمهندانی په‌روه‌ده که‌چون سوودمندبوونه له‌خویندن.

له‌وانه‌یه‌ گهر یه‌کیک نه‌م بق‌چوانه‌ی گوی لیبیت بلیت له‌وانه‌یه‌ کاککی نووسه‌ر له

هه‌ساره‌یه‌کی تره‌وه‌ هاتیت و ناگای له‌وه نه‌بیت که‌خه‌لکی شه‌ه‌ریمه‌ تانیشتا جیگیربوونیکی سیاسی و خاوه‌ن ده‌رامه‌تی خوی نییه، چون نه‌مه‌ بکریت له‌کاتیکدا نه‌مه‌ پیوستی به‌سه‌رمایه‌یه‌کی زور هه‌یه، به‌لام لیزه‌دا بق هه‌موو ته‌نگه‌زه‌یه‌یک چاره‌یه‌یک هه‌یه، بق نمونه نه‌م خالانه‌ی که‌باس کران هه‌مووی به‌پیشک‌ه‌وتی نابووری ولات کوتابی دیت، به‌مه‌رجیک بتوانریت سوود له‌تواناکانی قوتابی وهرزگریت، نه‌ویش به‌بوونی کاتیکدی دباری کراو له‌پشوو‌کان یان له‌روژ بق کارکردن، قوتابی له‌و کارگه و شوینی شیاوانه‌ کاربکات که‌له‌گهل ناره‌زووه‌کان و ته‌منی بگونجیت، به‌مه‌رجیک شه‌و کاره‌ی قوتابی ده‌بکات په‌یوه‌ندی هه‌بیت به‌و خویندنه‌ی کردویه‌تی، واتا به‌پراکتیک کردنی شه‌و نزه‌رییاتانه‌ی که‌قوتابی خویندویه‌تی، واتا شه‌و بره‌پاره‌یه‌ی که‌که‌سوکاری قوتابی بق قوتابی ناتوانیت دابینی بکات قوتابی ده‌توانیت خوی بق خوی دابینی بکات، به‌مه‌ش ولات له‌رووی پیشه‌سازیه‌وه به‌ره‌و پیش ده‌جیت، جگه له‌مه‌ش قوتابییه‌که‌ش به‌پنی حه‌ز و ناره‌زووه‌کانی کارده‌کات و بره‌و به‌تواناکانی ده‌دات، شه‌و خیزانه‌ی که‌ده‌توانیت خه‌رجی قوتابییه‌کی بدات شه‌وکات قوتابی ده‌توانیت کار نه‌کات، به‌و بره‌پاره‌یه‌ی که‌خودی قوتابی یان خانه‌واده‌کی ده‌یدن ده‌کریت بژیوی ژیانی کارمهندانی په‌روه‌ده له‌و په‌ری دابیت و له‌رووی نابورییه‌وه حکومه‌تیش زور سوودمند بیت، له‌وانه‌یه‌پرسیار بکریت داخو قوتابییه‌کی یه‌کی سه‌ره‌نای چون بتوانیت خه‌رجی خوی بدات، نه‌مه‌ش ده‌کریت حکومه‌ت وه‌کو قهرزیک نه‌م بره‌پاره‌ که‌مه‌ بدات، تا شه‌کاته‌ی شه‌و قوتابییه‌ توانای خو ژیانی ده‌بیت.

پشيله‌کان بر سين

ژيان صالح

ده‌گه‌به‌نیت، ده‌کریت له‌سوچیکي سه‌ربانه‌کانمان یان سوچیکي حه‌وش و باخچه‌کانمان دابنریت تاکو بیخوات، خوت شه‌و کات زور دلخوش ده‌بیت که‌مافی شه‌و گیانداره‌ت داوه، چاریک به‌براده‌ریکم وت که‌شه‌و پاشماوه‌ خوراکانه‌ فریته‌دریت و بویان له‌سوچیکي ماله‌که‌ دابنریت وتی لیبان بگه‌ری خودا رزقیان ده‌دات! به‌لی منیش ده‌لیم خودا رزقیان ده‌دات به‌س ثایا نیمه‌ به‌شیکي شه‌و رزقه‌ی شه‌وانمان ده‌ست به‌سه‌ر دانه‌گرتوه‌؟

له‌وکاته‌ی حاویه‌ی زبل دانراوه، پشيله‌کان لاوازو که‌مبوونه‌ته‌وه و له‌برسان ده‌نالیین له‌ده‌ست برسیتی خویان و بیچووه‌کانیان، به‌س ناخو کی گوئیستی ناله‌ی شه‌وان ده‌بیت و به‌ته‌نگ برسیتیان ده‌جیت؟ خو شه‌و گویشمان له‌ناله‌یان نه‌بیت به‌س ده‌یان بینین چه‌نده لاوازو بووینه، ثایا پیوستان به‌پیداچوونه‌وه‌یه‌کی نییه بق بیرکردنه‌وه‌کانمان له‌زوربه‌ی یواره‌کانی ژیانمان؟ تاکه‌ی بیرکردنه‌وه‌کانمان له‌چوارچیوه‌ی بازنه‌یک بخولیت‌وه‌ گه‌شه‌ی پینه‌ده‌ین و بازنه‌که‌ گه‌وره‌ نه‌که‌ین بوجی وولاتانی رۆژناوا که‌موسلمانیش نین، به‌لام نازاری گیاندارو بالنده‌ نادن به‌لکو زوربه‌ی شه‌و گیاندارانه‌ی که‌کیوی نییه‌ خوراک‌ی تابیته‌ی خویان هه‌یه‌ له‌سوپه‌رماریکته‌کان ده‌فرۆشریت، ده‌ی خو نیمه‌ ئینسانین شه‌و گه‌ر ناواشیان بق نه‌که‌ین ده‌کریت شه‌و مافی که‌پیشتر هه‌یان بووه بویان بگه‌رینینه‌وه که‌پاشماوه‌ی خوراکه‌ گوشتیه‌کانی نیمه‌یه، له‌جیاتی شه‌وه‌ی بیان خه‌ینه‌ ناوحوایه‌ی زبل که‌تیک ده‌جیت و بۆگه‌نی ده‌بیت پاشان ده‌بردیریه‌ ده‌ره‌وه‌ی شار و فریده‌دریت و ناووه‌وای ژینگه‌ پیس ده‌کات زهره‌ر به‌تندروستی نیمه‌ش

به ناسانی سرکه و تن به دست پیته

شوان عوسمان

بۆ چاره سهری ئەم گرفته سهرتا پنیسته ئامانج و ویسته کانت له بهر چاو بیت، دواتر ئەو کارانهی که نیازی به یانی و رۆژانی داهاتو ئەنجامی بدهیت ئەویشت له بهر چاو بیت، ئینجا دهکری پرسیار بکهیت ئەوهی من دهیکهه چهندی هی خۆمه و چهنه هی خه لکانی تره؟ چهنده من به رهو پیش دهبات و چهنه خه لک چاوهریمه ئەنجامی بدهم؟ بۆ خۆمی دهکهم یان بۆ خه لکی؟ ههنگاویکی ساده و ساکاره به لام دلنایم ئەنجامی زۆر گهوره به دهست دینیت که گرنگترینیان بۆت روون ده بیته وه تا چهنه ئاراسته کراوی؟ بیرری خۆت له دهست داوه و به بیرری خه لک بیرت کردۆته وه، چکه له وهی خه لکی دهورو بهرت چهنه له پیشه وهی تۆن! که ده بوايه تۆ زۆر له پیش ئەوان بوای! ئەوانه و ئی تریش.

زۆر دهکات، له زانستی NLP ئەم ههسته پنی دهگوتریت (چیژی به دهست هیتان). ههر بویه ئامانجه کانی شیمان شیوان و بریاره کانی شیمان به هه مان شیوه. لیزه دا گرنگه دواي ئەنجامدانی ههر کاریک پیوانه ی ئەو ههسته بکهین که تا راده یه کی باش هاوکاریمان دهکات بۆ به رده وام بوون یا وهستان له کاره که. هۆکاری ئەم گرفته به رای من بی به رنامه یی و بی ویستی خۆمانه وامان لی دهکات له چوارچیوه ی پلار و ویستی خه لکانی تر بژین یان ببین به به شیک تیندا. لیزه دا مەرچ نییه خۆت خاوه ن پرۆژه بیت، به لکو ئامانجه کانت دیاری بکهیت بهر له ئەنجامدانی کاره کانت ئەو کات له چوارچیوه ی خۆت ده ژیت کاره که ی ئەوانیش ئەنجام ده دهیت.

یه کی که له و گرفتانه ی رووبه روی مرۆف ده بیته وه تیکه له بوونی ئامانجه کانی هتی له گه ل ئامانجی که سانی تر به جۆریک ئەم حاله ته سهر ده کیشیت تا ده گاته ونبوونی ئامانجه کانی، دواتر نه ک ههر ئەوهنده به لکو خۆدی خوشی لی ون ده بیت، بویه زۆریه مان ئەگه ره مووشمان نه بین هه لو یستی ئەو پۆمان له گه ل به یانی جیاوازی زۆری هه به، ئەمهش ده بیته مایه ی بیزاریمان و ده که وینه حاله تیکی دهروونی ناچیکه، ته نانه ت دواي ئەنجامدانی کاره کانی شیمان ئاسوده بوونمان به ریژه یه کی زۆر که مه، ئەمهش بیگومان جیی سهرنجه! چونکه مرۆف دواي ئەنجامدانی ههر کاریک ئەگه ره بچووکیش بیت ههست به خوشیه کی

نمونه ی قوتابخانه یه کی سهرکه و توو له یابان

زۆر و پاشان وه لام دانه وهی پرسیاره کانی مامۆستا، له لایه کی تری پۆله که قوتابیه کانی تر ناوهستن له گوتهی نوکته و گمه و کالته کردن، ئەمهش وادهکات که که شیکی خوش دروست ببیت له پۆل و قوتابیه کانی به هویه وه پیشبرکی بکهن له دهست بلند کردن و وه لام دانه وهی پرسیاره کان، پاش به سهربردنی ۱۲ کاتژمیر خویندن له قوتابخانه ئینجا قوتابیه کان ده گه رینه وه بۆ ماله کانیان، دایک باوکان هه موو هه ول و ته قه لایه که دهنن بۆ ئەوهی مندا له کانیان بنیزنه ئەم جۆره قوتابخانه یه، سهرکه و تویی ئەم قوتابخانه وه ای کردوه که

قوتابخانه یه که له یابان سهرنجی دنیای بۆ لای خزی راکیشاوه، بویه هه ول ده دهین ورده کاریه کانیان بکهینه روو. ئەم قوتابخانه یه قوتابی زۆرترین زانست فیزده بیت، ئەم قوتابخانه یهش ۳۶۰۰۰ قوتابی له خۆ ده گرت له پۆله سهره تاییه کان، له نزیکه ۸۴ جیکه ی جیاوا، بۆ نمونه نزیکه ۸۲ قوتابی به یه که وه فیزی پیته کان ده کراین که ۲۰۰ پیته، له کاتیکه که ههر پیتیک وشه یه که یان مانایه که یان دهنگیک ده نوینیت، بۆ نمونه مامۆستا داوا له قوتابیه کانی پیشه وه دهکات که بابته که بخوینته وه به ترکیزیکی

زۆرىمى گىرەتەكەن شۇكارى لېكەگەپىشەنە

ھېتىن جەمىل

يەككە لەو گىرەتەنەي كە لە نېو كۆمەلگە بوونى ھەيە بىگرە زۆرجارىش بەھۇيەۋە كېشەكانى تىندا قولتر دەپىشەۋە ئەۋىش لېك نەگەپىشەنە كە لە ماۋەي گىتوگۇ چارەسەرى كېشەكاندا روودەدات.

ئەگەر تېشىكىك بىخەينە سەر ھەندىك لە ھۆكارەكانى لېك نەگەپىشەنە و بە چەند خالىك بېيانخەينە روو ئەۋا:

• يەكترناسىن: دەتوانىن بلىين يەكتر ناسىن ھۆكارىكى ھەرە گىرەكە بۇ لېك گەپىشەنە، چۈنكە دەپىشە ھۆي زىياتر شارەزابوونى لەبۇ كەسى بەرامبەر لە خواست و ويستى كاتى روونكرىدەۋەي.

• نەۋىستەن: ئەمەش ھۆكارىكى ترە، كە دەپىين زۆرجار ۋەك بلىي نەيەۋى لە روونكرىدەۋەي كەسى بەرامبەر تېيكا، ديارە دروستىۋونى ئەم حالەش پالەنرى ھەيە ۋەكو (پېشېينى نەكرىنى ئەۋ جۆرە ئاكارو رەفتارە لەكەسى بەرامبەردا، كەۋاي لېدەكا نەيەۋى گۈيى بۇ بىگرى، يا بەپىچەۋانەۋە پىشت بىستەن بە ھەندى رووداۋ يا ديارە لەم شىۋەيە كە لەم كەسە روويىدائى لە رابردو، ديسان ۋاي لېدەكا ھەۋلى گۈيگرىتن نەدا بۇي).

• بوونى وشەي نەۋىستراۋ يا قبول نەكراۋ لەكاتى گىتوگۇدا: ئەم ديارەيە زۆر باۋە كە لە كاتى بوونى گىرەتەكاندا روودەدەن و بارى لېك گەپىشەنە و نىزىك بوونەۋە لەگىتوگۇكاندا دوورتر دەخەنەۋە، كە ھەرچەندە لەزۇر كاتىشدا كەسى بەرامبەر ويستى راستەقىنەي ئەۋ وشەيە يا ئەۋ ۋتەيە نەبۋە لەۋ دەرېپىنە.

• لادان لە گىتوگۇي ويستراۋ: مەبەست لىزەدا ئەۋەيە لەسەر رېچكەي راستەقىنەي گىتوگۇ يا كېشەكە لايان داۋەۋە بە بابەتېكى لاۋەكى خۇيان سەرقال كرودوۋە ۋتوۋويژ دەكەن، بېگومان لېك گەپىشەتەكان دوور

دەخەنەۋە. شىۋازى دەرېپىن: ۋەكو دەلېن مار بەقسەي خۇش لە لائەي خۇي دېتە دەر، دەتوانىن بلىين سەرى نەگەپىشەنە بە كېشەكان ئەۋەيە، چۈنكە دەرېپىن ھەستى بەرامبەر دەجۋولېنى ۋاي لېدەكا ھەۋلېداۋ بىتۋانى لە مەبەستى كەسى بەرامبەر تېيكا، بۇيە شىۋازى دەرېپىن توۋندو تېۋى

و ھەلچوون پىۋە ديار بىت و لە ھەمان كاتىشدا كەسى بەرامبەر ئارامگر نەبى ئەۋا لېك نەگەپىشەنە سەر ھەلەداتەۋە. بۇيە گۈيگرىتن و پەلەنەكرىن و سەرنجىدان گىشتيان ھۆكارىن كە بىۋارى ۋتوۋويژ و گەپىشەنە بە چارەسەرى كېشەكان ئاسان و روونتر دەكەنەۋە.

كارا بىن لە ناۋ كۆمەلگە و خۇيان بە ئارەزۋى خۇيان ئەۋ بەشە ھەلدەبۇيىن كە دەيانەۋىت، بەلام لەم قۇناغە ھەر مامۇستايەك تايپەتە بە بابەتېك.

بۇيە لىزەدا ئەۋ پىرسىيارە دېتە ئاراۋە بۇچى و تاكەي خەمخۇرى مئالەكانمان نەبىن و پلان دانەتېين بۇ سەدەما سال و مانگ و رۇۋى داھاتوۋ، تاكەي مئالەكانمان بە ئاگرى ئىمەۋە بسوتېن، بۇچى ئىمە ھۆكار نەبىن بۇ پېشكەۋىتى نەۋەكانى دۋاي خۇمان، بۇچى تەنھا بىر لەۋ كاتە بىكەنەۋە كە تىندا دەۋىن، ئەۋ گەلەنەي كە لە گەل پېشكەۋىتن ھاۋشان ھېچيان لە ئىمە زىياتر نىيە، ئەۋە نەبىت ئەۋان تۋاناکان و پلانەكانى خۇيان بە گەرخستۋە، بۇيە كات چەند زوۋبىت ئەۋەندە درەنگە بۇ دەستېپىكرىن.

دايك و باۋەكان مئالەكانيان بىنر بۇ ئەۋى چۈنكە سەرگەۋىتېكى باش و زانستېكى زۆر فېز دەپىت كە لە قۇتابخانە رەسمىيەكان قۇتابى ئەم بىرە زۆرە لە زانست فېز نايىت، ھەر لەم قۇتابخانەيە قۇتابى پاش تەۋابوۋىنى ۋانەكان دەست دەكەن بە خاۋىن كرودەۋەي پۇلەكان بە مەرجىك مامۇستاش لەگەليان بەشدارە، ھۆكارى ئەۋەي كە دايك و باۋەكان بە پەرۋىشى ئەۋ قۇتابخانەيەن چۈنكە قۇتابى زانستېكى زۆر و پېشەيەكى زۆر فېز دەپىت، بە جۈرىك لە ھەموو كۇمپانىيەكان داۋاكارى ھەيە لە سەر دەرچۋانى ئەم قۇتابخانەيە، لە قۇناغى سەرەتائى تەنھا يەك مامۇستا ۋەكو باۋىكىكى بە خەم ھەموو ۋانەكان دەدات بە قۇتابى، لەم قۇناغەدا قۇتابى فېزى زامانى دايك و بىركارى و زانستە كۆمەلەيەتەكان و كارى مال و مۇسىقا و ھونەرى دەستى دەپىت، لە قۇناغى ناۋەندى فېز دەكرىن چۈن

ئهوهی قهرزبداتهوه دهوله مه ند ده بن (مه ره نس)

په ند وه ک چاره سه ر

سه باح مه جید

نانت پخداوه). له م په ندوه چ هؤکاریکی سه رکه وتن و چ هؤیه کی شکسته پنان به دی ده کریت؟ بیگومان له م په ندوه له وه حالی ده بین که له جیاتی ئه وهی له خیزاندا باوک و دایک هر خه ریکی ئه وه بین که به خویان له جیاتی کوپ و که کانیان کاربکه ن و بیربکه نه وه و خویان بین به خودی کوپ و که کانیان ئه وه له ئاینده دا و تا کوتایی کوپ و که کانیان ده بن به بار به سه ر شانیه وه و وایان لیده کهن که بؤ گه یشتن به ئاوات و خه ونه کانیان هر پشت به که سانی دیکه بیاستن و خویان نه بیربکه نه وه و نه هه ول بده ن! ئه مهش له ئاینده دا کیشه و گرفتی زور هم بؤ دایک و باوکان و هه میش بؤ کوپ و که ککان دروست ده کات، به لام هر له په ندوه که وه ئه وه فیزده بین که ئه گهر دایک و باوککان هر له سه ره تاوه منداله کانیان فیزی ئه وه بکه ن که خویان بیربکه نه وه و خویان کاربکه ن ئه وه ئیدی هر زوو پشت به خویان ده به ستن و خۆشیان و دایک و باوکیشیان له سایه ی ئه م فیزیوونه به نرخه وچان ده دن و رینگایه ک به ره و مالی خۆشود و به خته وه ری ده دوزنه وه.

* په ندیکی یابانی هه به که ده لن: (ئه گهر کوپریک ده ستنی کوپریکی دیکه ی گرت، بیگومان هه ردوکیان پیکه وه ده که ونه چاله وه). ئه ی له م په ندوه په ی به کام ریکا و هؤکاری شکست خواردن ده به ی؟ له م

په نده پیمان ده لن: (کار)، بیگومان کاریش جوری زوره، به لام ئاشکرایه که (هر چاکه، چاکه، که واته به کاری چاکه له سه ر پنی خومان ده وه ستن و روبه رووی شت ده به نه وه، ئه وانه ی که کار ده کهن پیاو چاکن، به لام باشترین پیاو چاک ئه وه په که زیاتر کار بؤ خیزانه که ی بکات و له خزه مه تیاندا بیت.

* دیسانه وه کورد ده لن: (که م خوری دایم خور به)، به راستی ئه م په نده ره مه ندیکی پزیشکی زور به رزی هه به، که ئه مرؤ پسپورانی بوا ری تهن دروستی به رده وام ئاموزگاری خه لکی پیده کهن که که م خواردن سوویدیکی زوری هه به و به پچه وانه وهش زورخوری زیانیکی زوری بؤ تهن دروستی مرؤف هه به، ئیدی له م په ندوه ده کرپ سه رکه وتنی خومان له پاریزگاری کردن له تهن دروستی خومان فیزیین، رینگایه ک له و رینگایانه ی که ده مانیاته وه تهن دروستیه کی باش، که مخورییه، بیگومان مرؤفیش تا تهن دروستی باشتر بیت ئه وه له ناز و نیعه تیکی زورتر دایه و له لایه نی کومه لایه تی و رۆشنیری و ئایینی و هتد که متر کیشه و گرفتی بؤ دروست ده بیت.

* هر باسی کورد ناکه ی، په ندیکی چینی هه به ده لن: (ئه گهر ماسیبت به کوره که تدا ئه وه په ک جار نانی پیده ده ی، به لام فیزی ماسیگرنت کرد ئه وه به دریزایی ژیا نی

به دریزایی میژوو مرؤف دووچاری کیشه و گرفت و مه به نه تی جؤراوجؤر هاتوو، له گه ل ئه وه شدا ده سته و ئه ژئو دانه نیشتوو، به لکو هه موو توانستی خوی له پیناو چاره کرینی کیشه و گرفته کان خستوته گه ر، زورجار له م میانه دا سه رکه وتوو بووه و زورجاریش شکستی خواردوو، به لام هر ئاسووده بووه به وه ی که خوی به ده سته وه نه داوه و هه ولی خوی داوه و ئه وه ی له سه ری بووه کردوو په تی. ئیدی زورجاریش سه رگوزه شته ی سه رکه وتن و شکسته کان له رسته یه کدا خه سترکراونه ته وه که ئیه ئه مرؤ پنی ده لنین (په ند). که واته ئیه له هه ناوی په نده کانه وه ده کرپ ئاشنای هؤکار و رینگاکانی سه رکه وتن و شکسته خواردن ببین. ئه مهش به هه لوه سته کرین و تیزامان له په نده کانی ژیا نی مرؤفه کان، نه ک هر خوینده وه یه کی سه رپینانه ی راگوزاری. لیزه دا زور به کورتی و به کوردی هه لوه سته له سه ر چه ند په ندیک ده که ی:

* کورد ده لن: (ده ست پانکه به ته وه له یی ده که ویت)، له م په ندوه هؤکاری له پیکه وتن و دارووخانی مرؤف و هه ره سه پنان و شکستی مرؤف چه ند به روونی دیاره! ئه ی چی واده کات که ئیه له پینه که وین و دانه رووخین و شکست نه خوین؟ هر ئه م

پەندىكى ئەلمانى ھەيە كە
دەلى: (ئەۋدى مۇمى كەسانى
دىكە بىكۆز ئىتتەۋە، لە تارىكىدا
دەمىتتەۋە)

ھەموو كىتەپكە چارەيەكى خۇي نىيە؟! بىنگومان بەلى. كەۋاتە لەم پەندەۋە ئەۋە فېر دەبىن كە ھەر كاتىك دوۋچارى كىتەپكە بوۋىن ئەۋە بىر لە چارەيەك بۇ ئەم كىتەپكە بىيەۋە، ھەر كاتىك دەردىكىمان قوۋش ھات ئەۋە بىر لە دەرمىنى بىيەۋە، ئەم پەندە فېرمان دەكەت كە ھەموو دەركايەك كىلىلى خۇي ھەيە، بۇيە ھېچ پىتۈست بە ئائۇمىدى و رەشىپنى ناكات، چۈنكە ئىمە لە بەرامبەر دەرد، دەرمىنمان پىيە، لەبەرامبەر زام ھەتۋانمان ھەيە، بەلى لەبەرامبەر ھەموو داخرانىك كرەنەۋەك ھەيە، لە دۋاي ھەموو ناخۇشپەك دلخۇشپەك ئامادەيە.

* پەندىكى ئەلمانى ھەيە كە دەلى: (ئەۋدى مۇمى كەسانى دىكە بىكۆز ئىتتەۋە، لە تارىكىدا دەمىتتەۋە). لەم پەندەۋە فېرى ئەۋە دەبىن كە مەۋف ناپىت سەرچاۋەي رۈۋناكىيەكانى مەۋفەكانى دىكە بىكۆز ئىتتەۋە، ناپىت جەۋر و سەم لە مەۋفەكانى دىكە بىكەت، چۈنكە ئەمانە ھۇكار و رىگايەكن بەرەۋ شىكىستى دەبەن، نەۋنەت دەۋى؟ فەرموۋ بىرۇ سەرگۈزەشتەي (فېرەۋن و سەدام حوسىن و حوسنى موبارەك و موعەمەر قەزافى و ..ھتد) بخۈتەۋە. ئەمانە بۇچى بوۋنە مېۋانى تارىكى زېلدانى مېژوۋ؟ چۈنكە مۇمى مەۋفەكانى دىكەيان دەكۈراندەۋە، بۇيە مۇمىيان لەسەر كۆزىنرايەۋە، دەبا ھەموۋان لە خەمى ئەۋە دابىن مۇمى ژيانى ھەريەكەمان ھەمىشە كەشاۋە بىت، چۈنكە ئەۋكەت مۇمى ژيانى خۇمان كەشتەر دەبىنن.

ھۇكارىكى دىكەي سەرگەۋتەن ئەۋەيە كە ماف و ئەمانەتى خەلك بۇ خەلكان بىگىرپەنەۋە و ئەۋ شتەنەي كە ھى خۇي نىيە، بەزۇر نەيكەت بە ھى خۇي.

* پەندىكى يۈگسلاۋيا(ئەم ۋلاتە ئىستا لە نەخشە ئەماۋە) كە دەلى: (ئەۋ زۇر شت دەشتاتەۋە، تەنھا زامانى پىس نەبىت). لەم پەندەشەۋە درك بەۋە دەكەين كە زامان ئەگەر زېر بوۋ ھەر بۇ كۆكرەنى شتە پىسەكان بوۋ، ئەۋە خاۋەنەكەي دوۋچارى چەندىن كىتەپ كە ھەرگەتە گوناھى جۇراۋچۇر دەكەت كە چارەسەر كەردن و لىخۇشپوۋىيان ئەستەمە! دەي تا ئىستا چەند مەۋفى بىتاۋان بەھزى زامانى پىس و بوختان و درۇ و دوۋزەمان.. بوۋنەتە قورىانى؟! كەۋاتە ھۇكار و رىگايەكى دىكەي سەرگەۋتەن ئەۋەيە كە بزانن چى دەلىن و زامانى خۇمان چۈن دەخەينە گۈۋە.

* پەندىكى فەنلەندى ھەيە كە دەلى: (خۇشەۋىستى باخچەيەكە لە گۈل). كەۋاتە ئەگەر مەۋف بىيەۋىت ئاينەدى ۋەك باخچەيەك بىت كە پىراۋ پىر بىت لە گۈل ھەمە چەشەنەكانى فەرخەنابى، ئەۋە پىۋىستە دۈستى خۇشەۋىستى بىت (ھەلبەت خۇشەۋىستى بە مانا فراۋانەكەي). خۇشەۋىستى ژيانمان لىۋان لىۋ دەكەت لە باخچەيەك كە لىۋىزە لە ھىروى يەكتر ۋىست و شىلېرى تەبايى و دەمەشىرى يەكەدەنى.

* پەندىكى ئىتنامى ھەيە كە دەلى: (ھەموو مەنچەلىك سەرچاۋى خۇي ھەيە). ئەي ھەموو زامەك ھەتۋانى خۇي نىيە؟ ئەي

پەندەۋە ئەۋە فېرەدەبىن كە مەۋف ناپىت بەبىن ئاگادارى، دەستى كەسانى ناشارەزا و ناپەلەد بىگىرەت! چۈنكە سەرەنجام لەگەل ئەۋ كەسەي كە دەستى گىرۋە بەيەكەۋە دوۋچارى چەندىن كىتەپ كە ھەرگەت دەبىن و دەكەۋنە ئاۋ چالى شىكىستەپان، بەلام پىۋىستە شۈين كەسانى شىۋاۋ بىكەۋىن كە بە بىرۈبۈچۈنەكانىيان رىگەكانمان بۇ رۇشن دەكەنەۋە، ئەۋكەتەش دەكەينە شائىشىنى سەرگەۋتەن. كەۋاتە ھۇكار و رىگايەكى دىكەي سەرگەۋتەن ئەۋەيە كە ھاورپىيەتى كەسانى باش و زىرەك و بىر رۈۋناك بىكەين، بەيچەۋانەۋە رىگە و ھۇكارىكى شىكىستەپاننىش فېر دەبىن كە ئەۋىش ھاورپىيەتى كەردى كەسانى خراپ و تەمەل و تارىكىبەر.

* پەندىكى فەرنەسى ھەيە كە دەلى: (ئەۋەي قەرزەكانى بداتەۋە دەۋلەمەند دەبىت)، لەم پەندەۋە رىگا و ھۇكارىكى سەرگەۋتەن بەدى دەكەين كە بەراستى زۇر گىرگە بۇ بىنېر كەردى زۇرىك لە كىتەپ و گىرگەكان. ئەۋىش ئەۋەيە كە ھەر كاتىك قەرزەمان كەرد، ئەۋە دەبىت قەرز بەدەينەۋە بە خاۋەنەكەي، چۈنكە بەم كارە كىتەپ و گىرگەي زۇر چارە دەكەين و ئەۋانەشى كە چارەي كىتەپ و گىرگەي مەۋفەكان دەكەن، ھەمىشە دەۋلەمەندەن، چ بە پارە چ بە دل و دەروۋن، ئەمەۋ لەناۋ كۆمەلگەي كوردى بەدەيان كىتەپ بوۋىيان ھەيە كە ھۇكارەكەي نەدانەۋەي قەرزە، بىنگومان ھەلۋەستەكەردن لەسەر پەندىكى ۋەھادا رەنگە زۇرىك لە كىتەپكان چارە بىكەت. كەۋاتە رىگا و

ۋەلەمىكى بىرئادشۇ

بىرئادشۇ گەۋرە نوسەرى نىرلەندا جارىكەيان لە بازار دەبىت، لەۋنۈۋە تەلەفۇن دەكەت بۇ مەلۋە بە خىزانەكەي دەلېت چىت بۇ بەيىنم و چىمان ھەيە بۇ خواردن؟ خىزانەكەي لى ئى تۈرە دەبىت لەۋەي درەنگانەۋە شەۋە نەگەرۋەتەۋە مال، بۇيە خىزانەكەي ۋەلەمى دەدانەۋە دەلى: زەھرى مارمان ھەيە بۇ خواردن بىرئاد شۇ دەلى: باشە گىيانەكەم تۇ نانت بخۇ من نانم خواردوۋە.

وهشم

ههلمهت فوناد

لهوه دهچیت له پهوتی سوود گه یاندنی ئه رینی دهر بچین شه گهر بۆ هه موو شیکار و تووینه وه و وردبوونه وه و خویندنه وه کانمان، بۆ هه موو ئه و شتانه ی که دهوری مروقایه تیان داوه وه کو بوون، مروف به لایه نی سهره کی وهر نه گرین جا چ به شینه وه کی راسته وخو یان ناراسته وخو. یان بلین مروف ئه و لایه نه یه که نمایشی دهر نه جانی کارتیکردنه کانی پیکهاته ی سیگوشه ی (شته کان و مروف و راستی په ها) دهکات ئه م دهر نه جامه شه که په وت و جلهوی کاروباره کان و پینشاهات و په وداوه کان کوئترۆل دهکات به ره و ئاراسته ی دروست، ههلبه ته له و ساته وهختدا که مروفیک له هه ناوی ئه و سیگوشه یی سهره وه دا که بریتیه له تاریکایی و نهینی پیناسه ی شته کان و په وشته کان و دواتریش راستی په ها، دوو گیانه به پیناسه ی ماهیه ت و

حهقیقه تی شته کان. ئا ئه م حاله ته ده بیته پاسادانی هه بوونی پیناسه یه کی ته واد دروست و راستی (راستی په ها) له لایه ن مروفیکه، مه گهر هه ر ئه وه نییه په یدای زادی کوئترۆلکردنی په وت و جلهوی شته کان و دونیای بوونی مروقایه تی؟ ئه وه مروفیک که یه که یه که له پیکهاته ی گشتی مروقایه تی ئه ی چی ده بیته که کومه لگای مروقایه تی تیکرا بۆ هه موو شتیک پیناسه ی دروستی له لایته، چونکه له راستی دا هه ر شتیک (أ) حهقیقه تیکی هه یه که بریتیه له پیناس و ماهیه تی ئه و شته، هه روه ها به شینه وه کی به رده وام به هۆکاری دهره کی یان ناوه کی ئه و شته (که ئه م هۆکاره ناوه کیانه ش هۆکاری دهره کی له به رپرسه) هه میشه پیناسه ی وهمی و خه یالی بۆ شته کان دروست ده کریت که بریتی نییه له حهقیقه ت و ماهیه تی ئه و شتانه. له و ساته ش دا که پشت به پیناسه یه کی ساخته و وهمی شتیک ده به ستریت بۆ مامه له کردن

و بریاردان له باره ی ئه و شته وه بی گومان دهر نه جامه کی ساخته و وهم ده بیته، پیناسه ی حهقیقه تی شتیک بریتیه: له تایبه ته ندیه فیزیکیه کانی ئه و شته له قه باره و توانا و شینه وه ئه م پیکهاته فیزیکیه ش کلیشه ی توانا و جۆری ئه دای ئه و شته دیاری دهکات، با نمونه یه کی به رجه سته و واقعی بینه وه بۆ زیاتر شروقه کردنی باسه که مان: مه به ستمان له (شتیک) هه رشتیکه که له بازنه ی فراوانی (شئ) دا جیکای بیته وه بۆ نمونه ئوتومبیل (أ) وهکو ئه و ماهیه ت و حهقیقه تی که ئه م شینه وه ئه ندازه یی و مادیه یه له خۆی گرتوه، به لام ئوتومبیل وهکو ئه و ی که په یوه ندی و لیکخشانی هه یه به په وری هه لسوکه وت و مامه له کردنی مروقایه تی بریتیه له قودره تی مروف به په یبردن به ئه و پیناسه حهقیقه یی که له راستیدا ئوتومبیل له خۆی ده کریت وهکو هۆکاریک بۆ کواسته وه پاشه که وتکردنی کاته (ب) یان

هه رجه ی چاوی ملیاردیژیکی یابانی و عه قلی دانایه ک!

به ناز عه بدولر حمان

خوای گه وه ئینسان به ناخیکی پاک دروست دهکات، به لام کومه له هۆکاره ک هه یه ئینسان له ناخی خۆی لاده دات ده بیته هۆی قبول نه کردنی دهر و به رکه ی، به لام ئه م خۆمان بگورین یان دهر و به ر؟ هه روه که ده گهر نه وه: له ولاتی یابان ملیوننیزه که هه بووه به ده ست چا و ئیشه وه گرفتار ببوو، به ته وای خه و له چاوی توراوو بۆ دهرمانی دهری چاوی چه ندان دهرمانی خواردبوو، چه ندان دهرزی له خۆی دابوو، به لام هه یه نه جامیکی باشی نه بوو، ئه و سهره رای ئه و ی هه موو راویژ و سهردانی پزیشکه زوره کانی دادی دهری چا و ئیشه که ی نه بوو، سهردانی دانایه کی کرد ئه ویش پاش ته مه شا کردنی چاوی کابرای پنی گوت: بۆ ماوه یه که جگه له رهنگی سه وز نابیت ته ماشای هه یه رهنگیکی تر بکه ی، کابرای نه خوش پاش ئه و ی دانای به جیهیت به ره و ماله وه گه رایه وه، فه رمانی کرد ته وای خانوه که ی سه وز پۆش که ن و هه روه ها هه موو که ل و په لی ماله که ی بگورن بۆ رهنگی سه وز، پاش ماوه یه که فه رمانی دا به گورینی جل و به رگی ته وای نه ندامانی خیزانه که ی و خزمه تکارانی به یه کی سه وز و پاشان رهنگی ئوتومبیله که ش ییدی هه ر شتیک به به ر چا و ده کو ت ده بوو

به ی به لام کرانه ترین دهرمان بوو که تا ئیستا به کارم هینابیت، دانا که به سهر سورمانیه وه کوتی: به پچه وانه وه! ئه م هه رزانه ترین دهرمانه که تا ئیستا نووسیومه، بۆ چاوت هه ر چاویلکه یه کی شوشه ی سه وزت بکریبا به ئه و هه موو خه رجیه ی نه ده ویت، تۆ به م کاره ت ناتوانی ته وای دنیا بگوری به لکو به گورینی جۆری روانیت ده توانی به ئاره زووی خۆت ببینیت، ئه مه ش ده لین تیزوانینی خۆمان بگورین نه که دهر و به رمان، چونکی ئه و ی ئه تۆ ده ته و ی سه دا سه د دهر و به رکه ت ئه و ها نابیت.

به رهنگی سه وز بگوردرایا به، به لکو ئیشی چاوی نه مینی. پاش ماوه یه که بۆ سوپاسکردنی دانایه که بانگه یشتی کرد و میوانداریه کی بۆ سازدا، دانا که ش به به رگیکی پرته قالیه وه بۆ مالی ملیونیزه که به ریکه وت، کاتیک هاته ژووره وه ههستی کرد ده بیته پۆشاکه که ی بگوریت و پۆشاک ی سه وز بپۆشینت، هه ر بۆیه داوای پۆشاکیکی سه وزی کرد پاشان پۆشاکه سه وزه که ی پۆشی و چوه لای ملیونیزیا و ئیشاو و لنی پرسی: ئازاری چاوت چاک بۆته وه؟ ده و له منده که سوپاسی کرد کوتی:

ھەلىقانى پىنئاسەيەكى نەرىنى مەۋق لە ئەنجامى مامەلەكەردنى لەگەل ئوتومبىل ۋەكو ھۆكارىك بۆ خۇنمايشكردن و ئىعتىباراتى كۆمەلايەتى و چىنگەرايى و بوز لىدان و... تد (-).

بەفیرۆدانى كات تاوانە

شەلیر سەعدى

ئەو دانىيە. ئەو چەركە ساتانەى كە ناتەۋى بەھەدەريان بەدەيت ئەو تىشەۋەن كە بەھەيەۋە بەدل رەقى و توندوتىزى و سەمكارىيەۋە روو بە رووى ژيانى پىن دەيتەۋە، ئەو چەركە ساتانەى كە دەست بەردارى خودى خۇت دەيت تا بتوانىت خۇت ھەلبەسەنگىنىت و رۇحت لە خوش و پىسپەكانى ژيان پاك بەكەيتەۋە ئەوانە بەنرخترىن ساتەكانى ژيان و كرىنگىرتىيانە. كەۋاتە رى بەو ژيانە خىرايە مەدە ساتەكانت لى زەۋت بىكات، چەنگە لەدەست دانى كات كەۋەرتىن لە دەست دانە لە ژيانى مەۋقدا.

كە تيايدا نوسرابو (الواجبات أكثر من لأوقات) بۆ ئەۋەى ميوانەكەى تىيگەپنى بەناراستەۋخۇيى پىنى بلى بىراى نازىزم ئەركەكانى سەرشانمان لەكەتەكانمان زىاتەرن، باكاتى يەكتەر بەفیرۆ ئەدەپن، ھەروەھا كرىتتىكى تر لە بەفیرۆدانى كات ئەۋەيە كە زۆربەى گەنجان نازانن چ ئارەزوۋەكەيان ھەيەو لەچ بوارىكا داهىيان دەكەن، چەنگە خۇى تاقي نەكردۋەتەۋە، زۆربەى دەرونتاسەكان ۋاى بەباش دەزانن كە مەۋق خۇيىندەۋەيەك بۇخۇى بكا و خۇى بناسى بزانى لە چ بوارىك دا تواناى داهىيانى ھەيە نەك ئەو بوارەى كە لەتواناى

كات بەفیرۆ دان دەيتە ھۇى پەشيمان بوۋەنەۋە، كەۋاتە بابگەرەينەۋە خولەك و چەركەكان بۇمىزىن و رىكەيان بىخەن، چەنگە خەلك ئەتوانن كە زىرو شتە گرانبەھاكان ئەنبار بكن، بەلام بەھىچ شىۋەيەك ناتوانن كات ئەنبار بكن، چەنگە كات ھەركىز شايانى كرىن و فروشتن نىيە. شىتتىكى سەرسورەيتەرە كەمەۋق ھىچ حىسابىك بۆ كات ناكات، ئىستا گەنجىك دىتە لات تۇش لەگەلى دادەنىشى چاۋەرەى دەكەى ئەو بابەتە كرىگەت بۆ باس بىكات كەبۇى ھاتۋە! باسى ناكات! لەھەۋالى كەس و كارى دەپرسى، ھەروەھا لەھەۋالى مۇچەى دەپرسى؟ بىست پەرسىارى لى دەكەى ئەو ھەپرسىارىكت لى ناكات تا مەغرىب بانگ دەدات دەلى ئەۋە سەردانىك بوو لەرىنى خوادا! خۇشەۋىستى لەپىناۋى خوا مەرچە عاقلمەندانە بى و ھەركەس بەكەيفى خۇى نەبىن، ئەگەر ۋىستمان سەردانى يەكتەر بەكەين، دەپىن كاتتىكى گونجاۋ ھەلبۇزىرن ئەۋكەسەى سەردانىشى دەكەين دەپىن پىنى بلىنن، بۆ ئەۋەى خۇى بۆ ئەو سەردانە ئامادە بىكات.

بويە مامۇستا (حسن البنا) لە(مكتب) دكەيدا لەۋجەيەكى لەژۋور سەرى ھەلۋاسى بوو

تافکہ کہریم

به پاکی و بهرزی رابگرین.
 بویه دایک خوشهویسته چونکه تنها
 دهبهخشیت و هیچ کاتیک دریغی ناکات
 بهرامبر کورپه‌ک‌ی، بویه‌ش نیشتمان
 و ژینگه دایکه، چونکه وه‌کو دایک تنها
 دهبهخشیت به هوا و ئاو و دیمه‌نی جوان
 و به‌روبوو خاکه‌ک‌ی، ئه‌وه‌ی ریزی ژینگه
 نگریت وه‌کو ئه‌و که‌سه وایه ریز له دایکی
 نگریت.

نیمه‌ی مرز قه‌کان هاو به‌شین له هوا و ناو و خاک و دیمه‌نی پاک و خاوتنی و ریکی له‌ش و لاری که‌سه‌کان، گهر به جگهره‌کیشیک بلیت بز جگهره ده‌کیشیت؟ له‌وه لامدا ده‌لنت خوا چندی نووسینی نه‌وه‌نده ده‌ژیم، قه‌ت بیر له‌وه ناکاته‌وه ناو و هه‌وا به‌ی نیمه‌ی

له رۆژی نه ورۆز خه لگی بۆ بهرز راگرتنی
ئهم یاده به رهو سهیرانگه و دیمه نه
جوانه کانی هه ریمه که یان چوون، به لام
پاش خۆشی کردن و سوود وه رگرتن له
گول و گولزار و شاخ و دهشت و ئاوی
نیشتمان که مان ته نها ئه وهی زیانی پینکوت
ژینگه قه شهنگه که بوو، گهر له خۆمان
بهرسین کئ بهرپرسیاره له پیس بوون و
تینک چوونی ئه و ژینگه جوان و قه شهنگه
له وانه یه زۆربه مان بلتین شاره وانی، که
له راستیدا ئیمه یین پاش به سه ره بردنی
خۆشیه کی زۆر له و سهیرانگه یانه ئه وهی
بۆ سهیرانگه کانی ده که یین پیس کردن و
تینکدانی سروشته که به تی.

ئەگەر وەكۆ لىڭكۆلەر ۋە يەك بېچىن ۋە بېگېرىيىن ۋە بەدۋادچوون بېكەين داخۇ ھەر سەيرانگاكان لەم ھالەدان؟ بېگومان نەخيز، لە ھەر شەقام ۋە كۈنج ۋە كۆلانەكى ئەم شار ۋە ولاتە بېگېرىيىن ھەمان پېس پۇخلى دەبېيىن، ھەرچەند شارەوانى بەردەوام لە خاۋىن كۆرەۋەي شار دابە، بەلام ناتوانىت خۇي بېگىت لە بەر لىشاۋى پېسكردى كۆمەلانى خەلك، ئەم پېس بوۋى ژىنگەيە ھەر لە فېردانى قوتو پېسى لە جامى ئۆتۈمبىل ۋە كاغەز ۋە كلىنس ۋە زەرف ناۋەستىتەۋە، بەلكو پېس بوۋى بە ماددە كېمىيەكانى جل شۇرى ۋە پاشماۋە ۋە دوكلە جگەرە ۋە دوكل ۋە گازە نادۈستەكانى ژىنگەي كارگە ۋە مالەكان... ھتە، زۇرچار پېسبوۋى لە خۇي كەسەكانىش دېارە ئوۋىش بە دەم ۋە ددانى پېس بوۋ بە جگەرە ۋە زۇر خۇرى، ناخۇشى بۇن ۋە پېسى جل ۋە بەرگ ۋە نىنۇك درىژى ۋە سەر ۋە رىشى قۇن ۋە بۇنى گورەۋى ۋە بىن سېۋى پىلاۋ ۋە بۇنى سىر ۋە پىياز لە دەم ھاتن ... ھتە، كەۋاتە ئىمەي تاكى كۆمەلگەين كە پېس ۋە پەلۇخىن، لەمەش زياتەر نارىكى شىۋەي روۋى (ۋاجە)ى خانوۋەكان ۋە پېس ۋە پۇخلى بەردەم دوكانەكان ۋە بازارەكانمانە، ئەگەر زامانى ھەر يەككىمان بېگىتەۋە پر بە دەمى گەلىيى ۋە گازاندە ۋە باسى بوۋى گەندەلى دەكاتە ۋە گەندەلىيەي كە ھەر يەكەمان ۋەكۆ ھاونىشتەمانى بەرپىسى يەكەمىن پېش تاۋاتاركردى لايەنى دەسەلاتدار، بۇيە ئەۋەي گىنگە ھەر يەكەمان بەخۇداجوۋنەۋە بېكەن ۋە ئوۋ نىشتەمانى بە دېكى دادەنن

واقیعی مرقف به ئاسانی ئاشکرا دهبن

بهیمان سعدی

تائینستا به بهردهوامی گویمان لهوه دهبیت که له کاتی چوون بۆ کهشت، سهیرانگاكان بیپاریزین و زبل فوینهدهین له ناویاس و له نهخوشخانهکان یادکاری نهووسین، له قوتابخانهکان لهسه کورسی و میزهکان خشتهی لیکان و دارشتن و پیناسه ناو وژیانی شاعیران و ناوی یاریزانان نهووسین دارو تختهی قوتابخانه نهشکینین..هتد.

بهلام ئەمانه تهنه قسهیه و هیچی تر له پارک و هر شوینتیکی گشتی پوژانه ههمان شت دووباره دهبیتهوه بهی گوندانه پیس بوون و کاول بوونی شوینهکان و بی هست کردن به بهرپرسیاریهتی .

بویه له کوتایدا دهلیم دهبیت ههمومان بهیهکهوه ههریهکه لهلای خزی دهست پینکات و بهم بهسهرهاته کوتایی بهیابهتکه دینم (جاریک کهورهی گوندیک داوا لهخهلی گوندهکهی دهکات که ئەمشه ههتا بهیانی ئەم حهوزه پر بکه له شیر ههریهکیک لهئیهه یک پهرداخ شیر بکاته ناو حهوزهکه! خهلی گوندهکesh ههریهک لهلای خزی بیرى کردهوه کوتی: باشه بهپهرداخیک شیرى من چی دهبیت؟! با لهجیاتی شیر پهرداخیک ناو بهرم خۆ کهس نازانیت، بویه بهیانی کهورهی گوندهکه بینی که حهوزهکه تهنه ناوی تیدابوو تهنانهت رهنگیشی نهگورابوو! ئەمش لهئهنجامی هست نهکردن بهبهرپرسیاریهتی، له کوتایی دا دهپرسم ئایا کتیه؟ من! تو! ئەو! ههمومانین.

کار بۆئوهی به چالاکیهوه کارهکهیان رابهرینن، ئوتومبیلهکان لایهکانی داپوشراوه بۆ ئوهی کهس نهیبینیت و ئازار نهخوات به دیتی ئەم دیمهه له ههر بالاخانهیهک ههر رۆژه و یهک له دانیشقووی ئەم بالاخانهیه بهرپرسه له تسلیم کردنی پاشماوهی بالاخانهکه، ههر رۆژیک و تاییهتمهنده به جوریک پاشماوه، بۆ نمونه شهمه بۆ فریدانی پاشماوه کاغهزهیکانه که دهتوانزیت لوول بدریت و قهبارهکهی کهم بکریتهوه، وهکو زانراوه پاشماوهی مالهکان بونی ناخوشه، بهلام ئەم له یابان ناییزیت، چونکه لهم ولاتهدا ههر له مندالییهوه فیزی ئهوه کراون که پاشماوهکان به ئاوهوه فری نهدهن، چونکه ئاو دهبیته هۆی بۆگه کردنی پاشماوهکان، له قوتابخانهکان ئوتومبیلی پاشماوهکان هیه تهنه بۆ فیزکردنی قوتاییهکان، تاپادهیهک که قوتاییهکان له ناو یاریهکانیان ئوتومبیلی زبلیان هیه، چونکه ههز دهکن یاری پی بکهن، کریکارهکانیش به کریکاری پاک و خاوینی ناوبردیان شورهیه بهلکو به ئەندازیاری تهنروستی ناویان دهبن، چونکه بهرپرسن له تهنروستی خهک و ژینگه، ههر کریکاریک مانگانه 8000 یۆرو وهردهگریت.

داخو له گهل پاشماوهی گیانهوههران چۆن مامهله دهکن؟ ههر کهسیک سهکی پینیت کیسیکی له گهل، پاشهرۆی سهگهکهی دهکاته ناوی و که کهراوه مالهوه فری دهاته ناو زبلخانه، له سهه کیسهکهش نووسراوه رهوشتی بهرز، له قوتابخانهکان قوتاییهکان بۆ ماوهی چهند کاتژمیریک پیش دهست کردن به خویندن قوتابخانه خاوین دهکنهوه، ئەمش ههستیکی خۆش لای قوتایی دروست دهکات و به هیچ شیوهیهک قوتابخانهکهی پیس ناکات، له پارکهکان کیسی فریدراوهکان نییه بهلکو ههر مندالیک و گهنجیک و پیریک له گهل خزی کیسیکی پتیه بۆ خستنه ناوی پاشماوهکان، ئهوهی ماوه بیلین ئهوهیه کردهوهکانمان ئاوینهی رهوشت و ناخمانه.

وهکو بهریتانیا و سوید خهلی خاوهن شههادیه بهرز روو دهکنه کریکاری شارهوانی، لای ئیمهش به چاوی سووکهوه سهیری کریکاری شارهوانی دهکریت، لای ئەوان کریکاری شارهوانی زۆرتزین مانگانه و کهترین کاتی ئیش و لیخۆش بوونی دهسلالات له زۆریهی باجهکانیان بۆ قهراهم دهکریت. ئەگر بیتو باس له خاوینگردنهوه بکهین له یابان، لهوانیه ههندیکمان بلین ستهمه ئەم بهراوردکردنه، ئیمه له کوئ و یابان لهکوئ، بهلکو ئەم باسه وامان لیدهکات که بزانی کهم و کورتی ئیمه چیه له رووی پاک و خاوینییهوه و هانیشمان دهات ئەگر لهوان باشتر نهبین وهکو ئەوان بین، لهم ولاتهدا بهیانیان کریکارهکانی خاوین کردنهوه راهینانی وهزرشى دهکن پیش چوونه

رۆژیکیان دوو کچ بۆ دامهزراندن واته تعین بوون دهچن بۆ دایرهیهک، یهکیان زۆر جوانه یهکیان زۆر ناشیرین بوو، مدیر دهیووت کچه جوانهکه دامهزرینیت، ناشیرنهکه دهبرکات. روو له کچه جوانهکه دهکات دهلی: ولاتی جهازیر چیه؟ دهولتی ملیون شهید. روو له کچه ناشیرنهکه دهکات دهپرسی: ناوی نهو ملیون شهیده چیه؟

با خۆمان پناسین

هيوأ مەرزانی

جارێك له ئەندازیاریکی بیناسازیان پرسى ئایا باشتەرىن مەوادى سەرەكى كامانەن تا كۆشكىكى پتەو و خۆراگر و رێكى لى دروست بكەین؟

ئەویش گوتى: لە راستیدا ئەگەر ئەو كەسەى نیازى دروستكردنى كۆشكىكى بەرز و جوانى هەبى، دەكرێ بە قوم و چەكل و چیمەنتۆ و شیش و بەردى خەلان... تە جۆنتەرىن خانوو دروست بكات، بەلام بەهەوانى بۆ فێنككردنەوه پێویستى بە چەندین ساردكەرەوه و زستانانیش پێویستى بە چەندین گەرمكەرەوه دەبێت، بۆیە دەبینین لە هەردوو وەرژدا ئەم خانوانە پێویستیان بە تیچووێكى زۆر هەبە تا بگونجێ بۆ بەسەربردنى ژیان تیااندا، كەواتە ئەم جۆرە خانوانە پێچەوانەن لەگەڵ ئەو خۆشگوزەرانییە بەردەوامەى ئێمە پێویستیمان پێیەتى.

دووبارە رووى پرسىاریان ئاراستەى ئەندازیارەكە كەردەوه، گوتیان: بەلى راستەكەیت بەلام چى بكەین باشە؟ گوتى باشتەرىن كەرستە بۆ دروستكردنى خانووبەرە لەهەر شوێنێك بى بریتىە لەو مەوادانەى كە لەناو خاكەكەى ژێرخۆیدا هەبە، چونكە ئەو ماددانە بەتەواوى گونجاون لەگەڵ كەش و هەواى وەرژەكانى سال، دەكرێ لەهەمان ئەو ماددانەش دامێتان كاری و جوانكاری لى دروست بكرێ، بەلام ئەمەیان پێویستى بە ئەندازیارى زۆر شارەزا دەبێ.

كەواتە لێرەدا ئەوهمان بۆ ئاشكرا دەبێ كە بەلى (بەرد لەجێ خۆى سەنگینه)، ئێمەى ئادەمیزادیش پێویستە كەسایەتى خۆمان و منداڵەكانمان لەسەر ئەو زانست و زانیارى و شارەزاییانە بناغەى بۆ دابنێن كە لە بنەچەدا وەك تۆننێك هەمانە، تاخۆرسكانە و خوازسكانە كەسانى پسپۆر و شارەزamanan لى دروست بى و مەردانە رۆلى مەرفانەى خۆمان ببینن لە ئاوەدانكردنەوهى ناخى خۆمان و كەسانى تر و رازاننەوهى ژیان بەگشتى.

زۆر كەس هەبە دەلى من كەسێكى بى توانام و ناتوانم بگۆڕم تا بەرهمێكى سوود بەخش پێشكەش بە ژیان بكەم، ئەم جۆرە بێركردنەوهى كاتێك راستە ئەگەر كەسێك خۆى نەناسیبێ و هەولیشى ئەدایى خۆى بناسى، خۆ ئەگەر سەیریكى خۆى بكات

بۆ زیرەكى و تواناكانى خۆمان بكەین دەگەینە ئەو قەناعەتەى كە خالقى بوونەوهەر(خودا) كاتێك كەسێك وەك جێنشینى خۆى لەسەر زەوى دیارى دەكات، دەبێ ئەو كەسەى چۆن خەلق كردبێ كە شیاوى جێنشینى ئەو بێ؟ بێگومان خودا هەموو مەرفەكانى لە بناغەدا وەك جێنشین خەلق كردووه، هیز و تواناو زیرەكییهكى ئەو توشى لەناخیدا چاندووه كەتوانى رۆلى ئەم جێنشینە ببینى، تەنها ئەوهى لەسەر ئێمەیه ئەوهیه بەهەموو شیوەیهكى رێك هەولیدەین تا تواناكانمان بدۆزینەوه و كەشەیان پێكەین، بۆ ئەوهى دواتر گەلبەى لە خۆمان نەكەین لەكاتێكدا تەمەنێكى زۆرمان لە پێش ماوه.

دەبینى هەر لەمنداڵیهوه بەهەولدانى بەردەوام توانیویەتى كاكۆلكى بكا و پاشان بىروات و هیدى هیدى فێرى قسەكردنیش بى، ئەمەو چەندین نمونەى تر لە ژيانماندا هەبە.

ئەگەر چاویك بەدەورووبەرى خۆماندا بخشینین دەبینین هەرچى دروستكراوى دەستى ئادەمیزادە بەهەولدان و تاقكردنەوهى بەردەوام بەرهم هێندراوه، هیچ كەسێكیشیان وەك مەرفۆ ئەندامێكى لەشیان لە ئێمە زیاتر نییه بگرە زۆرەشیان بە بارو دۆخى ئابوورى و تەندروستى و رامیاری و كەش و هەواى زۆر سەختیشدا تێپەریون.

ئەگەر لەروانگەى ئاینیهوهش خویندەوهیهك

رۆژێك كەابرایەك خەون دەبینى لە خەونى سیم كارتەكەى خۆى (۱۵) وەرەققەى دەدەنێ نایدا، لە ناكاو بە خەبەر دێ دەبینى خەوه، دەلى وەللاهی ئەوجارە دەنوومەوه (۱) وەرەققەشیان دامێ دەیدەم.

له ماموستاکه‌ی فیږی چی بوو؟

حه‌سه‌ن عه‌لی

حه‌کیمیکی صینی قوتاییه‌کی هه‌بوو، ئەم قوتاییه به‌رده‌وام گه‌یی هه‌بوو له هه‌موو شتیک و هه‌موو رووداوینک و له هه‌موو کاتیک، تا وای لیهات هه‌موو ده‌روبه‌ری لی دوور که‌وتنه‌وه، ته‌نایی به‌سه‌ریدا زالبوو، چوو له ماموستاکه‌ی گه‌یی حالی خوی بق ماموستاکه‌ی باس کرد کوتی: خه‌لکی میان خوشناوئ ئیره‌یم پێ نه‌بن، به‌ریگه‌دا رویشتن تاگه‌یشتنه‌ ریگایه‌ک ماموستاکه‌ی به قوتاییه‌کی گوت تو له‌م ریگایه‌دا برۆ منیش له‌م سه‌ری ریگایه‌دا چاوه‌ریت ده‌که‌م، قوتاییه‌که به‌سه‌رسورمانه‌وه کوتی: بۆچی من ئەم ریگا تاریک بپریم؟ ئەم ریگا رووناکه به‌جی به‌یلم؟ چونکه رووناکی تیدایه ده‌توانم به‌ئاسانی تیندا‌برۆم. به‌لام ماموستاکه وه‌لامی قوتاییه‌کی نه‌داوه. بۆجاری دووهم پرسجاری له قوتاییه‌کی کرد؟ پێی گوت تو به‌م ریگایه‌دا برۆ، منیش له‌کوتاییه‌کی ئەم ریگایه‌دا چاوه‌ریت ده‌که‌م، لیره‌دا قوتاییه‌کی به‌ته‌نیا جیه‌یشت قوتاییه‌که به ناچاری ملی ریگای گرت به‌ر و ده‌ستیکرد به رویشتن، به‌لام ریگایه‌ک به راستی زۆر تاریک بوو، به‌جۆریک بوو نه‌ی ده‌توانی هیچ شتیک ببینیت، به‌لکو که‌م که‌مه وای لیهات پیش خوی لی دیار نه‌بوو. و قسه‌ی له‌گه‌ل خوی ده‌کرد ده‌یگوت بۆچی ئەم داواییه‌ی لی کردم که به‌م ریگایه‌ برۆم؟ ئایا ئەوه تاقیکردنه‌وه‌ی یان ماموستا به‌ته‌مه‌نداچوو له‌گه‌ل خه‌فاره‌؟ له‌و‌بیرکردنه‌وه‌ دا‌بوو قسه‌ی له‌گه‌ل ناخی خوی ده‌کرد، به‌هیزیک زۆر به‌ردیاریک که‌وت بووه ه‌زی ئازاریکی زۆر له‌ سه‌ری، بۆیه‌ پێ به‌ ده‌نگی هاواری کرد، له‌ شوینه‌ دوورکه‌وت و ئەو چوو له‌ شوینیکی تر نه‌یزانی چۆن له‌م شوینه‌ ده‌رچیت و نه‌یزانی له‌ کام ریگا هاتوو و بۆ کام ریگا هاتوو! بۆکام ریگا ده‌روات! له‌و کاتانه‌وه‌ تو‌ره‌یه‌کی زۆری به‌رامبه‌ر ماموستایه‌کی بۆ دروست بوو، بۆیه‌ بیرکردنه‌وه‌ی هه‌مووی بووه‌ بیرکردنه‌وه‌ی نیکه‌تیفانه‌ی نه‌رینیانه، بۆیه‌ یه‌کسه‌ر به‌ر دیواریکی تر که‌وت ئەمجاره‌ ته‌واو کۆنترولی خوی له‌ده‌ست دا. ده‌ستی به‌ قسه‌ی ناشیرین کرد به‌ ماموستاکه‌ی تا کار که‌یشته‌ جویندان و قسه‌ی بێ مانا و لۆمه‌کردنی خوی چۆن به‌ قسه‌ی ئەم خه‌فاره‌وه‌ی کردوو؟ هه‌رله‌م قسانه‌دا‌بوو، به‌ره‌و ریگایه‌کی تر هه‌نگاوی نا تا که‌وته‌ ناوچالیک زۆر قول هاوار و ده‌نگیک به‌رز یان هه‌ستا، چونکه‌ له‌ناکاوه‌ که‌وته‌ ناو ئەم چاله‌، ئەم چاره‌ به‌هاوارو ده‌نگی زۆر به‌رز قسه‌ی ناشیرینی به‌ ماموستاکه‌ی ده‌گوت! که‌ته‌و بووه‌ ه‌زی

ئه‌ی قوتایی! ئیستا تو فیږی وانکه‌ بویت ئەوه‌ بوو وانێ تو. ئەمه‌ ره‌فتاری کوتایی تو بوو وای کرد وه‌لامت بده‌مه‌وه، ریگا تاریکه‌که‌ ئەوه‌ی ئاماژه‌م بۆ کردی که‌ تو پێیدا برۆیت هه‌موو نمونه‌ی ئەم بیروکه‌ نه‌رینه‌ بوو. ئەو دیواره‌ی که‌سه‌رت پێی که‌وت هه‌موو ئەنجامی کۆکردنه‌وه‌ی بیروکه‌ نه‌رینه‌کانت بوو، ئەو چاله‌ی که‌ که‌وتیه‌ ناوی ئەویش خوی له‌ خۆیدا کۆکراوه‌ی هه‌موو بیروکه‌ نه‌رینه‌کانت بوو) ئینجا چوو پیش له‌ قوتاییه‌کی سه‌یری نیوچه‌وانی کرد کوتی: ئەوه‌یه‌(بیرکردنه‌وه‌ی نه‌رینیانه‌)، که‌ مرۆف وای لینه‌کات که‌ چاوه‌کانی ریگای رووناکی نه‌بین، به‌لکو له‌ناو ئەشکه‌وتی تاریک تاریک ده‌خولینه‌وه‌ و ریگای ده‌رباز بوونیان لی ون ده‌ییت و به‌ر هه‌موو ئەو شتانه‌ ده‌که‌ویت که‌ ئازاری ده‌دن و هه‌ستی دۆراندن و له‌ناوچوون و تو‌ره‌یه‌ی لا دروست ده‌ییت، بۆیه‌ گه‌ر ده‌ته‌ویت فیږه‌ دانایی(حیکمه‌ت)بیت باش بزان که‌ له‌ ناخدا گه‌وره‌ترین دوژمنت هه‌یه‌ ئەویش بیروکه‌ی (نیکه‌تیفانه‌)یه‌ گه‌ربتوانیت کۆنترولی بکه‌یت ئەوا بۆ به‌رژه‌وه‌نده‌ی کانت به‌کارده‌یت، بۆیه‌ ده‌لیت: (بیروکه‌ی نه‌رینیانه‌ ئەگه‌ر بیکریت و کۆنترولی بکه‌یت مێشیکه‌ به‌لام گه‌ر له‌ده‌ستدا ده‌شتیکه‌) بیرت نه‌چیت بیروکه‌کانت هه‌مووی دروستکراوی خۆته‌، هیچ هه‌زیک له‌ دنیادا پتوانیت بیکوریت، بۆیه‌ هه‌رخۆت به‌ته‌نیا توانای گورانت هه‌یه‌ تاله‌ به‌رژه‌وه‌ندی خۆت به‌کاری به‌ییت بۆ خزمه‌تی هه‌موو بوونه‌وه‌ر.

که‌یشتنی به‌م حاله‌. ویستی بیه‌ ده‌روه‌ به‌لام نه‌یتوانی، چونکه‌ چاله‌که‌ زۆر قول بوو، ئیتر ده‌ستیکرد به‌ گریان بۆ حالی خوی، دانیش و وایزانی ئەمه‌ کوتایی ژێانیته‌ی بۆیه‌ یه‌کسه‌ر له‌ه‌وش خوی چوو له‌به‌ر زۆری ئازاره‌که‌ی و هه‌ستکردن به‌ناو‌میدیه‌کی زۆر. به‌لام پاش چه‌ند کاتژمێریک به‌ه‌وش خوی هاته‌وه‌، به‌ ده‌نگیک زۆر به‌رز هاواری کرد یارمه‌تیم بده‌ن! پاش هه‌ولانیکی زۆر و هاوارکردنیک زۆر بێنی چرایه‌کی رووناکی به‌ره‌و لای ئەو دیت، زۆر خوشحال بوو، بۆیه‌ به‌ده‌نگیک به‌رزتر هاواری کرد! وه‌رن فریام که‌ون که‌م که‌مه‌ چرایه‌که‌ لێی نزیک بۆوه، که‌سه‌یری کرد بێنی ئەوه‌ ماموستاکه‌یه‌تی! چرایه‌کی له‌ده‌سته‌و به‌رامبه‌ری وه‌ستاره‌ یارمه‌تیداو رزگاری کرد، که‌ هاته‌ ده‌روه‌ قوتاییه‌که‌ به‌ ماموستاکه‌ی گوت ئەمه‌ویت بزانم بۆ وات لیکردم؟ ماموستاکه‌ وه‌لامی نه‌دایه‌وه‌، قوتاییه‌که‌ هه‌مان پرسجاری لیکرده‌وه‌ به‌لام به‌ده‌نگیک به‌رز، که‌چی ماموستاکه‌ی زۆر به‌هه‌می پێی گوت چی له‌م تاقیکردنه‌وه‌یه‌ فیږ بویت؟ قوتاییه‌که‌ به‌تو‌ره‌یه‌وه‌ کوتی: ئیتر نابیت گریه‌م له‌ قسه‌ی که‌س بیت و به‌گریی که‌شیش ناکه‌م، ماموستایه‌که‌ وه‌لامی نه‌دایه‌وه‌ که‌وته‌ ریگه‌ ئینجا قوتاییه‌که‌ بیر کردوه‌وه‌ چوو به‌رامبه‌ر ماموستایه‌که‌ی، کوتی: ماموستا ئیستا زانیم که‌ وانیه‌که‌ هه‌یه‌ له‌م رووداوه‌ به‌لام داوای لێبو‌ردن ده‌که‌م، چونکه‌ به‌راستی ئازاری زۆرم کیشا، بۆیه‌ داوات لیده‌که‌م که‌ فیږم بکه‌یت و ئامۆزگاریم بکه‌یت، لیره‌ ماموستایه‌که‌ راوه‌ستاو کوتی:

ئەگەر ئىبىرەي بىچ رىڭايمىڭ خۇت دەدۇزىمىو؟

دەروون ئەھمەد

بۇيەكەم جار بۇ دەروەي ھەرىم خۇم و خىزانم گەشتىكەن ئەنجامدا، بەلام لە دوورەو جگە لەچەند زانىيارىيەكى سەرەتايى لەسەر ئەم ولاتە ھىچى ترمان نەدەزاني، زمانيان بەتەواوى لەگەل زمانى ئىمە جياواز و لەيەكتەر تىنەندەگەشتىن، نەھىچ شويىنىك پىندەزانين و نەدەشتوانين بەپرسىيارکردن بىدۇزىنەو، تەنانت نەماندەزانى چۇن سوود لە ھىلەكانى ھاتوچۇ ۋەربىگىن و ھىچ پارەيەكى ئەم ولاتەمان بىن نەبوو و نەماندەزانى لەكوى و چۇن پارەي خۇمان بگورىنەو.

بەھەرھال ئەم شەوئى گەشتىنەجى ھاو ولات و ھاوزمانىكى خۇمان ئىمەي گەياندە ئەم شوقەيەي كە پىشتەر بۇمانى بەكرى گرتىبو، بەلام ئەم لەبەر ئىش و كارى خۇي نەي دەتوانى لەگەلمان بىن تا شويەكانمان بىن بناسىتىن.

ناچار دەبوايە پىشت بەخۇمان بىبەستىن و رىگەچارەيەكىش بدۇزىنەو بۇ ئەوئى ئەم شويىنە بدۇزىنەو كە مەبەستمانە سەردانىان بگەين، لەناكاو شتىك بەبىرمدا ھاتەو كە لە گيانلەبەرىكى بچووك فىزىبىووم، ئەم گيانلەبەرەي لە ولاتى خۇمان ھەرەست بەبوونى بگىر ئەم يەكسەر بەدوايدا دەگەرىن و دەيكوژن، كەچى مليۇنەھا ئادەمىزاد بەھۇي ئەم جۆرە گيانلەبەرە لە نەخۇشى رىزگارىيان بوو(بەھۇي ئەم ھەموو تاقىكرىدەوئى لەسەريان دەكرى)، ئەم جگە لە بىنەماكانى پەرورەدەكرىدىنى مىندال لەلەين زۆرىك لەزانايانى دەروونزانى لەم گيانلەبەرەو فىزىبوون، (تەنانت لەلەلاي كەسانىكى زۆر ئەم گيانلەبەرە ئەمەندە بەرىز و پىرۇز و موبارەكە گەشتوتە رادەي پەرسىن، ئەگەرچى شتىكى نادروسىتە بەلام نەرخى بۇ دادەنن)، ئەم گيانلەبەرە(مىشك).

بەبىرم ھاتەو رۆژىك لە ھەوشى مالەوە مىشكىم بىنى دەيوست شارەزايى پەيدا بكات لە نىو مالمان، بۇ ماوئەيك بەديارىيەو چاۋەرىم كىرد، بىنىم كاتىك دەچوۋ تاكو پارچە ناننىك بدۇزىتەو، بەچەند قۇناغىك دەگەشت بە پارچە نانەكە، سەرەتا چەند سانتىمەترىك لە شويىنى خۇي دوور دەكەوتەو و بە پەلە دەگەرايەو شويىنى خۇي، بۇجارى دووم چەند سانتىمەترىكى زياتر دەچوۋە پىش و بەھەمان شىۋەي پىشۋو بەپەلە دەگەرايەو شويىنى خۇي، بەم

لەسەر زمان و چۇنىيەتى مامەلەكرىن و كەلتورى ئەم نەتەو و ولاتە پەيدا دەكرى. ئەمەو ھەر زىندەۋەرىك چەندىن ياسا و سىستەمى بەرىۋەچوون و شارەزايى تايىبەت بەخۇي ھەيە، ئىمەش دەتوانىن سووديان لى ۋەربىگىن بۇ ئەوئى پەرە بە تواناكانمان بدەين. كەواتە ھەموومان لەتواناماندا ھەيە بە ئاسانى سەرچەم دەوروبەرمان بناسىن ئەگەر بمانەوئى، ئەگەرنا تواناكانمان بەپىنەگەشتو دەمىنەو و ئەك ھەر لەگەل كاروانى ژيان رىناكەين بەلكو دەبىنە بار بەسەر كەسانى تر

شىۋەيە ھەرچارە و چەند سانتىمەتر دواتر چەندىن مەتر دەروىشت و دەگەرايەو ھەمان شويىنى جارائى خۇي، تا شارەزايى تەواي پەيداكرىد و گەشت بەم ئامانجانەي كە بۇخۇي ديارىكرىدبو، ئەوئەبوو مىنىش ھىدى ھىدى لەسەر ھەمان شىۋەي ئەم گيانلەبەرە بچووك سەرچەم ئەم شويىنەي مەبەستم بوو دۇزىمەو بگەر شارەزايىم لە زۆر شتى تر پەيداكرىد، تەنانت لەم ماوە كورتەي كە كەمتر لە مانىكى خايدان ۋەردە ۋەردە لەكاتى قەسەكرىدىان بەزمانى خۇيان لىيان تىدەگەشتىم، دلنىام ئەگەر زياتر مابوومايەو ئەم بەتەوايى شارەزايىم

له بری ژه میځ ماسی فیږه ماسی گرتم بکه

خزیه محمد شمین

کاریک له کارهکان. دهکرت نیمه ش نهوهی په یوه مندی به ژیانمان هیه پروگرامی بکه، دوزانی چون دهکرت؟ فیزی و فیزکه نامانج بیت له جیاتی تیزه و تیزه مه بست بی.

ده بیت. له زانستد زاروهیک هیه پنی دهکرتیت پروگرامساز و بهرنامهیک دادریتیت بؤ نهوهی به کهترین کات و به شپوهیک نوتوماتیکی سودیکی زور بیهختیت به

نهم په نده کوزارشت له چاره ی کیشه یه ک دهکات له ژیانی روژانه مان که به کومه لیک مانای جیا جیا دهرده که ویت، سهره تا خوی هر چاره کړنه له جیاتی سرکردن، ټینجا کار راهپانده له بری کار به پیکرن، راهپانه له بری کار له جیاتیکرن، بهرهمه له بری کات به فیرو بردن، ریکخته له بری نالوژی، بهردهوامیه له بری کاتی. نایا ژیانمان بهم شپوهیه به پړوه دهچیت؟ نهوه همووی بؤ خوت وهکو تاکه کهس، نهی کومه لکه و سیسته مه سیاسی و نابووری و کومه لایه تیبه کان چی؟ له بواری تندرستی نه خوشه که چون بیر دهکاته وه کاتیک نه خوش ده بیت؟ پیش نه خوشی چون بیر کردته وه و هلسوکه وتی کردوه له گهل خواردن و خوارنده وه و ورزش و هیمنی و ناسوده یی دهررونی و... هتد، که نه وانه به شیکن له نه خوشی، له ولشه وه پزیشکه که چون مامه له گهل نه خوشیه که دهکات؟ نه وندهی گرنکی به دهرمان ددات گرنکی به روونکرده وهی نه خوشیه که و هوکاره کانی ددات؟ چونکه به بپرنه کرنی هوکاری نه خوشی نه گری دوپاره بیونه وهی له نارادایه. له لایه کی تر نایا ماموستا نه وندهی گرنکی به خسته پروی زانیاری ددات نه وندهی گرنکی به چونه تی فیربوونی زانیاری ددات؟ که نه وهی دووه میان راهپانه و بهی ماموستا که قوتابیه که دواتر توانای خوقیرکرنی ده بیت. نه وانه لایه تی تریش که نه گهر بیر لیکینه وه نمونه ی زورمان بؤ ناشکرا

رچکه ی پیشینان

خالیس محمد

یه کیک لهو مهسلانیه که کومه لکه که مان پتوهی دهنالینی بریتیه له رچکه ی باوبا پیران، بینگومان زوریک لهو شتانه ی که باوبا پیران له سهری رویشتون شتی رهسان و به سوود و باش بووینه، لن کومه لیک شتیش هن مرج نییه راست بن له و ه شو له وانه یه شتی بن سوود بن، بؤ نمونه: دهمارگیری، که دهردیکی کوشندیه و زورجار ده بیت ستم له کومه لکه ته نانت تاکیش، یان له وانه یه له زور شوین دوژمنکاریش لیکه وتوتوه تا راده ی خوین رشتن، نهویش جوری زوره وهک دهمارگیری هوزایه تی و نه تویه تی یان دهمارگیری بؤ بیرو باوه که له وانه یه هولی سرپنه وهی بهرلمبر دراوه، نه وهی باوه دهمارگیری بؤ هوز و که سوکار که تاکه کان له وانه یه ده ستیان له مهسله ی که نه بو بیت، به لام باجیکان دناوه به ناوی خزمایه تی! نهم دهردهش پیوستی به ویه خه لکی له رکه وه بیرو باوه پیران بگوریت.

له لایه کی دی همدیک داب و نه ریت هیه له ناو خه لکی که بؤته فرهنگی کومه لکه که مان، زوریک جیگی شانازییه و همدیکی جیگی پیداوونه وهیه، یان جیگی پرسپاره، هر له بنچینه دا بؤچی نهم رهقار و تیزوانینه له نیومان بوونی هیه، جا چ له خودی خومان ه بیت یا به ده ستان ه بیت، دهمارگیری همدیک سیفات له گهل خوی دینیت بؤ تاکه کان بؤ نه وهی بتوانین پیاده ی بکن، که کیشه که قولتر دهکاته وه و دهیکاته چنه لایه نه. دهرچون لهو قاوغی بؤمان دانراوه خالیکی گرنکه، چونکه مروفه کان مروفن و نامیزیک نین به ده ست که سه کانه وه تا ناراستی ژیمان له ده ستی که سانی تره وه بیت، چونکه نهم حاله له مروفوونمان دهر دینتی و ده مانکاته ته نیا یاریه کی ده ستی نه وان و که سایه تیمان ده سرتیه وه، نه وهی پیوسته بیکه بن سوود له رابردو بیین و له نیستا بژین و هنگاو بؤ دواوژ بنین.

لاسه‌نگی شیرازی خیزانی به‌دواوه‌یه

به‌یومبیری نووسین

نایا کئی له نئممه هه‌ولی داوه خۆی بیهیته جیگهی منداڵیک که تووشی کاره‌ساتیک هاتوره، زۆریک له خه‌لکه‌کان گوی به‌گه‌روهو و به‌جووکیش ناده‌ن، جا تووشی کاره‌ساتیک بووبی یان له خه‌می نه‌وه بیت که کهسه‌که خۆی نه‌یهته مایه‌ی نازار و کیشه‌ی بۆ کهسه‌کان جا چ منداڵ یان گه‌وره، لئ باریکی تر هیه کهسه‌که نزیکه‌کان نه‌وان بینه مایه‌ی نازار و نه‌شکه‌نجه بۆ رۆله و نه‌وه‌کانیان، بۆ نمونه‌ی خودی دایک و باوکه‌کان! واته دایک یان باوک نه‌وان بینه مایه‌ی کیشه و نازار بۆ منداڵه‌کانیان، چونکه له بنچینه‌و راستیدا ده‌بیت نه‌وان کار بۆ نه‌وه بکه‌ن نه‌وه‌کانیان له کهشیک بگوزهرین که‌وا پر بیت له سۆز و خوشه‌ویستی و نارامی، چونکه هه‌ر تاکیک خۆی تاکه‌ خاوه‌ن و خاوه‌ن ماف نییه به‌سه‌ر خۆیدا، نه‌مه‌ش په‌یومندییه‌کی دولاپه‌نه‌یه، واته هه‌ر که‌سیک ئه‌رکی هیه و مافیشی هیه، ناشیت و ناییت که‌سیک ته‌نیا ئه‌رکی هه‌بیت و مافی نه‌بیت.

له‌سه‌ر نه‌وه‌ی بنه‌مایه‌ی سه‌ره‌وه دایکان و باوکان هه‌ر له‌و ساته‌وه‌ی به‌ریاری بیهیتانی خیزانیک ده‌ده‌ن ده‌بی بیر له هه‌موو لایه‌نه‌کان بکه‌نه‌وه، چونکه خیزانی سه‌رکه‌وتوو ده‌بی ئه‌رک و مافه‌کان بزانه، کاتیکیش خیزان بیهیترا باری ناسایی نه‌وه‌یه منداڵیان هه‌بیت، بیه‌گومان نه‌و منداڵه‌ش ده‌بی که‌شیک نارامی بۆ فه‌راهم بکریته، به‌لام نه‌گه‌ر خیزانیک نه‌توانیت له‌مه‌دا سه‌رکه‌وتیه‌ بیه‌گومان هه‌موو هه‌ول و تیکوشانیک ده‌بی به‌دریت بۆ به‌یهیتانی ئه‌م ئه‌رک له‌لایه‌ن هه‌موو لایه‌نه‌کانه‌وه، چونکه دایه‌رانی خیزانیک له‌یه‌کتر گه‌لێک کیشه‌ی هیه، مه‌به‌ست لێزه باسی منداڵه‌کان له‌ نێو خیزانیک له‌م جۆره‌یه، واته پێویسته نه‌هه‌لدریت ئه‌م کاره‌ساته‌ رووبه‌ت، به‌لام نه‌گه‌ر رووبه‌ت نه‌وا کاریکه‌ری و خراپیه‌کان له‌سه‌ر منداڵه‌کان که‌م بکریته‌وه، چونکه ئه‌مه کیشه‌ی ده‌روونی له‌سه‌ر ناخی منداڵه‌کان دروست ده‌کات، به‌را‌ده‌یه‌ک نه‌و منداڵه‌ که‌ ده‌گه‌نه ته‌مه‌نیک پیگه‌یشته‌وش زۆر زه‌حمه‌ته نه‌و حاله‌ته‌ بیه‌نه‌وه به‌رچاو و بی‌ری خۆیان، چونکه به‌ درێژایی ته‌مه‌ن ده‌یهته برینیک و نازاریکی نه‌به‌راوه له‌ میژووی ژیا‌نی نه‌و منداڵه‌.

به‌لام ژیا‌نیش هه‌ر به‌رده‌وامه‌و کهسه‌کان ده‌بی له‌ به‌رامبه‌ر رووبه‌ه‌کان خۆراگه‌رین

به‌را‌ده‌یه‌ک خۆراگه‌ریه‌که له‌ کاره‌ساته‌ گه‌وره‌کانیش گه‌وره‌تر بیت، هه‌ر موه‌فیک تووشی کیشه و گیروگرفتیک بیت و ئالای سپی هه‌لبه‌ت نه‌وا ده‌بوایه تا ئیستا ئالای سپی سه‌ری هه‌موو موه‌فکه‌کان دابێژشیت...

ره‌نگه‌کان هه‌موو بگۆڕین و ته‌نیا په‌کیکمان لئ دایه‌ریت نه‌ویش ئالای خۆ به‌ده‌سته‌وه دان، به‌لام موه‌ده‌ نالاکان ره‌نگا‌وره‌نگن. له‌ ژوریک چه‌ند که‌سیکی لیه‌یت دوانیان کیشه و نازاوه‌یان بکه‌وتیه نێوان نه‌وا کاریکه‌ری ده‌بیت له‌سه‌ر هه‌موو ئاماده‌بووانی ژووره‌که، بۆیه بوونی کیشه‌و گیروگرفت له‌ ناو په‌ک خیزان کاریکه‌ری زۆری له‌سه‌ر نه‌ندامه‌کانی نه‌و خیزانه‌ ده‌بیت، له‌لایه‌ک به‌هۆی په‌یومندییه‌ به‌یه‌زه‌که‌یان که‌ دایک و باوک و خوشک و بران، له‌لایه‌کی تر نه‌وان له‌گه‌ل په‌ک ده‌ژین، کاریکه‌ریه‌کانیش له‌ چه‌ند بواریک خۆی ده‌یه‌یه‌نه‌وه، جا هه‌ندیک زوو ده‌ست ده‌کات به‌ ده‌رکه‌وتن و هه‌ندیک له‌ دا‌روژ ده‌ره‌که‌وت و ده‌یهته به‌شیک له‌ که‌سایه‌تی منداڵه‌کان، بۆیه دایک

وباوکان به‌ پله‌ی په‌که‌م پێویسته بزانه چون هه‌وسه‌ری ژیا‌نیه‌ن هه‌له‌ده‌بێژن، هه‌روا به‌سه‌رپێنی پرۆسه‌که وهره‌گرن، چونکه دا‌روژی خۆیان و منداڵانی پێوه به‌نده، خالیکه‌ تر ئاسوده‌یه‌ی خیزان ده‌یهته مایه‌ی بنیادانی تاکه‌ ته‌ندروسته، بۆیه هه‌موو نه‌وانه‌ی رۆلیان له‌ نێو خیزان هیه‌یه پێویسته رۆله‌که‌یان به‌م ئاراسته‌یه‌ ته‌واو بیهته‌وه، کیشه‌کان نه‌و گیروگرفتانه‌ی تووشی هه‌ر خیزانیک بیت پێویسته به‌ شیوازی ریک و دروست چاره‌یه‌یان بۆ دابێژیت، ته‌نانه‌ت ریکه‌ نه‌دریت منداڵه‌کان په‌ی پێ بیه‌ن، ته‌نها نه‌گه‌ر مه‌سه‌له‌که‌ په‌یوه‌ندیار بیت به‌ خودی منداڵه‌کان، چونکه له‌وانه‌یه‌ ده‌یهته هۆی نا‌هه‌وی کیشه‌ی ده‌روونی بۆ نه‌و منداڵه‌، دواتریش که‌ کیشه‌یه‌ک په‌یوه‌ندی به‌ که‌سیکه‌وه نه‌یه‌یت پرسیار له‌وه‌یه‌ بۆچی نه‌و که‌سه‌ پێی بزانیته، گه‌ر دایک و باوکیش له‌ خه‌می منداڵه‌کانیان بن چون ده‌بی ریک به‌خۆیان به‌ده‌ن که‌ خودی خۆیان بینه مایه‌ی نازار بۆ منداڵه‌کانیان.

کابرایه‌ک چووبوو شه‌مه‌عی بکری له‌و کاته‌ که‌ گه‌یشه‌ دوکانه‌که‌ی ناوی شه‌مه‌عی له‌ بیر چووبوو، ناچار گۆتیه کابرای برام توخوا مه‌تره‌ک کلۆمان به‌ی.

بۇچى كەنالەيىنراودگان كوشتار زىاد دەگەن؟

غازى عبدالرحمن

دىيارە ئەمرو تەلەفزيۇن وەك ئامرازيكى پەيوەندى جەماوهرى، بەھزى كاريگەرپەكەي بەشيك لە ژيانى تاك و خيزان و كۆمەلگە وەكو تاكيكى خيزان بگرە زياتریش، وەك ئەوە واپى بە بن بوونى ژيان سەخلەت بيت، كات بەسەربردنيش زەحمەت بيت، بيگومان ئەو ئاميزە وەكو ھەر دروستكراويكى ديكە بۇ مرقۇف دوو سەرەپە، بۇيە ليزەدا تيشك دەخەمە سەر لايەنى باشى و خراپى ئەو ئاميزە كە تەلەفزيۇنە، بۇ ئەوھى بتوانين خۇمان و ئەوگانمان بە باشترین شيوہ سوود لى وەرېگرين و لە زيانەكانى بەدوور بگەوينەو، بۇيە ئەو ئاميزە زۆر چيگەي بايەخە، چونكە ھەردوو ھەستى بېستى و بېنينى تېدا بەكارديت و بېنەر ئەومەندە ماندوو نايبت بە پەرورد لە گەل خویندەنەو.

خاسيەتيكى ديكەي ئەوھى كە ھېچ كاتيك بۇ مرقۇف ناھييتەوہ بۇ بېرکردنەوہ سوود وەرگرتن لە توانا شاراوہكانى خۆي كە لەم ئاميزە ھەستى ناكەويت، بۇ نمونە لەبېرمە ئەو سالانەي كە لە ھەريەكەماندا كارەپا شووانە دەپرا لەو كاتەدا خيزان دەگەوتە بارىكى دەبېرگەوتتەوہ، وەك ئەوھى بېر لە داھاتو و رابردوہ خوش و ناخوشەكان، بەمەش سودمەندبوون لە ئەزموونەكانى رابردو و بېرکردنەوہ پلان دانان بۇ داھاتو رووي ئەدا، ھەر ئەم ھۆكارەش وای كړدوہ كە كاتمان نەبيت بۇ سەردانى كړن و بەسەرکردنەوہي خزم و ناسياوہكان، خویندەوہي پەرتوك و بەدوای زانست گەران و... ھتد.

گەر زياتر قولپېنەوہ لەو جۆرە فيلمانەي كە پيشان ئەدرين، ناوەرۆكيان برپيتيە لە تۆلە سەندەوہ و كوشتي ئەو كەسانەي كە تاوانيكيان ئەنجام داو، واتا چارەسەرگرتنى شەر بە شەر، ھېچ كاتيك لە يەككە لە فيلمەكان ئەمان بېنيوہ بگۆزيك ئەكوژرپتەوہ يەكيك بېيتە ھۆي رېنيشاندانى و تاوانبار بېيتە كەسيكى چاكەكار و واژ بھيتيت لەم تاوانە، ليزەدا بېنەر كاتيك تاوانيك دەبېيتيت لە ھەروونى حەز دەكات كوتايى تاوانەكە بزانيت، كە بە كوشتەوہي تاوانبار كوتايى ديت، لە ھەر دوو باردا بېنەر تاوانى كوشتي لا خوشەويست و جوان دگريئت، جگە لەمەش دل تەنگيەك لای بېنەر دروست دەبيت و چەندين ھۆرمۇنى ھاندانى چەستەيى دەردەدرين بى ئەوھى بېنەر ئاگاي لەوہ بيت كە چەستە ئەم ھۆرمۇنانە دەردەدات، بېنەر وەكو كەسيك واپە كە لە ناو رووداوگە بيت، بەمەش ئەو ھۆرمۇنانەي كە دەردەدرين بە نەرينى كارەدەكاتە سەر چەستەي بېنەر و دواتریش تووشبوون بە زۆر لەو نەخوشيانەي كە ناوبراون بە نەخوشیە ھەروونپە چەستەيەكان، واتا ئەو نەخوشیە

جەستەيانەي كە ھەروون ھۆكارەكەپەتي. لە فيلمە تۆقینەرەكان (أفلام الرعب) كە رووداوى تۆقینەر پيشان دەدات، ترس دەبەستيتەوہ بە ھەموو شتيك، ئەمەش ھەستيكي ترستوكى دروست دەكات لای بېنەر، ئەم بېنەرە مرقۇفيكى ترستوكى لى دروست دەبيت لە ھەموو دەوروپەري، ئينجا ترس لە مردوو و شەوو بوگۆكەو دار و بەرد و دوكلە و ھەموو جۆرە گیانەوھريك و... ھتد، بە شيوہەيك ھېچ شتيك ئەماوہ كە فيلمى تۆقینەري لە دەربارەپەوہ دەرنەھيئن، كاتيك مرقۇف ترستوك بوو ئەو تاوانى داھينانى ناميتيت، فيلگردنيش يەكيكە لەناوەرۆكەكانى زۆرپەي فيلمەكان، واش پيشانى بېنەر دەدرين وەك ئەوھى رەوشتيكي باش بيت، بۇ نمونە پياويكى ھەژار بۇ خۆ تيزكردن فيل لە كەسيك بگات و تيكە تانيكى لى بېسەينت، ركاپەرپەتیش بەشيكى تری زۆرپەي فيلمەكانە، ركاپەرپەتەكانيش زۆرجار لەسەر شتى خراپ دەبيت، وەك ليخورپىنى ئۆتوميل بە خيزايەكەي يەكجار زۆر و تيك و پيك دانى شار و كەل و پەلەكانى دەوروپەر، تۆلەسەندەوہش بابەتيكى تری فيلمەكانە، كەسيك كە تاوانيكى كرديت لە فيلمەكان تەنها وەلامى تاوانەكەي لای تاوان ليكراو بە ھەمان تاوان و زياتریش وەلام دەدریتەوہ. خيانەتي خيزانیش لە بابەتە ھەرە باوہكانى تەلەفزيۇنە و بە خوشەويستيش ناوژەد كراوہ، لەم بابەتەدا ئاقرەتيك دەبيني لەيەك كاتدا چاوبازى لەگەل چەند پياويك دەكات و پياويكيش چاوبازى لەگەل چەند ئاقرەتيك دەكات، منداليان دەبيت و نازان ئەم مندالە ھى كتيە، بيگومان كاريگەري ئەو جۆرە نيشاندراوانە سەدا سەديش نەبيت خۆي خراپى ليدەكەوتتەوہ، پياويك يان ئاقرەتيكى بېنەر لە كۆمەلگەي ئيمەدا ھەرچەندە لەوانەپە كەم جار ئەوہ رووبدات لەگەل چەند رەگەزيكى تر پەيوەندى ھەبيت، بەلام ئەوھى سەدا سەد روودەدات ئەوھى پياو و ئاقرەت يەم جۆرە فيلمانە چاو لەدەر دەبيت يان نارازى دەبيت بە ھاوسەرەكەي خۆي و دواتریش ناكوكى دروست بوون و لەم نيوانەش لە بېين چوونى مندالەكان لە ھەموو روويكەوہ.

دزيكرنيش بابەتيكى تری تەلەفزيۇنە، داخيش ئەوھى كاتيك ئەم نەيشانە نيشان دەدرين وا نيشان دەدرين كە كاريكى چاكە، بۇ نمونە لە ھەندى فيلمەكاندا خيزانتيكى بى دەرامەت لە بارىكى نالەبار بەھزى دزيپەوہ چارەي ئەم بارەپان كړدوہ، ئەمە خۆي لە خويدا جوانكردنى دزيكردنە، بيگومان لەوانەپە لە كۆمەلگەي ئيمە ئەو جۆرە دزيپە نەين يان كەم بيت، بەلام ئەم جۆرە فيلمانە ھەستيكي دروست دەكات لای بېنەر كە حەز بە دەولەندپەيكى زۆر بگات، ئەوھى كە لە

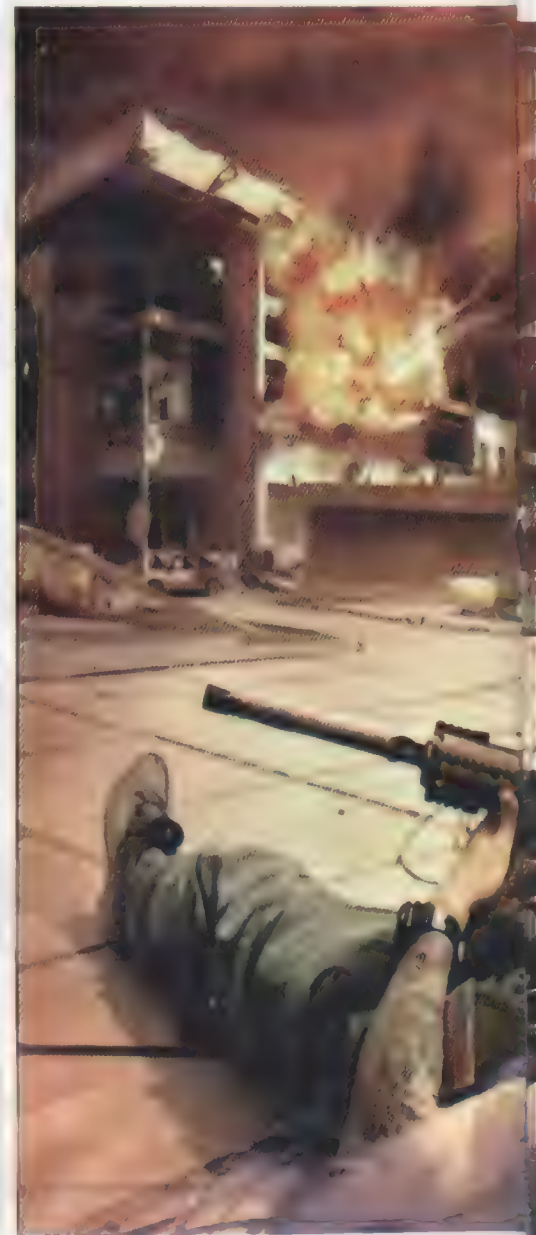
جۆرە فيلمانە نيشان دەدرين لە واقع زۆر جار بوونى ئەسەتەمە، دەي كاكى بېنەر كە حەزى بە دەولەندبوونيكي كت و پەر كړد و ئەو نەستەي كە لای دروست بووہ وای لى دەكات كە ھول بدات بۇ كۆكرنەوہي سەرمایەكى زۆر لە كاتيكى كەم، ئەمەش لە سەر حيسابى ھەستى ھاريكاري و بەريكى كاركردن و خيانەت نەكردن دەبيت. بابەتيكى تری سەرەكى فيلمەكان برپيتيە لە سيكس، مرقۇف بە ھەردوو رەگەزيوہ نيز بيت يان مينيە، دروستكراويكە لەم بوونەدا بۇ كاريكى پيرۆز، مرقۇف بوونەوھريكى مەزن و گەرەپە بەرامبەر ھەموو بوونەوھرەكانى تر، بەلام لەھەمان كات لاوازيشە بەرامبەر بەدەپيئەرەكەي، بۇ نمونە ھەنديك جار بەكترپايەك دەبيتە ھۆي لە ناو بردنى، ئەوھى

خوشی دهه‌نیت له‌ش و لاری مییه‌ی مروف
یان نیردی مروف نییه، به‌لکر خوشبه‌ختی
به هوی ره‌وشتی مروفه‌کانه‌وه به‌دی دیت
به‌لام شه‌وه‌ی به‌دی ده‌کریته له‌فیلمه‌کان
له‌شی مروف ئینجا نیره بیت یان مییه‌ی مایه‌ی
خوشبه‌ختیه بق ره‌گه‌زی به‌رامبه‌ر، ثم
بابه‌ته شه‌ونده گه‌وره‌کراوه به‌رامده‌یک که
زور دورره له‌واقع و راستی، گومان له‌وه‌دا
نییه هه‌ر گه‌ل و کومه‌لیک شه‌گه‌ر به‌هیچ
هیزیک نه‌شکین به‌سیکس شکاون، شه‌مه‌ش
له‌حالی میله‌تی خومان به‌دی ده‌کریته و له
سه‌ره‌تاکه‌یه‌تی.

خه‌یالیش بابه‌تیکی تری فیلمه‌کانه، به‌داخوه
مروف له‌راستی دورده‌کاته‌وه، وا ده‌کات
بینه‌ر که‌سیکی خه‌یالی لی دروست بییت و
توانای هه‌نگاونانی نامینیت بق شه‌و توانا
شاراوانه‌ی که‌هیه‌تی، بینه‌ر که‌سیکی لی
دوره‌ه‌چیت که‌باوه‌ر به‌شته بین ماناکان
ده‌کات، هه‌ندیک جاریش بینه‌ر هه‌ستیکی بین

باوه‌ری بق دروست ده‌نیت به‌رامبه‌ر شه‌و
واقعه‌ی که‌تیایدا ده‌ژی، وا هه‌ست ده‌کات
وه‌ک شه‌وه‌ی له‌خه‌وئینکا بییت.

بابه‌تیکی تری ته‌له‌فزیون نیشاندانی بابه‌ته
دوکیومینته‌کان، له‌م بابه‌ته‌ش گیانه‌وه‌ران
و زینده‌وه‌ران به‌روویکی ناشیرن پیشانی
بینه‌ر ده‌دریت، بق نمونه‌شیر وه‌کو درنده‌و
تاوانبار داده‌نریت، له‌لایه‌کی تر مامز به
تاوانلیکراو نیشان ده‌دری، یان تیمساح و
مار و دوویشک و... هه‌ند به‌تاوانبار له‌قه‌له‌م
ده‌دری، زور کم له‌م جوهره‌ دوکیومینتانه
ده‌بینین باسی سوودی شیر یان گورگ
یان مار یان به‌کتیریا یان تیمساح بکات، له
یه‌کیک له‌سیسه‌ته‌مه‌کانی ژینگه‌ی خه‌لکی شه‌و
ناوچه‌یه‌ داویان له‌به‌رپرسانی ناوچه‌که‌کرد
که‌گورگ له‌م شویته بنه‌ر بکتن، چونکه
مه‌ر و مالاتیان ده‌خوات، لایه‌نی ده‌سه‌لاتدار
هه‌ستا به‌بنپرکردنی گورگ، پاش ماوه‌یه‌یک
بینان رووگ خوره‌کان زور له‌زیادبوون،
وه‌کو جورج و قرتینه‌ره‌کانی تر، په‌لاماری
کشتوکالی خه‌لکه‌که‌یان ده‌دا، ناچار خه‌لکی شه‌م
ناوچه‌یه‌ داویان له‌به‌رپرسان کرد که‌گورگ
به‌هینته‌وه ناوچه‌که‌، لیره‌دا شه‌و گورگ ناوئراوه
به‌تاوانبار نیشی ریکخستنی هاوسه‌نگی
ناوچه‌که‌یه، به‌هه‌مان شیوه هه‌ر گیانه‌وه‌ریک
رولیکی هه‌یه له‌سیسته‌می ژینگه‌ی، بق نمونه
مار و دوویشک و سیسرکه و به‌کتیریا و ...
هه‌ند زور جار ده‌رمانی لی ده‌رده‌هینریت،
که‌واته شه‌و زینده‌وه‌ره‌ی که‌به‌ناشیرین و
تاوانبار پیشان ده‌دریت رولیکی گه‌وره‌ی هه‌یه
و به‌نهبوونی ژیان هاوسه‌نگی تیک ده‌چیت.
بابه‌تیکی تری ته‌له‌فزیون شه‌ویش بریتیه له
گورانی، به‌هه‌مان شیوه‌ی فیلمه‌کان نیشاندانی
لایه‌نی جه‌سته‌ی ئافره‌ته به‌شیوه‌یک که‌زور
له‌خوی گه‌وره‌تر پیشان ده‌دریت، بین گویدانه
لایه‌نه ره‌وشتی و ده‌روونی و دایکایه‌تی و
خوشکایه‌تی و هاوسه‌ری کردنی ئافره‌ته بق
پیاو، بۆچی له‌زۆربه‌ی گورانییه‌کان باسی
له‌ش و لاری ئافره‌ته ده‌کریته، بۆچی باس له
سۆزی دایکیک ناکریته بق کورپه‌کانی شه‌گه‌ر
هه‌شبیته زور به‌که‌می، بۆچی گورانییه‌کان
باس له‌پالیشتی کردنی ئافره‌ته‌یک ناکات بق
پیاوه‌که‌ی، بق باسی تیکوشان و ماندوو بوون
و شه‌و ئه‌رکه‌ زۆره‌ی له‌سه‌رشانی ئافره‌ته
هه‌یه ناکریته، بۆچی باسی ره‌وشتی جوانی
ئافره‌ته ناکریته، کاتیک باسی له‌ش و لاری
ئافره‌ته ده‌کریته شه‌و باس له‌شتیک ده‌کریته
که‌تاییه‌ته به‌خودی ئافره‌ته‌که که‌شه‌ش
تاوانه‌ ده‌رحه‌ بق ده‌ت

بابه‌تیکی تری ته‌له‌فزیون شه‌ویش
فیلمه‌کان توئیه‌که‌مه‌رحمه‌ ته‌له‌فزیون بق
منډال بووته‌ باوک به‌لاه یوکیکی خه‌له‌ بق
نمونه‌ فیلمه‌ کرتیه‌یکه‌ی مشک و پشيله
چهنه‌مه‌ سه‌ نه‌م مشک و پشيله‌ کیشه‌ی
ب باس و مه‌رحمه‌ به‌جوریک له‌گه‌ل
یک ده‌مه‌گر که‌له‌ه‌ی میژووگ مروفه‌کان
له‌م گه‌ل یک ده‌مه‌گه‌ر، چ جوریک له
کوشتن و برین به‌هه‌زی بکوژیک دادیت
مشک و پشيله شه‌وه‌ نه‌گه‌ل یه‌کتر ده‌که‌ن، چ

جوهره‌ خیانه‌ته و فیل و ناهاکیه‌یک به‌هه‌ز
و میشکی تاوانباریک دادیت مشک و پشيله
شه‌وه‌ له‌گه‌ل یه‌کتر ده‌که‌ن، داخو له‌پشت شه‌م
مه‌سه‌له‌یه چ ئامانجیکی گلاو هه‌یه؟ بیگومان
هه‌یه، شه‌ویش تیکدانی ره‌وشتی منډالیکه‌ بین
تاوان بق که‌سیکی فیلیاز و بکوژ و دلره‌ق و
... هه‌ند، بق به‌ده‌که‌ن مشک و پشيله هاورا
ده‌بین شه‌گه‌ر بشی که‌ن شه‌و له‌دژی سه‌گ
یان خاوه‌ن مال ده‌بین.

له‌بری شه‌وانه‌ی باسمانکرد ده‌کری
ته‌له‌فزیونه‌کان پینچه‌وانه‌ی شه‌مانه‌ی سه‌روهه
کار بکه‌ن و که‌نه‌جامه‌که‌ی به‌ته‌واوه‌تی
پینچه‌وانه ده‌بیته، که‌نه‌مه‌ش له‌ته‌له‌فزیونه‌کان
پیشان ده‌دریت، به‌لام به‌بریکی زور کم،
بق نمونه‌ بوونی به‌شیک بق هاندانی بینه‌ر بق
گرنگیدان به‌خوئندن و نیشاندانی راپۆرتی
زانستی به‌مه‌ش زانیاری مروفه‌کان زیاتر
ده‌بیته، بوونی به‌ره‌نامه‌ی ته‌ندروستی بق
ته‌ندروست کردنی لاشه‌ی تاکي کومه‌لگا،
گرنگی زور دان به‌شتی پیکه‌نیناوی به‌مه‌ش
خه‌م و خه‌فه‌ته‌کان که‌م ده‌بیته‌وه، پيشاندانی
پیشکه‌وتن و لایه‌نه‌ چاکه‌کانی ولاته‌کان
و هاندانی تاک بق خوش ویستنی ولات و
خه‌لکان، گرنگی دان به‌یاساکانی ده‌وله‌ته بق
که‌م کردنه‌وه‌ی سه‌رپینچه‌کان، وه‌کو باس
کردنی یاساکان هاوچو، بوونی ته‌له‌فزیون
له‌قوتابخانه‌ بق پته‌وکردنی لایه‌نی زانستی
قوتایی، گرنگیدان به‌زمان و بوونی به‌ره‌نامه‌ی
تایبه‌ته بق خو‌شه‌ویست کردنی خاک و
نیشتمان لای تاکي کومه‌لگا، بق به‌ره‌نامه‌ی
تایبه‌ته بق به‌ره‌و پیش بردنی روشنبیری تاک،
بوونی به‌ره‌نامه‌یه‌کی روشنبیری سیکیسی،
بق شه‌وه‌ی تاکي منډال یان هه‌زه‌کار شه‌م
بابه‌ته به‌قه‌باره‌ی خوی وهریکریته و شه‌م
کونه‌ندامه‌ش له‌نه‌خوش که‌وتن به‌پاریزیت.

وا پپووست ده‌کات دایک و باوک له‌گه‌ل منډال
سه‌یری بابه‌ته‌کان بکه‌ن، شه‌گه‌ر بابه‌ته‌که
دوو بوو له‌واقع بۆی روون بکاته‌وه که
شه‌مه‌ فیلمه و راستی نییه، رافه‌کردنی شه‌وه‌ی
منډال سه‌یری ده‌کات به‌مه‌ش بابه‌ته‌که
زیاتر منډال تییده‌کات و زیاتر سوودی
لی وه‌ده‌گیریت، کرینی شه‌و فیلمه‌نه‌ی که‌به
سوودن بق گه‌وره‌و به‌جوک، گرنگ شه‌وه‌یه
بزانین حق قه‌ده‌غه‌کردن له‌ته‌مه‌شاگردنی
ته‌له‌فزیون کارینی راست نییه، به‌لکر گرنگ
شه‌وه‌یه بزانین مامه‌له‌ی چون له‌گه‌ل بکه‌ین و
ته‌مه‌شای چ به‌شیک شه‌م ته‌له‌فزیونه‌ بکه‌ین،
پپووسته بزانین منډال ته‌ماشای چی ده‌کات
و گه‌توگ له‌گه‌لی بق شه‌وه‌ی شه‌گه‌ر باش
بوو منډاله‌که‌ سوودی زیاتر لی وهریکریته
و شه‌گه‌ر خرابیش بوو لی دووربکه‌وته‌وه،
دانه‌نانی ته‌له‌فزیون له‌زوری نووستنی
منډال، هه‌ولدان بق ته‌ماشانه‌کردنی ته‌له‌فزیون
هه‌فته‌یه‌یک له‌لاین خیزان بق شه‌وه‌ی بزانین
ده‌تونریت دایک و باوک جیکه‌ی ته‌له‌فزیون
بگره‌وه، کوژاننده‌وه‌ی ته‌له‌فزیون له‌کاتی
سه‌یره‌نه‌کردنی چونکه‌ شه‌و تیشکانه‌ی له
ته‌له‌فزیون ده‌رده‌چیت زیان به‌ته‌ندروستی
ده‌که‌یه‌نیت.

پلان سهرت دهخات

سپروان علي

ثيمه مروفه گهر بېتو به وردی سهریگی دهورو به رمان بکین ده بېنن شهوی چاومان دهکویته سهری له م گوی زهوییه دا ههر همووی به نه خشه یکی په کجار ریکوپیک کاره کانی خوی راده پېښت، له ژبانی به کترياهک که به چاری ناسایی نابېږت تا ده گاته خور و مانگ و زهوی و گله نه ستیره کانیش که له هه ژمار نایه، ورده کاریه کهش له ناستیکی نهوتوبه که به بری گهر دیک لهو نه خشه ی بوی هیه لانا، به لام له نيو هم بوونه دا تنها هندی مروفه که شهوی لای گرنگ نه بیت دانانی نه خشه ی له ژبانی روژانسې چ جای نه خشه ی دريژخایين و مام ناوهندی له ژياندا نه مانه ی دواتر هر بېری لیتاکریتوه.

نه گهر بېتو هموو چرک ساته کانی ژيانمان شی بکینه وه نهوا خومان له نيو چمنجالی گیرو گرفته کان ناناسینه وه! وهک لایه نی تندرستی، ثایا ثیمه تا چند په پيوستين به خواردنی شه باباته تانه ی که له شی مروفه پيوستیه تی، یان هر خواردنیک

له چ کاتیکا بخوریت و چندیشی لی بخوریت و به چ شپوه یهک بیخویت، من به هوی کاره که موه لهو شویته ی کاره که م، زورچار پرسار له کریار ده که م ثایا تا چند له گل شیر په پيوهندیت هیه؟ وه لایان شهویه که: دوژمنم شیر! یان ده پرسم ناخو گوشتی ماسی دهخویت؟ زوربه ی خه لکه که ده لین نه گهر سالی یهک جار بیخوم نه گهر نا هندیکی ده لین قیزم له بونه که ی ده پیتوه! نه مه له لایه نی تندرستی، که نیمرو هه زاران کهس به ده ست نه خوشی دريژخایين ده نالینن، شویش له نه جانی نه بوونی به رنامه یهک بق خواردن و خواردنه وه.

نه گهر لایه نیکی تر وهر بگرین شویش چونیته ی مام له کردنه له گل ژینگه دا ده بېنن زوربه مان بق مبهستی قازانجی مادی و کهسیی ده بینه مایه ی زیان که یانندن به کومه له کهسیک وهکو شه کارگانه ی که له چار دهوری شار هن، که له روژگاری نیمرو که وتونه ته نيو ناوهدانی شاره کان، له دوی شه فراوانیه زوره ی شاره کانی گرتوته وه، به بی شهوی خاوهن کاره کان لهخویان پېرسن ثایا شه قازانجه

مادیه ی به دهستی دینن، له ریگی شه کاره زورانه ی باسمان کرد و ده بینه هوکار بق چندین نه خوشی ترسناک له نه جانی ده رهاوینشته و پاشماره کیمیاوییه کانی کاره کانیان ثایا قازانجه که گرنگتره یان خودی هاوینشتمانانی؟ شهوی باسیان ده که م ژماره یهک له کارگی دیارن به لام نازانم بچی ناگوارینه وه ناوچه دور له شاره کان؟

لایه نیکی تر که پيوستی به ناماژه پیکردنه و ده بی زور به زوی و به شپوه یهکی ژانستیایانه نه خشه ی بق دابریژریت، مه سه له ی هاو وچ و شهوی په پيوهندی به ووه هیه، وهکو سیستمی هاو وچ و ریکخستنی ترخانکردنی ریگه کان بق جوری ثوتومبیلی باره لگر و ثوتومبیلی بچوک، له لایه کی تر ریگه کرتن لهو که سانه ی به بی مولات ثوتومبیل لیده خورن، چونکه ژماره ی شه خه لکه ی به هوی شه که موکوپیه کیان له ده ست دهن له زیاد بوونه، بیگومان لایه نی په پيوندیار و له همان کات ثیمه ی هاواتیش نه رکهانه به خوداچوونه وه بکین.

روژیک کابرایهک دهچیت ته قویم بکرت، ده لیه ساحیب دوکانه که ی توخوا ته قویمه کم بدی عولته ی زور تېدابی.

بهره‌ستگانی بهره‌م پیکه‌نکی نارسته‌کیری

دایکی محمد

لهم سالانه‌ی رابردودا تاكو ئیستا دیارده‌یه‌کی سه‌یر له‌ناو کومه‌لگه‌ی ئیمه پهره‌ی سه‌ندوه به‌تایبته له‌ناو کچانمان شه‌ویش دیارده‌ی ماره‌یی که بوته‌ه‌ی ره‌نگ زهردی و دارمانی ناخی گه‌نجه‌کانمان. هه‌موومان ده‌زانین کچ ده‌بی شو بگا و کوریش ژن بیته، به‌لام شه‌و خوه‌ی که ئیستا کچانمان پشان کرتوه و ده‌کات که کورانمان بیر له ژن هیتان و پیکه‌نکی خیزان نه‌که‌نه‌وه، چونکه خیزانه‌کانمان یاخود کچه‌کانمان هه‌ر له سه‌ره‌تاره‌ی شه‌رتی یه‌که‌می ده‌بی کوره‌که جوان بیت و دوهم ده‌بی خاوه‌ن خانوو یین و سینه‌م ده‌بیت سه‌یاره‌ی هه‌بیت و سه‌رمه‌ی شه‌و غه‌مانه‌ش ده‌بی چل تا په‌نجا مسقال زیری بۆ بکری! شه‌و له‌لایه‌ک ئینجا ده‌بی تاخمی مالی به‌ته‌واوی بۆ بکری چکه له‌و مه‌سروفه‌ی هه‌تا ده‌یگوازیته‌وه!

شه‌و دیارده‌یه بوته‌ه‌ی مانه‌وه‌ی چهنده‌ها کچ و کورانمان، که شه‌وانیش وه‌کو گه‌نجه‌کانی تر هه‌ز ده‌که‌ن خیزان پیک بیته، لیزه‌دا ده‌لته‌ن شه‌و تاولی خیزانه‌کانمانه یان دیارده‌یه‌کی بیانییه‌هاتوته ناو خیزانه‌کانمان، بوته‌ خالیک له‌ هوکاره‌کانی دارمانی کومه‌لگه‌که‌مان؟ له‌وه‌لامدا ده‌لته‌ن به‌لی شه‌و دیارده‌یه‌کی بیانییه‌هاتویه‌تیانه

ناو خیزانه‌کانی ئیمه، به‌لام لیزه‌دا شه‌گر به‌مانه‌وی شه‌و دیارده‌یه راست بکه‌ینه‌وه شه‌و ده‌بی روو له‌ دایک و باوکی شه‌و کچانه‌مان بکه‌ین که بوته‌ه‌ی مانه‌وه‌ی گه‌نجه‌کان تا ته‌مه‌نکی دیاری نه‌کراو و کچه‌کانیان کردوته سوته‌مه‌نی هه‌ز و شه‌ره‌زووی خویان، شه‌وش بوته‌ه‌ی مانه‌وه‌ی چهنده‌ها گه‌نج له‌ کومه‌لگه‌که‌مان. لیزه‌دا ده‌لته‌ن دایک و باوکی نازیز بۆ به‌چاویکی تر سه‌یری شه‌و بابه‌ته‌ ناکه‌ن؟ له‌ به‌ری پاره و زیر و خانوو، شه‌گر هاتوو به‌ چاوی ماده‌ سه‌یری شه‌م بابه‌ته‌ نه‌که‌ین روژانه‌کی پرشنکار چاوه‌روانی گه‌نجه‌کانمان ده‌کات.

بیکوما‌ن دایک و بابکیش سۆزدارترین و خه‌مخۆرتترین که‌سی روژه‌کانیان، بۆیه چاوپرسی هه‌لویتست و کاری بنیادنانیان لی ده‌کریته‌ نه‌ک بینه‌ مایه‌ی مانه‌وه‌ی جگه‌رسۆزه‌کانیان، شه‌وکات دایک بلیت بریا و لم نه‌کردیا و باوک خۆزه‌ بخوازی به‌م جۆره‌ نه‌ده‌بووم! به‌بی شه‌وه‌ی شه‌م په‌شیمانیه‌ سودی هه‌بی.

ده‌م و چاویکی به‌ پیکه‌نین باخچه‌یه‌که‌ له‌ ناوه‌راستی زستاندا

خوناو شیروانی

زۆرجار گورانی وتن یاخود نوکته وتن ره‌نگدانه‌وه‌ی شه‌زاره‌که‌انی ده‌روونه‌ بۆ که‌مه‌کردنه‌وه‌ی غه‌م و شه‌زاره‌ په‌نای بۆ ده‌با مرقوف، زۆرجاریش ده‌کاته‌ راده‌یه‌که‌ که‌ بکری و په‌نا بۆ فرمیشک ده‌بات و ده‌یکاته‌ هۆیه‌که‌ بۆ که‌مه‌کردنه‌وه‌ی شه‌زاره‌که‌انی و سۆزی به‌ هۆی بابه‌تی کردنییه‌وه له‌ شیرازی توندوتیژییه‌که‌ی، شه‌م حاله‌ته‌ش لای ئیمه‌ زۆرجار دووباره‌ ده‌بیتشه‌ که‌ تووشی شه‌زاریک ده‌بیت هه‌ول ده‌ده‌ین شه‌زار که‌م که‌ینه‌وه‌ به‌ هۆی په‌نابردن بۆ کاریکی هونه‌ری قهره‌بالغی و گه‌شاهه‌، پنیسته له‌ سه‌ر مرقوف ناشنایه‌تی که‌سه‌ کراوه‌که‌ان بن، چونکه‌ روویکی خوش و دلکی بی گه‌ردیان هه‌یه و دوورن له‌ خه‌مۆکی، ئایا کێ بیت له‌ ئیمه‌ مانای ته‌نگ و چه‌له‌مه‌و خه‌فته‌ی روژگار کۆسپ و مه‌ینه‌تی په‌نجی نه‌خستوته‌ قورگی چهندان شه‌وات و خه‌ونه‌کانمان؟ ئیمه‌ لای خۆین گه‌رمین و پاشه‌روژ چاوی لیمانه، ده‌توانین به‌ چهندان کۆسپ رینگه‌ی ژیان ته‌خت بکه‌ین، خاوه‌ن بازووی په‌توین شه‌م گیروگرفتانه‌ شتیکی کاتییه‌ ته‌نها رق و کینه‌ هه‌نگاو قورس ده‌کاته‌ پنیستیمان به‌ هیمنی هه‌یه‌ هه‌ندیک له‌ زانایانی سایکۆلۆژی پیکه‌نین به‌ هۆیه‌که‌ دله‌مین بۆ که‌مه‌کردنه‌وه‌ی خه‌م و شه‌زار و حاله‌تیکی زۆر به‌ نه‌رخیشه‌ چونکه‌ پیکه‌نین کللی کرسه‌وه‌ی خۆشی و پروناکیه‌ له‌سه‌ر روو، جا ئیمه‌ش هه‌رمه‌م ده‌م به‌ خه‌نده‌ و قسه‌ی نه‌سته‌ق و رووخۆش بین، چونکه‌ رووخۆشی سیفه‌تی خوشه‌ویسته‌ بۆیه‌ ئیمه‌ ده‌بی رووخۆش بین له‌گه‌ل ژیان.

ژيان له گهرهكه میلییه كاندا

جهمال بيلال

هموممان دهزانين كه ئينسان له ههريگايهك نيشته جي بوو ئهوه دهبيت هاوسينشي ههبيت، ئههه شتيكي سرووشتيه، بهلام ئهوهي من دهموي ليزه باسي بكم گيروگرفتي ئهم هاوسينهتيه كهوا روژانه به ههزارهها گيرو گرفت دروست دهبيت لهسر شتيكي زوركهم و بي بايهخ، بهتاييهتي لهگهرهكه ميلييهكاندا، بهداخهوه وادياره ئاستي روشنبيريان نزمه، لهوانيه زوربهمان گويييست بووينه كهوا چهندين چار لهسر شتيكي كم شهري گهوره دروست بووه، بهو هويهوه چهند كس كوژراوه و بريندار بووه.

دهموي ئاساژه بههنديك لهوگيروگرفته بكم كهبنده خوم لهناوي دهژيم وهكو واقع، ئهمهش دهگهرتهوه بۆ پهرهوهدهنهكردني مندا له لايهن خيژانهكه به شيوهيهكي زانستي و ريك و پيك، ئهمهش واي كردوه كه ئهم مندا له بهردوام كيشه دروست بكات له دهرهوه له مالهوه، بۆيه خانهوادهي مندا زور چار ئهم مندا له رهوانه دهرهوه دهكهن و دهبيت هوي بيزاركردي هاوسني و خهلكي گهرهك، ئهم جۆره مندا له بهردوام شهراگيز و بيزاركر و جنيو فروش و ...هتد دهبيت.

يهكيك له روداوانه ئهوهبوو چاريكيان مندا له يهكيك له دراوسينهكانم پاش شههه شق و توپين كردن له سر شهقام و ناو چلكاو هاتواواركردن و توپ فريدانه مالهكان و ههراسانكردي هاوسيكان و شهركردن و ئهزيهتداني مندا له تر، ليزه دهپرسم كاكه گيان ئهم بيزاركرنه لهو كاته ناوهختيه بۆچي؟ بنگومان كاكي جيران به ههمو ههوهسيهوه دهلي: خۆ مندا لهكانم بهند ناكم، ليزه بۆمان روون دهبيتوه كه كاكي دراوسني پهرهوهدهكردني مندا له ژير كوئترولي دهرچوهوه مندا لهكانني بۆ خۆ رزگاركرن رهوانه دهرهوهيان دهكات! داخو ئهم كولانه چهند مندا له له جۆرهي تيدايت.

سازان رزگار

بهروو پيشچوون دايه، ئهوهي دهمويت ئاساژهي پي بكم ئهوهي خهلكيكي زور لهبهشي دووم چهي خواردوه، واته ههست به بارودوخ و ئاست و تواناكانني خۆي ناكات، چجاي هولي بهروو پيشچووني، ئهم جۆره كهسانهش ئهگهر بياندويني ئهوا خويان وا دهبين كهوا له ههمو كس زانتر و دانترن، هه ئهمهشه كه له گيژاوي نهانبيان دههليتوه، واته گيروگرفتهكه ليزهيه كه تيهكا له خالي خۆي كه چنده پهشيوه.

بۆيه تيروانين و بۆچووني كهسهكان به دريژاي تهمنيان رۆل و كاريگهري هيه لهسر ههلوستهكاني، بۆيه پيگياندني تاكهكان بۆ ئاستي داواكراو له شارهزاي بۆ ئهوهي نهليت كهيشته ئاستيك كه ئيتير پيوستى بهوه نهماوه كه هولي بهدهستهتني زانياري بدات، چونكه وهك دهلين تۆ زاناي تا ئهوكاتهي دهلي پيوستيم به وهركرتي زانياري ماوه، ههركاتيگ گوت پيوستيم پي نهماوه ئهوكاتي گهيشته پلي نهزاني، چونكه ههمو كوششهكاني لهم بواره رادهكرت، بهمهش له پيشكهوتن دههستيت.

وتهيك هيه دهليت: ئهگهر بزانيت كهوا نازانيت ئهوه بهلايه، خۆ ئهگهر نهزاني كهوا نازانيت، بهلايهكه گهورهتره، بنگومان كاردانهوهي كهسهكانيش بهرامبهه ئهم حالته دهبيت چهند جوريك يان ئهوهتا نازانيت كاتيكيك كه زانسي نازانيت ئهوكات ههست به پيوستى كۆكرينهوهي زانياري دهكات بۆ هاوسهنگ كردنهوهي بارودوخهكه، ئهوكاتيش لاريونهوه كه ئاسايي دهبيت و له نهزانيهكه ديتهدهر، واته درككردن بهم حالتهي كه شارهزاييه و كهمي زانياريه بنهمايهكه بۆ ههنگاو ههليتان بۆ گهيشتن به ئاستي باشتر و هاندهريكه بۆ هولي زياتر و هوشيار بوون و زانست كۆكرينهوه، بهلام ئهوهي بهلاكه قورستر دهكات و قورهكesh تيرتر دهكات ئهوا ئهگهر كهسهكه نهزانيت كهوا نازانيت، چونكه ليزهوا ئهوا جۆره كهسانه ههست به پيوستى هولدان بۆ زانياري زياتر ناكهن، ئهوكاتيش ئاستي وهك خۆي دهمنيت، چا به بهراورد لهگهله دهرهوهبهكهي ئهوا له دواكهوتن دا دهبيت، چونكه رهوتي بهرامبههكهي له

ژنيك گوتيه پياوهكهي خۆزكه وهكو ملوانكه دهبووي تا ههردهم له ملم وابه، پياوهكهش گوتي: خۆزكه ژن وهكو بيتاقهي بايهي بايه تا ههموو خاليك نووم بكردبايهوه.

شواندنی چه مکه کان

گ.ر

کیشی چه مکه کان له لای خه لکی بۆته بابه تیکی زور رون و ئاشکرا، رونتر مه بستم شهویه چه مکه کان مانایان گوراون و به رادهیه که مه سه لکه ئالور بووه ده کريت چه مکیک پیناسه کانی به قهده ژماره ی خه لکه که بیت، پیشتر ده مانخوینده وه پیناسه ی فلسفه به قهده ژماره ی فیله سوفه کان پیناسه ی بۆ کراوه! به لام ئیستا له وه ده چیت خه لکی هه مووی خۆی به فیله سوفیک بزانیته، هه ربویه خه لکی هه مووی و هه ریه که پیناسه ی خۆی هه یه بۆ شته کان، لیره دا ئهم مامه له کردنه مه ترسییه که ی له وه دایه شته نه گزهره کان پایه یان نه مینیت، چونکه تاکه که سه کان ئه گه ر ئه و مافه یان دا به خویان هه ریه که و پیناسه ی تابه تی هه بیت بۆ شته کان ئه و خاله کانی چیاوازی له ژمار نایه، ئه و کاتیش گونجان و یه کریزی ده بیته شتیکی نامۆ و مه حال.

شه وه ی جاران هه له بوو ده کريت له م رۆزگاره زۆر راست بیت، شه وه ی پیشتر شوره یی بوو ده کريت شه مۆ جینی شانازی بیت، شه وه ی پیشتر جینی سه رشۆری بوو ده کريت له م ساته دا جیکه ی سه ره برزی بیت یان هه رله بنجینه دا سه ره برزی نه مینیت! شه وه ی پیشتر سیفه تی شیه ته کان بوو ئیستا خه لکی هه موو بیکه ن و بیته مۆده، وه ک بهر ماوه یه ک خه لک عه یب بوو به جلی دراوه به چیه ده ره وه ئیستا کچیش پانتۆله که ی دراره و مۆدیل! یان خه لکی پیشتر ئه و پرچه ی به سه ریه وه بوو به لایه ک شانه ی ده کرد و به وه جیا ده کرایه وه له گه ل شیت، که چی ئیستا که نجان به شی هه ره زۆری شانه کردنی پرچیان هه ر تالیکی بۆ لایه ک چووه و شه مه بۆته نیشانه ی جوانی و ریکی و...

کاره که که یشتۆته پله یه ک که به جزریک پیویست بکات سه ره له نوێ فره نه تیکی نوێ بنوسریتوه که تیایدا وشه کان پیناسه بکریته وه، سه ره له نوێ سیفه تی شیه ته کان دیار بکریته وه، سیفه تی پیاوانه دیار بیکریته وه، سیفه تی ژنانه دیار بیکریته وه، که ئاواش کرا چ پیروزییه که ده مینیت؟ بیکومان ده بی سیفه تی باو و باپیرانی شمان دیار بیکریته وه

که شه وانیش چی بوون؟ ئایا شه وان هه له بوون یان دواکه وتوو!

لیره دا شه وه ی خۆی ده خاته پیشه وه ئایا کی ده توانیت شه و کاره به ئه رکی خۆی دابنیت و پنی هه لسیته؟ باشه ئه گه ر شه وه کرا ده بیت شته کان هه مووی ئاوه ژوو بیته وه بۆ نمونه ناوی خوش له خۆمان نه نین با هه ریه که چۆن سیما یه ک دیاری ده کات بۆ خۆی به گۆیره ی شه وه وه ئه و ناوه له خۆی بنیت، به لام شه وکات فره مانگه کانی ناسنامه ده بن دابخرین، چونکه ناتوانیت هه ر رۆژه ی تنها بۆ یه ک که س زیاتر له ناویک تومار

بکات، شه وکاته له توانای شه وان ده چیت ده ره وه، ئیمه ش ئه گه ر ناوی یه کیکمان له مۆبایله که مان تومار کرد و په یوه ندیمان پیوه کرد و ناویمان برد یه کسه ر وه لام ده داته وه ببوره من شه و که سه نیم که تر ده ته ویت، شه و کاره بۆ شه وه باشه خه لکی خزم و که سه نزیکه کانی بناسیته وه! ئه گه ر نا کیشه یه کی ده روونی که له وانه یه په ره سه نیت بیته کیشه یه کی عه قلی که وه ره بۆ خه لکی که چه مکه کان مانای راستی خویان له ده ست ده دن، چونکه شه و کات عه قل بهر ناکات چ هه لو یستیک بگریته بهر.

رۆژنک مامۆستا له قوتابیه که ده برسی ٢٠١ ده کاته چهنده؟ قوتابیه که ده لی: ده کاته (٣) نه و جاره مامۆستا ده لی: کورم ١ دار و ١ دار ده کاته چهنده؟ قوتابیه که ده لی: ده کاته سی دار. مامۆستا زۆر توره ده بیت ده لی: کورم باوکت چ نیش ده کا؟ قوتابیه که ده لی: مطعم ی هه یه، زۆر باشه شیشه ک که باب و شیشه ک که باب ده کاته چهنده؟ قوتابیه که ده لی: ده کاته نیو نه مهر.

گفتوگوي خودی بۇ چاره کیسه‌کان

خونم بېنمه دی، چونکه کیشه‌مان زورن بونمونه کیشه‌ی هاتوچو، کاتیک به‌یانیان بؤده‌وام ده‌چم نه‌گەر ته‌کسی نه‌گرم به‌میچ پاس و کوسه‌ریک ناتوانم بچمه شونیی ده‌وامه‌کم، سه‌یر ده‌کم زوربه‌ی سیاره‌کان یه‌ک یان دوو کسی تیاپه‌ قهره‌بالغیه‌کی زوری دروست کردوه، ئیواران که له کار ده‌گه‌راپوه هه‌ولی نه‌دا چیرۆکی پیاوه مه‌زنه‌کان بخوینته‌وه وه‌لی شه‌که‌تی و هیلاکی کار بواری نه‌ده‌دا، حه‌زی ده‌کرد وهرزش بکات به‌لام هه‌مدیس نه‌یده‌توانی، که‌میک دامه‌، پاشان تلیفونی بۇ هاوریه‌کی نزیکي خوی کرد و پاش سلاو کردن پشی گوت که‌وا خه‌ونیکي وای بییوه، له‌وله‌لام دا هاوریه‌کی پیکه‌نی و گوتی: نه‌وه‌ی تو باسی ده‌که‌ی ریک پتچه‌وانه‌که‌ی راسته‌، سه‌ری سورماو پرسى: بۇچی؟! خانوی خوت هه‌یه و ئوتومبیلی خوت هه‌یه و له‌خوا به‌زیاد بین هه‌ردوکتان خوت و خیزانت موجه‌تان هه‌یه، هاوریه‌کی ئاخیکي هه‌لکیشاو گوتی: نه‌وانه‌ی تو باسیان ده‌که‌ی هه‌مووی راستن و رولیان هه‌یه له‌که‌مکردنه‌وه‌ی کیشه‌کان به‌لام خۆشی ژيان و دوورکه‌وتنه‌وه له‌کیشه، به‌ته‌واوه‌تی نه‌به‌ستراوه‌ته‌وه به‌هه‌بوونی سامان به‌لکو په‌یوه‌سته به‌عقلیت و جۆری بیرکردنه‌وه‌ی که‌سه‌کانه‌وه.

رووی له‌ ئاوینه‌که‌ کرده‌ودو به‌خۆی گوت: خواکه‌ریمه، ئه‌ی نه‌گه‌ر وانه‌بوایه‌ خه‌لک چۆن ده‌ژیا، به‌و موچه‌ که‌مه‌ی سالانی پتیشوو که‌ ماموستایه‌ک مانگانه‌ نزیکي دوسه‌د دیناری هه‌بوو که‌چی گولله‌ی RBG به‌ پینچ سه‌د دینار بوو، به‌لام خۆزگه‌ به‌ریوه‌به‌رانی ولات به‌پێژه‌یه‌ک که‌ریم بوونایه که‌ بژیوی خه‌لک باشتربوایه، هه‌موو که‌سیک له‌ ژيانی دا چهند هه‌لیکی بۇ ده‌ره‌خس پنیسته به‌ باشی ببقوزیته‌وه.

خانزاد رمزا

له‌ باخچه‌ی خانوه‌که‌دا جۆللانه‌یه‌ک بۇ دانیشتنی ئیوارانی هاوریان و له‌نیو هۆله‌که‌ش دا پیاوویه‌ک بۇ شه‌وانی دریزی زستان هه‌بوو، ژوریکي میوان بۇ پتیشواری کردنی میوانانی هه‌ردولایان، ئوتومبیلیکی ناوه‌ندیان هه‌بوو بۇ هاتوچۆی ده‌وام و ئیش و کاری روژانه‌یان گونجاوبوو، جارچاره‌ ده‌مه‌قالیان ده‌بوو له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌ کامیان نه‌وی تریان زیاتر خۆش ده‌وی؟! به‌رده‌وام له‌ کتیرکی دابوون، له‌پر له‌خه‌و راچه‌نی! هه‌ستایه‌وه سه‌رین و چوه‌ به‌رامبه‌ر هه‌مان نه‌و ئاوینه‌یه‌و له‌گه‌ل خۆی که‌وته‌گفتوگو: چۆن ئه‌م خه‌ونه‌ بکه‌مه راستی؟! دنایه‌ک کوسیم له‌به‌رده‌مه، من تازه‌ خویندتم ته‌واو کردوه، پاش نه‌وه‌ی که‌ دانمه‌زلام، به‌ریارم دا له‌ گۆمپانیایه‌کی نه‌هلی به‌یانی تا ئیواره‌ کار بکه‌م، موچه‌که‌م چهند سه‌د دۆلاریکه‌ و نیوه‌ی موچه‌که‌م بۇ خواردنی نانێ نیوه‌ر و هاتوچۆی ریکایه‌، هه‌رچه‌ند خۆم ماندوو بکه‌م ناتوانم ئه‌م

له‌به‌رده‌م ئاوینه‌که‌ وه‌ستابوو، ئاوینه‌که‌ راستگۆیانه‌ وینه‌ی ده‌ره‌وه‌ی پیشان ده‌دا له‌ شینوه‌ روخسار و په‌نگی قزو چاوو پتست و دریزی بالا، به‌ ئاوینه‌که‌ی گوت: خۆزگه‌ له‌ توانات دا هه‌بایه‌ ناخی دلی مروقه‌کانیش پیشان ده‌ی!

مالیکی هه‌بوو له‌گه‌ل هه‌وسه‌ره‌که‌ی ژيانی تیاپا ده‌ژیان، کاتیک هه‌ستی به‌ لاوازی کردبا ده‌بوو به‌ باوک بۆی، کاتیک ده‌گه‌ریا ده‌بوو به‌ دایک بۆی، کاتیکش هه‌له‌ی ده‌کرد ده‌بوو به‌ خوشک بۆی، کاتیک پنیستی به‌ نامۆزگاری بوایه‌ ده‌بوو به‌ براگه‌وره‌ بۆی، کاتیک هه‌ستی به‌ دلته‌نگی و نیکه‌رانی بکردبا ده‌بوو به‌ خوشه‌ویستی و هه‌رده‌م له‌گه‌لی بو و هه‌رگیز جینی نه‌ده‌هینشت، خیزانه‌که‌شی نه‌وی به‌ هه‌موو که‌سی خۆی داننا، له‌یه‌کیک له‌گه‌ره‌که‌ ئاسایه‌کانی شار له‌ خانوونیکي ساده‌ ده‌ژیان،

به‌پر پیاوه‌تی

نه‌وه‌ی ده‌مه‌وی باسی بکه‌م ویژدانی زۆریک له‌و که‌سانه‌یه‌ که‌ ئیشی کرین و فروشتنی ئوتومبیل ده‌کن، هه‌ر گرفتیکي هه‌بیت یان که‌موکوپیه‌کی هه‌بیت دین له‌لای فیته‌ر چاکي ده‌که‌نه‌وه، به‌لام نایا نه‌وان ده‌یانوه‌ی چۆن بۆیان چاک بکریته‌وه؟ نه‌وه‌ پرسیاریکي زور گرنگه‌، نه‌مر و که‌لوپه‌لی ئوتومبیل دوو جۆری هه‌یه که‌ بریتییه له‌ جۆری باش و جۆری خراپ، نه‌و که‌سه‌ی که‌ ئوتومبیله‌که‌ی چاک ده‌کاته‌وه ده‌یه‌ویت به‌ که‌مترین پاره‌ بۆی چاک بکریته‌وه، هه‌ر بۆیه‌ په‌نا ده‌باته‌ به‌ر که‌ل و په‌لی خراپ، بینگومان به‌کاره‌یتانی نه‌و که‌ل و په‌له‌ خراپانه‌ دواي ماوه‌یه‌کی که‌م به‌ره‌و تیکچوون ده‌چیت، که‌ تیکچوو زیانه‌کانی راسته‌وخۆ له‌ هه‌ر کات و شوێنیک بیت رووده‌دات، به‌لام نایا وه‌ستا بۇ به‌و جۆره‌ چاککردنه‌وه‌ خۆی ده‌خاته‌ به‌رده‌م به‌رپرسیاره‌تی، چونکه‌ نه‌گه‌ر نه‌و تیکچوونه‌ له‌ کاتی رویشتن بوو؟ نه‌وا ژيانی شوغیره‌که‌ و نه‌و که‌سانه‌ی که‌ له‌ ناو ئوتومبیلی ترن ده‌که‌ویت هه‌ترسی به‌ هۆی نه‌و که‌ل و په‌له‌ خراپه‌ی که‌ بۇ ئوتومبیله‌که‌ی به‌ کاری هیناوه‌ نه‌ویش چونکه‌ له‌بیری نه‌وه‌ نه‌بوو نایا نه‌و کاره‌ی ده‌یکات چهند راسته‌، بینگومان له‌ پیناو چهند پاره‌یه‌کی که‌می بۇ ده‌گه‌ریته‌وه، به‌لام چهندین زیانی گیانی و مادی هه‌یه، نه‌گه‌ر بیتو نه‌و که‌سه‌ ئوتومبیله‌که‌ی به‌ که‌لوپه‌له‌ باشه‌کان چاک بکاته‌وه که‌ پاره‌یه‌کی که‌می جیاوازه‌ له‌گه‌ل خراپه‌کان، نه‌وکات نه‌و پاره‌ که‌مه‌ ده‌یته‌ هۆی پاراستنی گیانی خۆی و که‌سانی تریش.

سه‌میر حوسین

کیشە ی دوژمنداری

شاگول گەلالی

بەخەندە و ژیاڤنکی پەر ئاسوودە کە ریک پینچەوانە ی تۆلەسەندەو و گرژی و توندوتیژی و شەرپانگیزی کە دەبنە ماییە ی ژیاڤنکی پەر کیشە و ناخۆش. ئەمەش ئەو ناکەییە ی کە ئیمە ناتوانین پەنا بەرین بۆ یاسا و شەرع تا مافە زەوتکارو ەکرانمان وەر بکەین، بە لکو دەلێن با ەموومان بەردەوام زالبین بەسەر ناخی خۆمان تا ەردەم دووربین لە لەبەریار ەلە کاتیک یەکیک مافمان زەوت دەکات، ئەگەر کارگە پشە ئەو ئاستە ی بیر لە تۆلەسەندەو بکەیت، ئەو دەرگای دادگا و پۆلیسخانە کان کراوە ن تاوەکو بە پنی یاسا مامە لە گەل پروداوە کە دا بکەن. ئاشکرایە داگیرسانی دەنگە شقارتە یە ک ئاگرکی زۆر بچوو کە دەتوانین بە فوی مندالێکی بچوو کیش بیکوژین، ئەو کە هیچ کەسیک تیا دا زەرەرمە ند نابین، بە لام لە ەمان کاتدا دەتواندێ کە وەرە ترین ئاگری لێ بکە ویتەو و ەم مالی خۆمان و ەم مالی خەلیکش وێران بکەین، مرقی ەوشمە ند ەر ئاگر ناکاتەو ئەک گەورە ی بکات، چونکە ەردەم زالە بەسەر ەلچوونەکانی و بیر لە لەناو بردن ناکاتەو، بە لکو ەردەم تواناکانی خۆی بۆ بونیادن و خزمەتکردنی خەلک دەخاتە گە پ.

کۆمەلایەتی ەکان و ریش سبی و پاوماقولا ن واز لە یەکتەر دەهێنن یانیش ەر لەباری ترس و دژبە یە ک دەژین و ئاشت نابنەو و کۆژراوی تری لێ دەکە ویتەو و ئەم دوو بنەمالە یە ەریگزی خۆشی لە ژیا ن نابین. بێگومان ئەم دابونەریتە ناکە ویتە ژیرباری هیچ پێوەریکی مرقایەتی، بۆ یە حەیفە بکو ترێ دابونەریت رەسە نایەتی میلە تانە، چونکە کۆمەلگە ی ئیمەش وە ک بە شیک لە گروی ئادەمی خاوەنی چە ندین ەلو یستی مەردانە بوو لە کون و ئیستاش کە چی ئەم جۆرە دووژمنداریە لە کویو ە قیز بوو؟ کە بۆ تە دابونەریتیکی نادروست و نرخی مرقایەتی لە کە دار دەکات و نەتەو یە کیش ناو زەر دەکات. دەپرسین ئەگەر یەکیک لە ئیمە ەلە یە کمان ئەنجامدا تیا دا مافیک پشیلکرا، ئاخۆ چە ند ریکە چارە ە یە بۆ وەرگرتنەو ی ئەم مافە؟ بێگومان کوشتن ئەک ەر ریکە چارە نییە بە لکو بارودۆخە کە ئالۆز تر دەکات و مافە کان زیاتر پشیل دەکات، چونکە سەرەتای ەردوژمنداریە کە لە ەلە یە ک یاخود لە یەکتەر نەگە یشتنیک دەست پێ دەکات. ئەگەر بکە پێنەو ە سەر بە ەا بە نرخی ەکان و رەسە نایەتی مرقف ئەو دەبینین پریەتی لە ئارامگرتن و لێووردە یی و ریزگرتن و خۆشەو یستی و یارمەتیدان و دەم

ەروە ک دەزانین ەریکۆمەلگەو نەتەو یە ک دابونەریتی تاییە ت بەخۆیا ن ە یە، کە بەهۆ یەو لە کۆمەلگاکانی تر جیا دەکە رینەو، وە ک باو ە دەرگوت ریت زووربە ی دابونەریتە کان رەسە نایەتی نەتەو ەکان بە دیار دەخەن، بە لام ئایا ئەم بۆچوونە تا چ رادە یە ک راستە، ئەگەر یەکیک لەو دابونەریتە باوانە ی لە ناو کۆمەلگە ی کوردەواری خۆماندا بە نموونە وەر بکەین، دواتر بە راوردی بکەین لە گەل بە ەا مرقایەتی ەکان، بۆمان بە دیار دەکە و ی کە ئیمە خاوەنی چە ندە ەا دابونەریتی چە وتین و خەلیکش بە گشتی پێو ی دەنالین، ئەویش دیار دە ی دوژمنداریە. چە ندینجار گو ییستی ئەو بوو یە کە یەکیک لە خانە وادە یە ک کۆژراو ەر زوو بێ لیکو لێنەو و بۆ تۆلەسەندەو ە برا یاخود ئاموزا یان ەریەکیک کە دوور و نزیک هیچ پە یو ەندیەکی بە رو داو ەکەو ە نییە لە خانە وادە ی بکوژە کە کۆژراو ە و بکوژە کەش لە شو یینیکی نادیار خۆی و نکر دوو، دواتریش زۆر بە خیرایی مالی باوک و مام و ئاموزاکانی ەردوولا بۆ شوینی نادیار ەل دین و ماله کانیا ن چۆل دەکەن، تا لە کواتییدا یان بەهۆی دەزگا

مۆدیل چاومان ی کو یژر کرد

باوکی سیم

دادە پێژریت؟ و بیریا ن لەو کەردۆتەو ە کە کێ ئەو دیزاینانە بۆ جلوبەرگەکانیا ن دادە پێژن؟ لە وە لام ریزە یەکی زۆر پیاوان دیزاین بۆ جلوبەرگی ئا فرە تان دادە پێژن، کە خۆیا ن چۆن پشیا ن خۆش بیت دا ی دە پێژن، بۆ ئەو ی بەهۆی ئەو دیزاینە شەو ەتی تێرواتی نی سیکسیانە ی خۆیا ن پێ تیز بکەن، بە داخەو ە دەلیم رەگەزی مینیا ن کەردۆتە بوکە لە شوشە چۆن بیا نەو ی ئاوا دیزاین بۆ جلوبەرگە کان دادە پێژن، خۆزگە بیر بکە مان لەو جلوبەرگەکانی خۆمان دەکەردەو کە چی لە بەردە کە ی و و چۆن لە بەری دەکە ی، دەبا ئا فرە تان خۆیا ن جیا کەنەو لە پیاوان بە جلوبەرگی جوانی ئا فرە تان، وە ک چۆن بولبول بەرەنگ و دەنگە خۆشە کە ی خۆی جیا کەردۆتەو لە ەموو بالندەکانی تر.

دەکە ی نازانین چۆن بۆمان ئامادە کراو ەو وە چ مەبەستیکی لە دواو ە یە، مەبەستم جلوبەرگی ئا فرە تانە، ئەو ی من ئاگادار بم وەکو بازرگانیک ئا فرە ت چ کچ یا ن ژن ئەگەر بیتو راستگو یانە بیتە قسە کردن لە گەل ناخی خۆیا ن دەبینین بەو جلوبەرگە هیچ مورتا ح نین، بە لام چاوی مۆدیل کو یژ بیت وای کرد یە کە ئەو جلوبەرگەکانی وەختی خۆی بە دوو دەرەم نیا ن دەکری ئیستا لە بەر ئەو ی مۆدیلە بە (۱۰۰) سە د دۆلار دە یکر، زۆر بە ئاسانی لە بەریشی دەکەن، بە لام ئەگەر پرسیاریک لە ناخی خۆیا ن بکەن بە راستگو یانە وە لاسی بەدە نەو ە دلخۆش نین بەو جلوبەرگە لە بەر ئەو ی پینچەوانە ی ئەو یە کە بۆیا ن دا نراو، من دەمەو ی پرسیاریک لە کچا ن بکەم ئایا هیچ کاتیک بیریا ن لەو دیزاینە کەردۆتەو کە ئەو جلوبەرگەکانی لە سەر

ەموومان دەزانین کە ئیمە ی مرقف لە ژیا نی رۆژانە مان گەلیک پێداو یستی ە یە زۆر پێو یستمان پشەتی وە ک خواردن و خواردنەو ەو خەوتن و کارکردن، لە گەل ئەم ەموو پێداو یستیانە کە ئیمە ی مرقف چ رەگەزی نیر یا ن رەگەزی من پێو یستمان بە چە ند شتیکی زۆر گرنگ ە یە ئەویش جلوبەرگە، ەموومان دەزانین ەموو گەل و مۆزیک جلوبەرگی تاییەتی خۆی ە یە کە گوزارشت لە نەتەو ی خۆی دەکا ئیمە ی کوردیش نەتەو یە کین وەکو ەموو نەتەو ەکان کە جلوبەرگی تاییەتی خۆمان ە یە، کە گوزارشت لە نەتەو ی کورد بکات، بە لام بە داخەو ە ئەمرۆ دەبینین جلوبەرگی کوردی وەکو خۆی نەماو، تەنانت ئەو جلا نە ی کە لە بەریشی

ښارگوڼه ګاڼی ژيان

رابعه رزگار

کهنجیکې سورو سپی قژ زهره و چاوشین له کهنجیکې نهمه ری سر رهشی چاو قاوه یی پرسي:

- خاون و ناوات چیه؟

- له وهلام دا وتی: هزده کم بتوانم خیزان دروست بکم و شونیکې نیشته جیوونم هه بیت موچه یکی نهوتوشم هه بیت یان نیشیک که بتوانم مالی یی بیه بهر یوه، بتوانم به نارامی و بی ترس بژیم.

- ببوره من وتم خونت چیه، نهم وت مافه کانت چین!

هه ولدان بق به ده سته پتانی هه ریه کیک له وانه ی سهرمه کیشه یکه بخزی، به ده سته پتانیان بق هه ندیک نه سته مهو بق هیندیکې تریش له ناسان ناسانتره، کیشه یکه که ناراسته ی هه لسو که وتی مروفه کان به رهو کرزی بیات پیوستی به چاره یه.

زورینه ی دانیش توانی کومه لگه ی نیمه چاویان له دهوله مندې و سامان کوکړنه وه، تا ئیره مافی خویه تی وهی زیاده روپی کردن به مالی دنیا جیکای نیگه رانییه، له کاتیکدا که سانیک هه ته نانه ت پند او یستیه سهره تایی و به ره تیه کانیشیان دهسته به رنه کردوه، لیره دا مه به ست نه وه نییه که هه بوونی چاره سر بیت به لکو له وانه یه توشووی زور له خراپه کاریه کان بیت، به لام هرچونیک بیت مافی هه بوونی پند او یستیه کانمان هه یه.

کیشه ی کریچیه تی تنگی به زوریک هه لچنیه له بهرام به ریا که سانیک هه به داهاتی کرئ ده ژین و دهوله مند دهن، که سیک بتوانی ترخی ژماره ی ئوتومبیل که ی به کسان یان زور نریک بی له ترخی ئوتومبیلی هه ژاریک و ژماره ی موبایله که یی و سیم کارته که ی زیاد له پیوست ترخدار بیت و هر هه مان مه به ستیش مه به سر بکات چون ده توانی به خزی بلی که و زیاده روپییم نه کردوه؟ پند او یستیه کان به کویره ی سهرده م و بارودوخ دا ده کوړین، چاران که مال هه بوو تله فونی هه بیت نیستا زوربه ی هره زوری موبایلی تاییه ت به خزی هه یو بگره هه مانه دووان و سیانمان هه یه، چاران که مال هه بوو ئوتومبیلی هه بیت، نیستا به موبدیلی ۳- ۴ سال له مه به ر نه لین موبیل که ون، له خانوویکا سنی خیزان و چوار

ناریکانه ی نیوان شاره کان! ئیتر ترازووی دارایی خانه واده یکه تیک ده چیت، چونکه هیچ گره نته یکه ته ندروستی، ئوتومبیل ... تد نییه، زورچار کوپیست ده بین که که سیک به ئوتومبیل له مندالیک یان پیریکی دا هه وی نه بوونی شوینی په رینه وه ی گونجاو به به هر هویه کی تر، ئیتر مه گر خاوه نی خوین خاوه ن ویژدان و ناخیکې پاک بیت نه کینا به مه وه سی خزی وهک بازاری نازاد ترخ له سر خوینه که ی داده نیت، له و کاته شدا یاسا موله تی وهرگرتوه!

خیزان ده ژیان نیستا کم که س هه یه که پرۆسه ی هاوسه رگری نه انجام بدات له کهل ماله باوک دا بیگوزنه رنیت، به به راورد له کهل سالانی پتیشو و بارودوخ نیستا زور باشتره، به لام خو نهوکاتیش هر مافی خومان بووه پند او یستیه کان ژیانمان فراهم بیت و به باشی بژین، وه نه بی نیستا که موکوری نه بی به لکو چاوپوشیمان کردوه له زور شت، له ولاتی نیمه دا خانه کا که سیک توشی نه خوشیه کی سهخت بیت یان توشی کاره ساتیکې ئوتومبیل بیت له و شقه قاه

له شه مه نده مه ریکې هندستان که له سن فارگوڼ پیکه اتوو

یه که م بۇ پیاو ماقوولان، دووهم بۇ مامناوه نديیه کان، سینه م بۇ هه ژاران بوو.

له کاتی پشکیندا، ده بینن (غاندی) سواری فارگوڼی هه ژاره کان بووه لیی ده پرسن بۇ لیره سوار بوویت؟

غاندیش گوئی: چی بگم، فارگوڼی چواره می نه بوو!

گه‌وره‌ترین کیشه له جیهاندا

د مظهر صابر شينځه*
شهوینکیان تا نیوه‌ی شهو به‌دیار
ثینته‌رنیته‌وه دانیشتم گوتم بزاتم گه‌وره‌ترین
کیشه له‌م جیهاندا که خه‌لک تا نیستا بوی
چاره‌سهر نه‌کراوه چییه؟ دوا‌ی که‌رانیکی
زور به دوا‌ی وشه‌ی گه‌وره‌ترین کیشه،
ناخوشت‌ترین، خراپه‌ترین، تیکده‌رت‌ترین،
قورس‌ترین، بې چاره‌سهرترین...تد. ئیدی
نهم وشانه‌م له‌چندین زمان و زاروا‌ه‌ی
جیهاندا به‌کاره‌ینا، بزاتم خه‌لک به‌دست
چییه‌وه ده‌نالین؟ خهم و خه‌فته‌ی خه‌لک
چییه؟ خه‌لک به‌دوا‌ی چیدا ده‌گرئ؟ بوجی
هه‌ول ده‌دات؟ زور سه‌رسام بسوم و
حه‌په‌سام بوجی مړوف شو‌ها بیر ده‌کاته‌وه،
نه‌گر ده‌ریاکان بکه‌ینه مه‌ره‌کب و نار‌ه‌زو
و پیداویسته‌کانی مړوف بنووسین شه‌وه به
دریژای میژوو کوتایی نایه‌ت و هر به‌دوا‌ی
زیات‌ریشه‌وه‌یه دوا‌ی زیات‌ریش ده‌کات.
هر له‌کاتی که‌رانه‌که هه‌ندیک به‌لایانه‌وه
گه‌وره‌ترین کیشه شه‌وه‌بو شو‌رو ناژاوه
هه‌ندیک برسپه‌ه‌تی هه‌ندیکی تر رامیاری،
نهمانه‌ چندین کیشه‌ی ترن که خه‌لک پی‌وه‌ی
ده‌نالن وهک نه‌خو‌شپه‌کانی جه‌سته‌یی
و ده‌روونی به‌هه‌موو جزره‌کان، کیشه
کومه‌لایه‌تییه‌کان وهک توره‌بوون و تلاق...
تد، کیشه‌ی قایروس له‌کومپیوته‌ری داوه و
ثینته‌رنیته‌که‌ی کار ناکات، یان داوتلده‌که‌ی
خاوه و یاریه‌کان نه‌تاری نازانی ئیشی پې
بکات و چو‌ن و پاسوردي له‌بیر کردوه و
بازرگانیه‌که‌ی سه‌ره‌کوتوو نه‌بووه و بقری
ناوه‌مړه‌کی گیراوه و تابه‌ی ئوتومپه‌که‌ی
ته‌قیوه و یا‌هو ماسپنجه‌ره‌که‌ی ئیش ناکات
و میزده‌که‌ی له‌گلی باش نییه، خو‌اردنی
خو‌اردنگی ناخوش بوو، کاسبی نه‌بوو و
قایله‌که‌ی سه‌یف نه‌کردبوو و متداله‌که‌ی نانی
ناخوات ئیدی برؤ تا ۱۰۱۰۰۰۰۰۰ ملیون
په‌یجی گوگل هه‌رپه‌یجیکیش ۱۰ دانه کیشه‌ی
هه‌یه شه‌وه به‌س نووسینی (اکبر مشکه‌ فی
العالم) له‌سیرچی گوگل جا برؤ بؤ سه‌ر
زمان و وشه‌ی تر، بویه سه‌یرم هات که
مړوف شه‌وه‌موو خهم و په‌ژاره‌یه‌ی هه‌یه،
باشه نیستا له‌م هه‌موو گیزاوه مړوف چی
بکات نایا ده‌بیت مړوف بیت یه‌ک به‌یه‌ک
کیشه‌کان چاره‌سهر بکات که شه‌مش زور
مه‌حاله بتوانیت چاره بؤ هه‌موو کیشه‌کانی
دونیا دابنی یان شه‌وما ده‌بیت یه‌ک چاره‌سهر
بؤ هه‌موو کیشه‌کان هه‌بیت! یا هه‌موومان
به‌یه‌که‌وه بکه‌رین و بیرکه‌ینه‌وه بزاین
ده‌که‌ینه هېچ نامانجیک و وه‌لامیک؟ به‌لام
من وه‌کو تاکیک وا هه‌ست ده‌کم تنه‌ها

لایه‌ک ده‌جولی، ناگاشی له‌خوی ناییت
که به‌ره‌و چ ناقاریک ده‌پوات، ئیدی نه‌ک
گیروگرتی بې هه‌ژماره روی تیده‌که‌ن،
له‌ناو گیزه‌لوکه‌کان غرق ده‌بیت و ژیا‌نی
راسته‌قینه له‌دست ده‌دات و ون ده‌بیت.

*زانگوی سه‌لا‌حه‌ددین

نامراز بؤ شه‌وه‌ی بکه‌ینه راستیه‌کان شه‌ویش
نامیری بینین و بیستن و بیرکردنه‌وه‌یه که
ده‌بیت هوی کورانی تیروانینی مړوفه‌کان بؤ
کیشه‌کان و گیزوگرتنه‌کان و راستیه‌کانی
روشنبوونه‌وه‌ی ریگه بؤ که‌یشتن به‌لوتکه‌ی
خو‌شی و نارامی و خو‌شبه‌ختی.
نه‌که‌رنا مړوف ده‌بیت کویله‌ی بیرکردنه‌وه‌ی
ده‌رووبه‌ری خوی هه‌رجاره و له‌کال بای

شیتیکیان برده‌بووه فحسی چاوی، چاوی شه‌ش له‌سهر شه‌ش بوو هاتبووه ده‌رئ ده‌یگوت دکتور لپی تیکدام ده‌نا
زیاترم ده‌هینا.

له مهر په کیکیان چمد وانه یهک وهر بگره

• ماموستایهک به قوتایهک دهلی: وینهی فنجانیکی قاوه بکیشه، نهویش دهلی: شیرین یان تال.

• لهکسیکی رهزیل نه پرسن زهحههت نه بی کاتژمیر چنده؟ نهویش دهلی: خو بۆتوم نه کړیوه.

• قومارچییهک دهلی: بهختهکه م نهوهایه روژنیک نهیبه مهووه روژیک نهیدورنیم، په کیکی له ولاره دهلی: که واته روژ نا روژیک بیکه.

• بهکسیکی دهوله مهند دهلین سهره پای نهو مه موو خانوانه، له کرئ نیشته جی، دهلی: ناخر به هه رزانتز به کریم گرتووه.

• لیکولریک به تومه تباریک دهلی: ت چۆن بهم شهوه چووی بۆ دزی، تومه تبار دهلی: نهی قابیله به روژ بچم.

• کریاریک دهچپته په رتوکخانه یهک و دهلی: کتیبی (پیاو گورهی ژنه) تان ههیه، خاوه نی کتیبخانه که دهلی: بیوره نیمه کتیبی نه فسانه بیمان نییه.

• شهیتان له ده رگای مالی فیرعه ونی دا، فیرعه ون پرسى کتیه؟ شهیتان گوتی: ئاواش داواى خواپه تی نه که ی، نازانى له پشت ده رگاوه کتیه.

• له کتیب فروشکیان پرسى بازارت چونه؟ گوتی: زور خراپه چونکه پارهداره کان نه خوینده وارن، خوینده واره کانیش پارهیان نییه.

• ماموستایهک له پهل نا ده پرسى: چ شویتنیک چری دانیشوانی زوره، په کیکی هه له نه ستیته وه دهلی: مالی نیمه به خوم و دایکم و باوکم و خوشک و براکام و براژنه کانم و منداله کانیه وه ۱۵ سهر خیزان له یهک ژووردا دهژین.

نه نه: نه وه لا کورم ددانم له کوئ بوو، منال: ده باشه تا دیمه وه ئاگات له و فسته قانه م بیت. • دهوله مندیکی لای بویاخچییهک پیلاره کانی بویاخ نه کړه: دهوله مهند: برام خه فته مه خو منیش پیشان بویاخچی بووم، بویاخچی: دلخوش مه به، منیش پیشان دهوله مهند بووم.

• به توره بییه وه براگوره به براپچوکه که ی دهلیت نهو ئوتومیله ت بۆ دزیوه هه رتستا به باوکم دهلیت راده ستی پولیست بکات، برا بچوک: نه م دزیوه له به رده رگای گورستانه که راگیرابوو وام زانی خاوه نه که ی مردووه، منیش هیتامه وه بۆ که راج. • منال: نه نه! نه توانیت فستق بشکینی؟

پوښتیه کانی پروانامه و زانکو

سه فین مظفر

له ههر ولاتیکی پشکه وتوو که زانکویهک یان به شیک ده کړیته وه به بی هیچ زانیاریهک نه کراوته وه به لکو توژیته وه یه کی زوری له بازار ی کارو پيداوېسته کانی نه م ولاته دا بۆکراوه، ئاشکرایه له م هه ریمه ی خوشمان چهن دین کولیز ی نه هلی کراوته وه، لیره پرسیار نه وه یه نایا نه م کولیزانه به بی دیراسه کردنی بازار ی کار کراوته وه؟ چونکه خه لکیکی زور هیه به هۆکاری کومه لایه تی یان ئابووری یان که می نمره و دهوله مندی و چنده هۆکاریکی دیکه نه یان توانیوه بخوین، نیستا له و کولیزه نه هلیانه ده خوین، که نه مهش وا ده که یه نیت که له سهر حسابی قازانچ کراوته ته وه، نه مه لۆ خوی گرفتیک و تووشی زوری پروانامه ده بیته وه، هه روه ها ده بیته هوی دواخستنی چاره سازی بۆ گرفت ی بیکاری. نه م دیارده یه به س له هه ریمه ی خوشمان نییه به لکو له زوربه ی ولاتانی عه ره بیش نه مه هیه، که دوا ی چنده سالی دیکه تووشی نهو گرفته ده بیته وه کادیبری ناوه ندمان نامینیت وه کو دار تاشی و ئاسنگه ری و فیته ر، هه موو پیشه ناوه ندییه کان نه مانه هه مووی بزوریه ری په رپندانی ئابورین، نه مهش گرفتیکه و باش نییه تووشی نهو ولاتانه و هه ریمه که مان ده بیته وه، که زوربه ی خه لکان ده بته خاوه نی پروانامه ی به رزو معریفه یه کی زوره، به لام به و پروانامانه ناتوازیت که مترین به ره م هه بیت، بۆیه پوښته لیکولینه وه بکړیت ده رباره ی نهو مه سه له یه به رله وه ی کاره که به جوړیک ته شه نه بکات که هیچ چاره یهک له که لی نه گونجی.

چند پرسپارس و ولامیک دهرپاره‌ی مندا

رقی له دل هه‌لگري و لني زوير بيت به پنجه‌وانوه منداله‌که باوه‌شي به که‌سه‌که ده‌دات که‌وا ليتداوه و هيچ قسه‌يه‌کي ناشيرين به‌و که‌سه‌ش نالي.

ليزه‌دا ده‌پرسين: کي شو مندالي فيزي شو په‌روه‌ده باشه کردووه؟

له ولاندا ده‌لي: ين: شو په‌روه‌ده ريک و باشه‌ي که‌وا فيزي مندا کراوه له ته‌مه‌ني کورپه‌له‌يي ده‌که‌ريته‌وه بۆ شه‌وه‌ي که منداله‌کي دروستکردووه.

که شم خاله‌مان زاني پرسپاريکي تر سه‌ره‌لده‌دات شه‌ويش: کي دواتر به‌رپرسپاره له گورانکاری کردن له په‌روه‌ده‌ي شو کورپه‌له‌يه؟

له ولاندا:

۱- دايک وباوک به پله‌ي يه‌که‌م روليان هه‌يه له گورانکاریه‌کاني به‌سه‌ر سيفه‌ته‌کاني شو کورپه‌له‌ داديت.

۲- قوتا‌بخانه ريزبه‌ندي دوهم وه‌رده‌گري له‌م پرۆسه‌يه‌ي په‌روه‌ده‌کردني شو منداله.

۳- ژينگي گۆمه‌لايه‌تي و معريفي پله‌ي سينهم وه‌رده‌گري.

بۆيه شم سني خاله به‌يه‌که‌وه به‌ندن و هاوشاني يه‌کتر کاريگرييان ده‌بيت له‌به‌ر شه‌وه نايت هيچيک له‌مانه فراموش بکريت، به‌لکو ده‌بيت به‌شيوه‌يه‌کي ته‌ندروست و ژيرانه‌ کاريان له‌سه‌ر بکريت شه‌که‌ر به‌مانه‌ويت کورپه‌کانمان به پاک و بيگه‌ردی به‌مينته‌وه.

زۆرباش و پيشکه‌وتوي هه‌يه، هه‌روه‌که راهينه‌ريکي هه‌بوين فيزي په‌روه‌ده‌يه‌کي جوان و ناماده‌ي کردووه بۆ دايک وباوک. شيوه‌ي فيزکردنه‌کي: مندا له سه‌ره‌تاي ته‌مه‌ني کورپه‌له‌يي به‌رده‌وام پيده‌کني و رق و کينه‌ي له دل نيه‌يه، به‌لکو نازاني له هيچ مروفیک توپه‌بي، زۆرپاک و بيگه‌رد مامه‌له ده‌کن، شه‌که‌ر هاتوو که‌سيک نازاري منداليک بدات له جياتي شه‌وه‌ي منداله‌که

په‌روه‌ده بريتيه له پيگه‌ياندن و فيزکردني مندا به‌شيوه‌ي پيويست و ره‌سه‌ني خۆي، که‌واته شه‌وه‌ي پيويسته و له‌سودي شه‌وه‌ي منداله‌که‌يه بکريت له مامه‌له و هه‌لسوکه‌وت و قسه و ته‌نانه‌ت خوراک پيدائيش ده‌چيته بواري په‌روه‌ده‌کردني مندا. شه‌که‌ر به‌پرسين مندا له قوناغي کورپه‌له‌يي شيوه‌ي په‌روه‌ده‌کردني چۆنه؟ مندا له قوناغي کورپه‌له‌يي په‌روه‌ده‌يه‌کي

کاریگه‌ری دایک و باوک له‌سەر مندال

زۆر له دایک و باوکان منداله‌کانیان فیزی و شەشی ناشیرین دەکەن و له کاتی وتنه‌وه‌ی ئەو وشە ناریکانه له لایەن منداله‌کانه‌وه به لار و له‌نگیه‌وه زۆر پنی دلخۆش دەبن، زیاتر به منداله‌کە دووباره ده‌کە‌نه‌وه، به‌بێ ئەوه‌ی ئەو منداله‌ بزانن مانای وشەکان چین! ورده ورده به گه‌وره‌بوونی ته‌مه‌نی منداله‌کە زیاتر پالنه‌ری ده‌بن بۆ (جویندان). له‌پال ته‌مه‌ی پینشووش لیدانی منداله‌کە له‌لایەن دایک و باوک‌ه‌وه زیاتر مندالێکی شه‌رانی لێ ده‌رده‌چیت، هه‌روه‌ها له قوتابخانه‌ش دایکان و باوکان وا ده‌زانن ناروونی منداله‌کانیان بۆ قوتابخانه‌ فیزی ره‌وشتی به‌رزتر و په‌روه‌رده‌ی باشتر ده‌بن، به‌لام هه‌مان په‌روه‌رده‌ی دایک و باوک‌ه‌که دووباره ده‌بێته‌وه له قوتابخانه‌ش زۆر له مامۆستا به‌ریزه‌کان وشه‌ی ناشیرین و لیدان له‌گه‌ل قوتابی به‌کارده‌هێنن، چاوپۆشیکردن له قوتابییه‌کان له شه‌رکردن و وشه‌ی ناشیرین به‌یه‌کتری وا له‌م منداله ده‌کەن که ئەو ره‌وشتانه خوی پتوه بگریت و له‌سه‌ری رابین، ده‌بینن ئەو منداله‌یه‌که‌وا دایک و باوک و قوتابخانه‌ش پتوه‌ی ده‌نالێنن و له ده‌ستی به‌نازان.

جالێزه‌دا چه‌ند خالێک ده‌خه‌مه‌روو ده‌رباره‌ی ئەو ریگه‌بانه‌ی که پێویسته به‌کاربه‌یترین بۆ په‌روه‌رده‌کردنی مندال له‌سه‌ر په‌روه‌رده‌ی ره‌سه‌نایه‌تی خۆی به‌مێنێته‌وه:

١- به‌کارنه‌هێنانی وشه‌ی ناشیرین به‌رامبه‌ر

پێ ده‌گه‌یه‌نن، به‌لام ئەو داره‌ ئاسوده‌یه‌ی به‌ ده‌ورو به‌ر ده‌به‌خشیت.

٥- خالێکی گه‌رنگ ئەوه‌یش له‌ نێو په‌روه‌رده‌کردنی مندال هه‌ولی زۆر به‌دریت که ئاسۆی تێروانیی منداله‌که‌ فراوان بکریته‌، چونکه دایکان و باوکان ته‌نانه‌ت زۆریک له مامۆستایان وا ده‌زانن مندال ئامه‌زیکی بچووک و که‌م توانایه‌، به‌لام ئەگه‌ر بێتوو کار له‌سه‌ر فراوانکردنی ئەو ئاسۆیه بکریته‌ ئەوا منداله‌که‌ش به‌ شتی بچووک و زیان به‌خش زۆر خه‌ریک نابێت.

مندال.

٢- هه‌ن نه‌دریت و فیزی شه‌رکردن نه‌کریته‌، بۆ نمونه به‌کار نه‌هێنانی فیلمه‌کانی چه‌نگ و پۆلیسی و فیلمه‌ کارتونیه‌کانی مملاتی و نا په‌روه‌رده‌یه‌ی.

٣- پێویسته دایک و باوکان و قوتابخانه‌ش منداله‌کان به‌ جوێکی ئەوتۆ بگرته‌ خۆیان که منداله‌که‌ فیزی هێمنی و خۆراگری بیت.

٤- (که‌شت کردن) زۆر جار پێویسته بۆ مندال تاوه‌کو جوانی بوونه‌وه‌ر بزانن وه‌ک چۆنیه‌تی هه‌لسوکه‌وتی بالنده‌ له‌گه‌ل یه‌کتری یان خۆراگری دارێک که‌وا زیانی

مه‌زنترینه‌کان

گه‌وره‌ترین به‌ هه‌ره .. مندالی باشه
گه‌وره‌ترین دیاری .. لێبوردنه
گه‌وره‌ترین سه‌رمایه .. ته‌مانه به
خه‌کردنه
گه‌وره‌ترین نه‌هێلی .. مەم‌که
گه‌وره‌ترین مامۆستا .. ئه‌مه‌وون و
تافیک‌کردنه‌وه‌یه
گه‌وره‌ترین شانازی .. ته‌مانه
گه‌وره‌ترین گه‌وانه .. ته‌سه
گه‌وره‌ترین خه‌شگه‌وامانی .. کاره
گه‌وره‌ترین غه‌یمت و گه‌وره‌می ..
خۆراگری و هه‌یما به‌یه‌یه
گه‌وره‌ترین نه‌عمه‌تی ژيان .. ئاسایش
و ئازامی روچه

د نیشته‌وانی گونده‌کانی کوردستان ماستی تورکی ده‌فون!

مظفر صابر

گه‌وره‌ی له‌سەر ئابووری ولات دروست کردوه، گرفته‌که له‌ویه‌ی ئه‌و په‌یوه‌ندییه‌ی ئابوورییه‌ی که گوندو شاره‌کانی له‌یه‌ک گری دابوو تا راده‌یه‌کی زور لاواز بووه، پیشووتر هه‌لێز ماستی ده‌نارده‌ی زۆریه‌ی ناوچه‌کانی عێراق، به‌لام ئیستا ماستیکی له‌وجۆره‌ی ئه‌سته‌مه‌ له‌ناو هه‌لێزیش به‌دی بکریته‌ی به‌و تام وچێژ و بێ خه‌وشه‌ی چاران! ئه‌گەر ئه‌مه‌ گرفت نه‌بێ ئه‌ی چی گرفت و کاره‌ساته‌!

هه‌روه‌ها زیاتریان ده‌چاند بۆ فرۆشتنێان کوا ئیستا گوند وه‌کو خۆی ماوه، بێگومان لێ راهاتن له‌سەر بیکاری و دانیشتن چاوه‌ڕێی موچه‌ی پاسه‌وانی و به‌رده‌ستی و کاری له‌م جۆره‌ی له‌ گونده‌کان ئه‌و نه‌خه‌وشیه‌ی بلاو کردۆته‌وه، بۆیه‌ گرنگی دان به‌ گونده‌کان ده‌بێ بپێته‌ ستراتیژییه‌ی لایه‌نه‌ په‌یوه‌ندیداره‌کان، چونکه‌ بارودۆخه‌که‌ له‌وه‌ ده‌رچوو به‌ خه‌لکی گونده‌کان چاره‌ بکریته‌، بێگومان ئه‌م حاله‌ته‌ی دروست بوو کاریکی

پیشتر دینه‌اته‌کانی کوردستان پرپوون له‌ به‌روبوومی جوتیارانی گوند، خه‌لکی که‌ ده‌چوو به‌ بازار ئه‌و به‌ره‌مه‌ جوانه‌ی له‌ سه‌وزه‌و میوه‌ و به‌روبوومه‌ ئاژه‌لییه‌کان و په‌له‌وهری به‌هه‌موو جۆره‌کانییه‌وه‌ ده‌ست ده‌که‌وت، که‌ ئه‌مه‌ش هه‌رزانییه‌کی زۆری له‌ بازار دروست کردبوو، له‌لایه‌کی دی بپوه‌ سه‌رچاوه‌ی داهاات بۆ خه‌لکیکی زۆر و ده‌رفه‌تی کار بۆ خه‌لکی شار و به‌هه‌مان شینوه‌ بۆ خه‌لکی گونده‌کانیش، له‌ به‌هاری خۆشی کوردستان چوومه‌ سه‌ردانی گوندیک بۆ گوڕینی هه‌وای ساف و دیتنی چیا و خۆشی ئه‌م ناوچه‌یه‌، له‌م سه‌فه‌ره‌ دیتم که‌ ژیانی ئه‌وانیش وه‌کو شاره‌کانی لێ هاتوو له‌به‌ر سه‌لیت دانیشتون و خه‌ریکی واسیته‌ی دامه‌زراندن (ته‌عین) بوون و له‌ بیری فله‌احه‌تی نه‌ماون، هه‌تا پێداویستی روژانه‌ی خۆشیان وه‌کو ته‌ماته‌و خیارو سه‌وزه‌وات له‌ شاروچه‌کان ده‌کرن! پرسیم ئه‌دی خه‌یوان و مه‌رو مالات به‌خێوکردن؟ هه‌یچان نه‌ماوو منیش سه‌رم به‌رز کرد دیتم مه‌رو مالاتیکی زۆری له‌ سه‌ر چیا! پرسیم ئه‌دی ئه‌مه‌ چیه‌؟ گوته‌یان: ئه‌مانه‌ هه‌موو می (عه‌ره‌ب)انه‌، که‌واته‌ ماسته‌که‌ش می خومان نه‌ماوو، منیش خه‌یال دای گرتم و گه‌رامه‌وه‌ منالیم که‌ ده‌چوومه‌ گوندی له‌ گه‌ر خالۆم، ده‌چوومه‌ سه‌ر کار که‌ ئه‌و خه‌ریکی چاندنی ته‌ماته‌و پێداویستی خویان بوو،

پێدیکێ چاواز بۆ گوڕانکاری

محمد کارزان

تووشی چ حاله‌تیکی ده‌روونی ده‌بیت! گوڕانکارییه‌که‌ پله‌به‌ندی تێدا به‌دی ناکریته‌، که‌ خۆی به‌ سپێده‌ ده‌ست پێده‌کات و ده‌بیته‌ کازیوه‌ و روژه‌لات و چیشته‌نگاو نیوه‌رو و دوا‌ی نیوه‌رو روژناوا و شه‌و و نیوه‌شه‌و به‌ سه‌حه‌ر کوتایی دیت و دووباره‌ ده‌بیته‌وه‌. له‌ هه‌مان کاتدا ئه‌و گوڕانکاریه‌ پێویستی به‌کات هه‌یه‌ که‌ له‌ ماوه‌ی ٢٤ کاتژمێر ئه‌نجام ده‌دریت.

که‌واته‌ پله‌به‌ندی و کات دوو بانه‌مای سه‌ره‌کین له‌ کرداری گوڕانکاری پێویسته‌ له‌به‌ر چاوا بکریته‌ و پێچه‌وانه‌که‌ی بریتیه‌ له‌ کو‌ده‌تا یه‌کسه‌ر ئه‌وه‌ی به‌تووی بیته‌جی و زوو بگه‌یه‌ته‌ ئامانجه‌کان به‌لام ده‌سته‌که‌وته‌کانی کاتین و ده‌رهاویشته‌ خراپه‌کانی زور زیاتره‌، هه‌کار بۆ ئه‌م په‌له‌ په‌لییه‌ به‌رای من ئه‌وه‌یه‌ ئه‌وانه‌ رووداو جوله‌یان پێده‌کات و هه‌ر رووداویش ئاراسته‌یان ده‌کات بۆیه‌ رووداویش ده‌یان وه‌ستینی و کوتاییان پێ دینیت. له‌بیری ئه‌مه‌ ئه‌گەر ئامانجه‌کان ره‌سه‌ن بان و ره‌گ و ریشه‌یان هه‌بوایه‌ ده‌چاوی پله‌به‌ندی کات ده‌کرا و گوڕانکارییه‌کان به‌ره‌مه‌دار و به‌رده‌وام ده‌بوون.

گوڕانی ناخه‌کان په‌سه‌نده‌ و زور چاریش خۆشه‌ویسته‌، هه‌موومان پێویستمان پێیه‌ و هه‌مووشمان ده‌مانه‌ویت، به‌لام چه‌ند کاری بۆ ده‌که‌ین و چۆن کاری بۆ ده‌که‌ین؟ ئه‌وه‌یان شتیکی تره‌ و جیاوازیمان هه‌یه‌، هیوا و ویست به‌ته‌نها لایه‌نیکه‌ و چه‌ند و چۆنییه‌تی کارکردن لایه‌نیکه‌ تره‌ و راده‌ی سه‌ره‌که‌وتیمان دیاری ده‌کات له‌و هه‌نگاوه‌مان. بۆ ئه‌وه‌ پێویستی به‌ یاساو رێسای تایبه‌تی هه‌یه‌ پابه‌ند بوون پێی ئامانجه‌کان ده‌بێکی و گوڕانه‌که‌ به‌رده‌وام ده‌بیت، به‌ پێچه‌وانه‌شه‌وه‌ پابه‌ند نه‌بوون پێی ده‌سته‌که‌وته‌کان کاتین و کومه‌لیک ده‌رهاویشته‌ی خراپ له‌ دوا‌ی خۆی به‌جینی دیلن.

با یاسی گوڕانکاری له‌ که‌سایه‌تی خومان و ده‌ورو به‌رمان بکه‌ین، یه‌که‌م شت که‌ پێوسته‌ بیزانین ئه‌وه‌ پێویستی به‌ پله‌به‌ندی هه‌یه‌ که‌ بانه‌مایه‌کی سه‌ره‌کییه‌ له‌ کرداری گوڕانکاری، ده‌کریته‌ وینه‌ی بکه‌یت کاتیک له‌ تاریکی نیوه‌ شه‌و راسته‌وخو بچیته‌ نوێژی نیوه‌رو

چارنکیان کوڕیک ده‌چیه‌ داخوازی کچیک پێی ده‌لی: ٢٠ سه‌یاره‌ به‌ یه‌ک ده‌ست راده‌گرم! کچه‌که‌ ده‌لی بۆ رامبۆی؟ ده‌لی ناوه‌اللهه‌ مرورم.

دیاردەوی سۆالکردن بەردەوامە

تەلار صلاح الدین

وەک دزیکردن و شەپکردن لەگەڵ خەلکی و چەندین کار و ڕەفتاری تری خراپ، جار بۆوە کچی (١٤) سال و گەنج بە شەوانە لە تراقیکەکان سۆال دەکەن، بۆیە تا بکریت هەموومان بە لایەنە پەيوەندیدارەکانیشەو هەول بەدەین ئەم کارە ناریکە نەمیشت وەک ئەوێ یارمەتی داراییان بەدەین ئەگەر هەزار بوون و قیزی کار و پیشەی چاکیان بکەن، ئەگەر یارمەتیمان دان، هەر لەسەر سۆالکردن بەردەوام بووون ئەوا رێگریان لە بکریت تاکو واز لەم کاری سۆالکردنە بێت بە هەر شیوەیەک بێت، تاکو دەروونیان خاوەن بێتەو و کۆمەلگەش لەم دیاردە دزیووە پاک بێتەو.

خۆیدا زۆر گەورەیی و نابێ بۆ هیچ شتیکی ئەوەندە خۆی نزم بکاتەو، ئەگەر پارەیان نەدەیتی ئەوا دەست دەکەن بە جێتۆدان و قسە پێگوتن و دوعا لێکردن لەو کەسێ کە شتیکی پێتەداو!

وەک دەیبینین ئەم دیاردەییە منداڵ و ژن و زەلام پێی هەلەستن، زۆرجار هۆکارەکی هەژاری نییە بەلکو وەک پیشە ئەنجام دەدریت، هەرچەندە سەرف هەژاریش بێت نابێ ئەم کارە ئەنجام بدات، چونکە بەم کارە لە هەژاری رزگاری نابێت ئەمە ئەگەر تەیکات بە پیشە! ئەوکات هەردەم لەم کارە نابەجێ دەمیشتەو و فێردەبێت و منداڵەکانیشی بە میرات بۆیان دەمیشتەو و خۆی پێو دەگرن، زۆر کات دەبیستەووە لەپال ئەم دیاردە کاری ناشیرین فێر دەبن!

باسی دیاردەییەکی دەکەم کە کۆمەلگە بە دەستیەووە توشی گرفت دەبێت ئەویش سۆالکردن، چەند کەسیک و چەند خێزانیکی هەیە کە ئەم کارە دەکەن لەمالان و دوکان و شەقام و شوێنە گشتییەکان دەگەڕێن و دەسورێن بۆ ئەوێ لە رێگی سۆالکردنەو پارە و سامان کۆ بکەنەو، خەلکی هەراسان دەکەن بەم کارەیان بەوێ لە سەرەتا داوات لێدەکات کە پارە پێدەیت، یان داواى شت دەکات، بۆ نمونە لە زستانان داواى دەبەیک نەوت دەکەن، یان داواى خواردن دەکات و زۆر دەپاریتەو، دەزانم کەسیک نییە دلەنگ نەبێت بە پارانەوێ سۆالکەرەکان، چونکە خۆیان زۆر کەم دەکەنەو! مەرفۆ لە خودی

دایکێک لایلایەیی بۆ منداڵەکی دەکرد بۆ ئەوێ بنوی، منداڵەکی دەلێتە دایکی نەری دایکە بێدەنگ نابێ تا بنوو؟

مرؤف ديلي ژيان نيه

عادل محمد

شاعيريکي فارس دهلي: (درين دنيا هچکس بيغم نياشد، اگرياشدېني ادم نياشد) له م جيهانه هېچ کس بې خه م نيه، نه گهر هه شبې نه وه نه و کسه ئادميزاد نيه. له م جيهانه خوښه وه کوم ليک جه نچالي و ئالوزي بؤ مروغه کان دپته پيش هم له پووي خيزان و هم له پووي کارو په يوه نديي کان.. هتد، که واته پيش رووداني هر ئالوزيه ک ناحاليوونک له يه کتر پيوسته مروغ گرمانه کاني بؤ خوي زياد بکا و پيش هر رووداييکيان بخوښتته و بپته شتيکي ساده، ئينجا له هرکات و ساتيکدا بپت بتوانيت مروغه کان ريزه بندي بکات بؤ هره که شتوازيک به کاربھيتت له گه ليان.

بويه دتوانيت له شويښي خوت چاوک بگيرئ به دوری خوتدا تا مروغه کان ريزه بند بگي له گرو گرفته کاند.

نه گهر توانيت خوت وهک کارسازيک بيته در له ناو بازنه که وهکو دکتوريک

هه لسو کهوت بکه له گهل گرفته کان. له هر ئالوزيه کدا که رووبه پرووت ده بپته وه مه شله ژئ، چونکه هه موو شتيک تپده پريت و سره تا و کوتايي هه به، له پاش يان دواي گرفته که ته ماشاي گرفته که بکه چنده بچوکه.

له گهل گرفته کان ده بينه هاوري و روژانه گوزهر ده که ين و زورانبازيان له گهلدا ده که ين و به زه ويان ده خين.

هر گيزاو هر گيز نابيه ديلي غم و گرفته کانمان.

چونکه وهکو شاعير دهلي هېچ کس نيه بې خه م، نه گهر هه شين ئادميزاد نيه.

که واته روژانه له مللانتين له گهل گرفته کاند و ده بي زالبين به سر ياندا تا کو له گرفته گه وره کاند سهر کهوتوو بين، وهکو کورد دهلي: سوار هتا نه پري نابيته سوار، ماندووبووني ژيان له زړه ته، گريانيشي هر له زړه ته، نه مروغه ده بي له هه موو شت عاقله مندتر بي، بويه خوي گوره نه وندده شتي بؤ فراهه م هيتاوه هه مووي له خزمه تي نه دايه بويه ژيان قوتابخانه يه..

له گرفته کان فيري ئارامي ده بي.. له گول و گولزار فيري بؤن خوشي ده بي.. له داره به بهرکان فيري به خشين ده بي.. له شه پولي دهر ياکان فيري هيمني ده بي.. له چپاکان فيري خوراگري ده بي.. له فراواني ئاسمان فيري دلفرواني ده بي.. له بيدهنگي شه فيري بيرکردنه وه ده بي..

نه مانه تا کوتايي نه هه موو قوتابخانه يه بؤ پيگه ياندي مروغه کانه تا کو مروغيکي چاپوکی لن دهر بچي، تا کو مروغيکي به بپروا و به هيزي لن دهر بچي بهرنگاري هه موو گرفت و شه پو ناخوشيه ک بيته وه که دپته رني و زال بې به سر يان، هاوار بکه زور به هيمني بلن منم مروغي دهر چووي قوتابخانه ي ژيان، نه ژيانه ي خودا له پيناوي من فراهه مي کردوه، له سر په روه رده ي نه و په روره کراوم له باغ و رووبارو مانگ و روژ و چيا و زهر ياکان په ندم وهر گرتوه.

گرفته ديلي دهستم نهک من ديلي دهستي گرفتم.

کابرايهک مونيکاي کري نه يده زاني ليخوري هر رويي له نا کاو سه ياره ناگري گرت پني لن ده ناو هېچ خوي تېک نه داو گوتي: له مرؤزي سالي تازه به نه ورؤزه هاته وه.

ئەو ئافرەتە (٤٠) داری لیدرا

مخلص محمد

نەشتەرگەرییەکە دیت دایکی سیما دەلی: بە خوا من ئەم نەشتەرگەرییە ناکەم هەرچەند هەولی لە گەل دەدەن بەلام بێ سوودە بە هەر حال دواتر نەشتەرگەرییەکە بۆ دەکریت، بەلام ترسی مردن لە مێشکی چەسپیوه و هەركاتێک بیرى مردن دەکاتەوه دوچارى دل تەنگى و بیزارى دەبیت. بە داخەوه لە ولاتى ئێمەش هەتا ئێستای خەلکانێک هەنە تەوشى ژانە سەر بوون پەنا دەبەنە بەر نۆشتە و شێخ و مەلایان، دایکی سیما وەک ئەو خەلگە ناچار سەردانى شێخێک دەکات باسى دل توندی و بیزاری خۆی لە لا دەکات بۆ ئەوەی ئەم حالەتە دەرونییە نەمێنێت، یەکیکیش بە ناوی شێخ بە بێ ئەوەی لە روی دەروونی و زانستى چارەسەرى بۆ بکات و لێى بکۆلێتەوه هەر وەک نەخۆشەکانى تر نزیکى چل دار لە ژێر قاچى دەدات و برێکى باش پارەى لێ وەردەگرێت و بە رێى دەکات، بەلام هەرچاک نایبێت، لە کوتایدا من دەلێم خۆنەرانی ئێوه بپاریار بێدەن ئایا چارەسەر کردنى ئەم نەخۆشە لیدان و خواردنى دەرمانە یان پێویستى بە رێنمایی دەروونی و تێگەیاندنى مانای مردنە، یان راستى ئەم حالەتەى بۆ روونبکریتەوه بۆ نەهێشتنى ترس و دلەراوکی؟ یان لیدانى دار لە ژێر پێى؟

ئێمە زۆرجار گوێیىستى ئەوه دەبین کە یەکی بە ناوی (محمد) یا هەرنایکی تر ئەمۆ نەفسى دەرچوو لەو دونیایە نەقل بوو بۆ دونیایەکی تر، جا بە مردنى خۆى بێت یا هەر هۆکارێکی تر تەسلىمى خودا بوو، واتە هەموومان ئەوه دەزانین کە مردن هەیهو (راستىەکی شیرینە) نەک تال، مردن تەنها بۆ مەرقیش نەهاتوو، بەلکو هەرچى بوونى هەیه لەو دونیایە روژى دادى کوتایى دیت، هەر وەک ئەو ماددە لە قوتوو کراوانەى کە کارگە بەرەم هێنەرەکان کاتى بەسەر چوینان بۆ دیارى کردوو لە سەر نووسیوه، ئەوهی لێزە من دەمەیت باسى بکەم ئەو ئافرەتە بە ناوی سەهەند کە خاوەنى مندالێکى تەمەن یەک سالە بە ناوی سیما، ئەو دایکە سیمای زۆر خوش دەویست و روژانە خۆى بە قوربانى دەکردو یارى لەگەڵدا دەکرد، دایکی سیما روژیکیان لە ناکاو دوچارى ژانى گورچیلە دەبیت، دکتۆر پێى دەلێت تۆ پێویست بە نەشتەرگەرییە، دایکی سیما رازى دەبیت و روژى بۆ دیارى دەکریت بۆ ئەنجام دانی نەشتەرگەرییە، چەند روژیک بەر لە تەواوبوونى کاتەکە سەهەند خان لە لای شیلانى دەستە خوشکی باسى نەخۆشیکەى خۆى دەکات، شیلانىش دادەنیشى دەست بە قسان دەکات و دەلێت خوشکم خودا شفات بدات و سەبرت هەبى و کچی بە قەسەى دکتۆرى مەکە باوەر بکە خوشکم زۆرکەس بەو بەنجەى کە دەکریت پێش نەشتەرگەری بەخۆ نەهاتوو ئەوه و مردییه، سەهەندیش لەبەر ئەوهی مندالەکەى خۆى زۆر خوش دەویت بە قەسەکانى باوەر دەکات و لە مێشکی خۆى بە جوانى خەزن دەکات روژانە ئەو قسانە لە مێشکی خۆى دووبارە دەکاتەوه، هەر جارەک لە خەيالى خۆیدا دواى نەشتەرگەری بپروکەى مردنى خۆى دیتە پێش چاو هەر بەخۆى دەلێت باشە من بمرم کى ئاگای لە مندالەکەم دەبیت و خواردنى دەداتى و لە سەرماو گارماى دەپاریزی بەبێ ئەوهی بیرى ئەو شەوانە بکاتەوه کە خەوى لێ کەوتوو بەیانیهکەى بەخەبەر هاتوو وەک ئەو بەنجەى کە پێش نەشتەرگەری لێى دەدریت و هێشتا نەمردوو لە ژياندا، لە دواى ئەم قسانە دلی توند دەبیت و غەم دای دەگریت و دەست بە گریان دەکات، روژ دیت و دەروات وادهی

خروشانى هزر و ناسوودەى دەروون

فەرهاد عەلى مەلۆد

هەر کە وەرزی بەهار دى دەشتودەر بۆ ئێمەى مەرق دەپازیندەیتەوه، ئەم سروشتە جوانە هەستى مەرق دەخروشینت و دەبیات بۆ لای خۆى، ئەم بردنە بۆ لای خۆى بۆ ئەوهی کە ئێمە هزرمان فراوان بێت و دەروونمان ناسوودەبێت و دروستکاری بەتوانای بوونەوه و هزرمان بە بیر بینیتەوه، ئێمەش سوپاس گوزارى بەدییهتەرى بوونەوه بێن.

ئەگەر ئێمە چێنە دەرەوه و چەند ساتیک دەروازەى هزر و دلمان والا کەین بۆ ورد بوونەوه و سەرنجدان لە گولیک و ئەمامیک و رووێکەکانى دى و زیندەوهرانى چەشنى پەپۆله و هەنگ و بالندەکان و هتد... هزرمان فراوان دەکات و دلمان ناسوودە دەبیت، ئەو کات دەزانین کە بۆچى هاتووینە دەرەوه بۆ گەشت و گوزار و ئەوکات مانای چوونە دەرەوه دەزانین، هەریەک لەو بەدییهتدراوانەى کە دیانینین لەو چوونە دەرەوه خوشەویستیمان بۆ بەدییهتەرى بە توانا و کاربەجى زیاتر دەبیت، ئەو کات لە جینگى ئەوهی کە دار و درمختەکان بشکێنن خوشمان دەوین و دەیان پاریزین، لە جینگى ئەوهی ئازارى بالندە و زیندەوهران بەدین خوشمان دەوین، لە جینگى ئەوهی بێ فەرمانى بەدییهتەرى بوونەوه بکەین گوزارێل و سوپاس گوزار دەبین، بەم جوهرەش ناسوودە و بەختەوهر دەبین.

ئەم لایەنەى تیشکمان خستە سەر لایەنێکی زۆر گرنگ و پێویستە گرنگى زۆرى بێ بەدین، لایەنێکی تریش هەیه پێویستە لە یادى نەکەین ئەویش، چونکە پاراستنى کەل و پەلەکان پاک دەبیت تەواوکەرى ئەو ناسوودەى و بەختەوهرییهى کە لە سەرەوه یاسمان کرد. پاک ئەوه هۆکارێکی گرنگە بۆ پاراستنى لایەنى تەندروستى و ژینگەى بۆیه پێویستە زۆر گرنگى پێدەین، بۆیه ئەمەش ئەرکى هەموومانە و هەموومان لێى بەرپرسیارین، ئەگەر سەرنج بەدین دەبین کە لە لایەن هاوالاتیانەوه پشت گۆی خراوه، بەلام ئەگەر پشت گۆی نەخەین و گرنگى پێدەین بە ماندووبوونى زۆر کەم هەم کەل و پەلەکان دەپاریزین و هەروەها شوێنەکان پاک و خاویز رادەگرین، بێگومان بە بیرکردنەوه و ورد بوونەوه ناسوودەى دەروون و تەندروستى جەستە و پاکى ژینگەمان بە دەست دێتین، بەم کارەش خۆمان و ولاتمان بەرهو پێش دەچیت و دەبینە کەسێکی سوودبەخش و دلسۆز بۆ هاوالاتیان و ولاتمان.

کابرایەك مەرەكى كرده قوربانى گوتى: دەیکەمە خێر لۆ دایک و باوکم و خوشکم لە سوید و لۆ خالم لە ئەلمانیا، قەسابەکە گوتى: باشە ئەتوو قوربانى دەکەى یا گۆرانى داوادةکەى.

کیشو خاوه نه که ی! یان کیشو چاره سازی

له روانگه ی هه لسه نگان دنی مروږ بڼ کیشه ته نها دوو دید هه یه: یه کیکیان به نهرینی (ایجابی) سه یرکردنیتی، که له گه ل پیکه اتی کیشه بیر له چاره سازی بکړیته وه، نه وه ی دیکه یان به نهرینی (سلبی) سه یری بکړیت و ویستی چاره سازی تیندا به یرنډریت، و له کوتادا نه و زال بی به سر خاوه نه که ی.

لو نه وه ی زانستیانه سه یری هر کیشه یه ک بکړی چند خاله ک هه یه ده ستیشانی ده که ی:

- هه ستردن به کیشه به چ دید و تیروانینه ک ته ماشای کیشه ده کړیت؟
- نه نجامدانی توږینه وه له سر یروگرځته کان به شیوه یه کی زانستیانه.
- له دوی توږینه وه، چنده ها چاره (حل) ی له بڼ دابری.
- توږینه وه له سر نه و چارانه ده کړیت، که کیهانیان گونجاو (انسب) ترن له بڼ چاره ی نه و کیشه یه یان نه و گرځته یه ی.
- نه و چاره یه دانه به یرنډر (تنزیل) ده کړی له سر نه و کیشه یه ی که هه یه.

● به دواچوون لو نه نجامه کانی ده کړیت.

بوونی کیشه به لگه ی نه وه نیبه که نه و ئینسانه به هه له داچووه، ئینه ما کیشه یه کی که له و پالنه ره به قوه تانه یه وه له ئینسان ده کا که له بڼ به هه شتی بچی، هه ست به وه ی بکا نه وه ی کردیتی، یان نه وه ی کرایه پیداجوونه وه ی ده و ی.

به تیروانین (رؤیه) ئینسانه که ی لو کیشه که.. کیشه که ده گوری، نه و ئینسانه له خود (ذات) ی خوی له ناخی خوی به زانین (معرفه) و روشنییری زانست و درک کردن و تیگه یشتو نه زمونه کانی ژیان نه وانه هه مووی ده بڼه زهمینه له بڼ تیروانین (رؤیه) ی ئینسانه که ی، نایا (رؤیه) ی ئینسانه که له بڼ کیشه نهرینی یان نهرینی-ه، تیروانینیان له بڼ کیشه واده کا کو مامه له لکه ر کیشه که ده که ن؟

له روژگاری نه وروماندا کیشه نه وه ونده زور بووه بوو یته به شیک له ژیانماندا، لویه ش خه لکی چنده ها بیرو که ی جیاوازیان هه یه لو چونه تی ره قار له گه ل خویان و یه کتری له کاتی دروست بوونی کیشه و چونه تی به رهنکار بوونه وه ی:

● هه یانه ده لی: بوونی کیشه هه لیکه (فرصة)، واته کاته ک کیشه ی به رهورو ده بیته وه له هه مان کاتا وای ده بیی که هه لیکه تیدایه، جا زیره کی نه و وا ده کات که چند سوود له و کیشه یه وهر بگری و به قازانجی خوی کوتایی بی دینی.

● هه شیان ده لی: به جور و ئاستی کیشه، خوم ده ناسم!

● هه شه ده لی: نه وکات من هه ست به که سایه تی خوم ده که م که له کیشه ی خه لکانی تر (غیره) بژیم، کامه رانیشم له وه دایه که بتوانم بوی چاره بکم.

به لام له هه مووی گرنگر نه و که سه یه که ژیانی خوی ته رخنه کړیت لو چاره سه یرکردنی کیشه و یروگرځته کانی خه لکی، هه رده م هه ول و ته قه لای له پیناو شتی که و ئاسووده یی نه ویش له ئاسووده کردنی گشت خه لکی سر زهمینه.

محمد رافع